

บทที่ 4

การบังคับใช้มาตรการควบคุมโดยใช้ศูนย์ควบคุมในประเทศไทย

การวิเคราะห์ถึงการบังคับใช้มาตรการควบคุมโดยใช้ศูนย์ควบคุมในประเทศไทยจะแยก การศึกษาวิจัยออกเป็นสองส่วน คือ การบังคับใช้มาตรการควบคุมโดยใช้ศูนย์ควบคุมกับผู้กระทำผิดที่เป็นเด็กและเยาวชน และการบังคับใช้มาตรการควบคุมโดยใช้ศูนย์ควบคุมกับผู้กระทำผิดที่เป็นผู้ใหญ่ ซึ่งเป็นกรณีที่มีโครงสร้างทางกฎหมายที่เกี่ยวข้องตลอดจนกระบวนการทางกฎหมาย ในการกำหนดมาตรการที่จะใช้ปฏิบัติต่อผู้กระทำผิดทั้งสองประเภทนี้แตกต่างและแยกต่างหาก ออกจากกัน โดยวิเคราะห์ถึงแนวทางด้านกฎหมายในการบังคับใช้มาตรการควบคุมโดยใช้ศูนย์ ควบคุมในประเทศไทยกับผู้กระทำผิดทั้งสองประเภทได้ดังนี้

4.1 การบังคับใช้มาตรการควบคุมโดยใช้ศูนย์ควบคุมกับผู้กระทำผิดที่เป็นเด็ก และเยาวชนในประเทศไทย

4.1.1 ความเหมาะสมและแนวทางการบังคับใช้มาตรการควบคุมโดยใช้ศูนย์ ควบคุมกับผู้กระทำผิดที่เป็นเด็กและเยาวชนในประเทศไทย

การปฏิบัติต่อผู้กระทำผิดที่เป็นเด็กและเยาวชนในประเทศไทยนั้น มีกระบวนการ พิจารณาคดีแยกต่างหากจากผู้กระทำผิดที่เป็นผู้ใหญ่ มีการจัดตั้งศาลเยาวชนและครอบครัวขึ้น เพื่อทำหน้าที่พิจารณาคดีที่มีชื่อว่าเด็กหรือเยาวชนกระทำความผิดหรือคดีที่มีผลเกี่ยวข้องกับ กระทบกระเทือนต่อเด็กและเยาวชน¹ โดยในส่วนของ การพิจารณาพิพากษาคดีเด็กและเยาวชนที่ กระทำความผิดนั้น มีการกำหนดเกณฑ์อายุของเด็กและเยาวชนไว้ ซึ่งเด็กหมายถึงบุคคลอายุเกิน 7 ปี แต่ไม่เกิน 14 ปี และเยาวชนหมายถึงบุคคลที่อายุเกิน 14 ปีแต่ยังไม่เกิน 18 ปี การที่เด็กและ เยาวชนกระทำความผิดนั้นแตกต่างจากการกระทำผิดของผู้ใหญ่ ความหมายของคำว่า การกระทำ ความผิดของเด็กและเยาวชนนั้นตรงกับคำว่า Juvenile Delinquency ในภาษาอังกฤษ ตำราวิชา อาชญวิทยาและทัณฑวิทยา (Criminology and Penology) ไม่ถือว่าการกระทำผิดของเด็กและ เยาวชนเป็นอาชญากรรม (Crime) เช่นการกระทำผิดของผู้ใหญ่ และไม่เรียกการกระทำผิดของเด็ก และเยาวชนว่าเป็นอาชญากรรม (Criminal) แต่เรียกการกระทำผิดของเด็กและเยาวชนว่าการ

¹ มาตรา 11 พระราชบัญญัติจัดตั้งศาลเยาวชนและครอบครัวและวิธีพิจารณาคดี เยาวชนและครอบครัว พ.ศ. 2534

กระทำผิดหรือพฤติกรรมเบี่ยงเบน (Delinquency) และเรียกเด็กและเยาวชนที่กระทำผิดว่า Delinquent, Delinquent Child หรือ Juvenile Delinquent² โดยเด็กที่กระทำผิดนั้นถือว่าไม่มีลักษณะความเป็นอาชญากร กฎหมายจึงกำหนดแนวทางการเลี้ยงโทษจำคุกให้แก่เด็กหรือเยาวชนที่กระทำผิดในเกือบทุกกรณี ให้สามารถเปลี่ยนไปใช้วิธีการหรือมาตรการอื่นที่เหมาะสมเพื่อปฏิบัติกับผู้กระทำผิดที่เป็นเด็กแทน โดยการพิจารณาบังคับใช้วิธีการปฏิบัติต่อเด็กและเยาวชนในรูปแบบต่าง ๆ นั้นจะไม่จำกัดเฉพาะเด็กที่กระทำผิดเท่านั้น เด็กที่แม้จะยังไม่ได้กระทำความผิดใดๆเลย แต่มีความประพฤติหรือการกระทำที่จะเป็นอันตรายต่อสวัสดิภาพของตนเองหรือผู้อื่นหรือเป็นผู้ซึ่งต้องการการดูแลเป็นพิเศษ ก็อาจอยู่ในข่ายที่จะได้รับการบังคับใช้มาตรการต่างๆสำหรับปฏิบัติต่อเด็กและเยาวชนด้วย โดยในประเทศไทยเด็กและเยาวชนที่กระทำผิดหมายถึงเด็กและเยาวชนที่กระทำผิดทางอาญา หรือเด็กและเยาวชนที่ประพฤติตนไม่สมควรแก่วัย ตามประกาศของคณะปฏิวัติฉบับที่ 294 แต่ปกติแล้วคดีเด็กและเยาวชนที่มาสู่ศาลเยาวชนและครอบครัวจะมีเฉพาะความผิดในทางอาญาเท่านั้น ซึ่งการปฏิบัติต่อเด็กและเยาวชนที่กระทำผิดในประเทศไทยมีกำหนดไว้ในประมวลกฎหมายอาญาและพระราชบัญญัติจัดตั้งศาลเยาวชนและครอบครัวและวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว พ.ศ. 2534 โดยเมื่อศาลเยาวชนและครอบครัวพิจารณาคดีที่เด็กและเยาวชนต้องหาว่ากระทำผิดแล้ว ศาลมีอำนาจพิพากษาหรือสั่งให้ดำเนินการเพื่อแก้ไขความประพฤติของเด็กและเยาวชนนั้นได้ 2 วิธี คือ การใช้วิธีการสำหรับเด็กและเยาวชนและการลงโทษทางอาญา ซึ่งในส่วนของวิธีการสำหรับเด็กและเยาวชนที่มีบังคับใช้อยู่ในประเทศไทยปัจจุบันนั้น มีทั้งการกำหนดวิธีการปฏิบัติต่อเด็กและเยาวชนเป็นการเฉพาะ และกรณีการเปลี่ยนโทษทางอาญามาเป็นวิธีการสำหรับเด็กและเยาวชนโดยสรุปเป็นหัวข้อได้ดังนี้

- 1) ว่ากล่าวตักเตือนเด็กหรือเยาวชนนั้นแล้วปล่อยตัวไป ตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 74 (1)
- 2) มอบตัวเด็กหรือเยาวชนนั้นให้แก่บิดามารดาหรือผู้ปกครอง โดยวางข้อกำหนดให้บิดามารดาหรือผู้ปกครองระวางมิให้เด็กหรือเยาวชนนั้นก่อเหตุร้ายซึ่งต้องไม่เกิน 3 ปี ตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 74 (2)
- 3) มอบตัวเด็กหรือเยาวชนนั้นให้แก่บุคคลหรือองค์การที่ศาลเห็นสมควรเพื่อให้ดูแลอบรมและสั่งสอน ตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 74 (4)

² บุญเพราะ แสงเทียน, คำบรรยายกฎหมายเกี่ยวกับการกระทำผิดของเด็กและเยาวชน, หน้า 1-2.

4) ปล่อยตัวเด็กหรือเยาวชนนั้นไป โดยศาลอาจกำหนดเงื่อนไขคุมประพฤติเด็กหรือเยาวชนนั้น ตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 74 (3)

5) ส่งตัวเด็กหรือเยาวชนนั้นไปยังโรงเรียนหรือสถานฝึกและอบรมหรือสถานที่ซึ่งจัดตั้งขึ้นเพื่อฝึกและอบรมเด็กหรือเยาวชนตามระยะเวลาที่ศาลกำหนด แต่จะสั่งให้รับการฝึกและอบรมเกินกว่าที่เด็กหรือเยาวชนนั้นอายุ 18 ปีมิได้ ตามประมวลกฎหมายอาญามาตรา 74 (5)

6) ส่งตัวเด็กหรือเยาวชนนั้นไปฝึกและอบรมยังสถานกักและอบรมตามพระราชบัญญัติจัดตั้งศาลเยาวชนและครอบครัวและวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว พ.ศ.2534 มาตรา 104 (1)

7) เปลี่ยนโทษจำคุกหรือวิธีการเพื่อความปลอดภัย ตามประมวลกฎหมายอาญามาตรา 39 (1) เป็นส่งตัวไปรับการฝึกและอบรมยังสถานกักและอบรมของสถานพินิจแต่ต้องไม่เกินกว่าเด็กหรือเยาวชนนั้นมีอายุครบ 24 ปี

8) เปลี่ยนโทษจำคุกเป็นการส่งตัวไปควบคุมเพื่อฝึกและอบรมยังสถานฝึกและอบรมหรือสถานแนะนำทางจิต

9) เปลี่ยนโทษปรับเป็นการคุมประพฤติ

วิธีการปฏิบัติต่อเด็กและเยาวชนตาม ข้อ 1) ถึง ข้อ 4) นั้นเป็นวิธีการปฏิบัติต่อเด็กและเยาวชนแบบไม่ตัดอิสรภาพ วิธีการปฏิบัติต่อเด็กและเยาวชนตาม ข้อ 5) ถึง ข้อ 6) เป็นการตัดอิสรภาพโดยส่งเข้าสู่สถานพินิจ และ ข้อ 7) ถึง ข้อ 9) เป็นวิธีการเปลี่ยนโทษทางอาญาที่ศาลมีอำนาจลงแก่ผู้กระทำผิดที่เป็นเด็กและเยาวชนได้เช่นกันมาเป็นวิธีการสำหรับเด็กและเยาวชน โดยปกติศาลเยาวชนและครอบครัวจะไม่พิพากษาให้ลงโทษในทางอาญาซึ่งก็คือการจำคุกหรือปรับแก่เด็กและเยาวชนผู้กระทำผิด เพราะวัตถุประสงค์ของการจัดตั้งศาลเยาวชนและครอบครัวก็เพื่อมุ่งที่จะแก้ไขเยียวยาให้เด็กหรือเยาวชนผู้กระทำผิดกลับตัวเป็นคนดีมากกว่าที่จะมุ่งลงโทษ ดังนั้นศาลเยาวชนและครอบครัวจึงมักจะเปลี่ยนโทษจำคุกหรือปรับเป็นการใช้วิธีการสำหรับเด็กและเยาวชน (Measures for children and young persons) ทั้งนี้ตามอำนาจของศาลเยาวชนและครอบครัวตามพระราชบัญญัติจัดตั้งศาลเยาวชนและครอบครัวและวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว พ.ศ. 2534 มาตรา 104

เมื่อพิจารณาถึงวิธีการที่ศาลสามารถใช้ปฏิบัติต่อผู้กระทำผิดที่เป็นเด็กและเยาวชนแล้ว ก็จะได้เห็นว่าสามารถแยกลักษณะและระดับของมาตรการปฏิบัติต่อผู้กระทำผิดที่เป็นเด็กและเยาวชนได้เป็น 3 ระดับ เช่นเดียวกันกับการแยกระดับของมาตรการปฏิบัติต่อผู้กระทำผิดที่เป็นผู้ใหญ่เช่นกัน โดยศาลอาจกล่าวได้ว่าเด็กเดือนแล้วปล่อยตัวเด็กที่กระทำผิดไปเฉยๆ ปล่อยตัวเด็กที่

กระทำผิดไปโดยมีการกำหนดเงื่อนไขต่างๆให้ต้องปฏิบัติตามในระหว่างที่อยู่ในสังคมปกติ และการส่งตัวเด็กหรือเยาวชนที่กระทำผิดไปยังสถานฝึกและอบรมหรือสถานกักและอบรมซึ่งเป็นการควบคุมเด็กและเยาวชนที่กระทำผิดในศูนย์ควบคุมแบบปิดในรูปแบบสถานพินิจ ที่มีการควบคุมดูแลเด็กและเยาวชนที่กระทำผิดโดยมีมาตรการแก้ไขฟื้นฟูประกอบในระหว่างที่เด็กและเยาวชนเหล่านั้นถูกควบคุมอยู่ด้วย อันมีลักษณะของการตัดอิสรภาพของเด็กและเยาวชนซึ่งถือเป็นมาตรการที่ใช้ในการปฏิบัติกับเด็กและเยาวชนที่มีผลกระทบกับตัวเด็กและเยาวชนค่อนข้างมากเพราะต้องเปลี่ยนจากการใช้ชีวิตประจำวันในสังคมปกติ ไปรับการควบคุมในสถานพินิจแบบควบคุมเต็มเวลาแทน ซึ่งมักจะบังคับใช้ต่อเมื่อไม่มีมาตรการใดแล้วที่จะสามารถแก้ไขความประพฤติหรือควบคุมดูแลเด็กและเยาวชนที่กระทำผิดในสังคมปกติได้อย่างเหมาะสม

การพิจารณากำหนดโทษหรือกำหนดวิธีการปฏิบัติต่อเด็กและเยาวชนที่กระทำผิดนั้น จะต้องคำนึงถึงผลในด้านการแก้ไขฟื้นฟูความประพฤติของเด็กและเยาวชนเป็นหลัก เพื่อจะได้กำหนดวิธีการปฏิบัติกับผู้กระทำผิดที่เป็นเด็กและเยาวชนได้อย่างเหมาะสมกับความจำเป็นของเด็กและเยาวชนที่กระทำผิดตามสาเหตุของการกระทำผิดหรือสภาพปัจจัยที่ส่งผลต่อการมีความประพฤติไม่เหมาะสมเป็นรายบุคคลไป โดยจากสถิติของศาลเยาวชนและครอบครัวกลางปรากฏว่า “ปัจจัย” ซึ่งเป็นสาเหตุสำคัญของการกระทำผิดของเด็กและเยาวชน คือ สภาพครอบครัวที่แตกแยกการอาศัยอยู่ในชุมชนแออัดแวดล้อมไปด้วยมิจฉาชีพคนจรจัดหรือเป็นแหล่งมั่วสุมทางอบายมุข ความยากจน การขาดการศึกษา ซึ่งปัจจัยดังกล่าวสอดคล้องกับสถิติเรื่อง “สาเหตุ” การกระทำผิดของเด็กและเยาวชน ที่สำรวจจากเด็กและเยาวชนที่ศาลเยาวชนและครอบครัวพิจารณาว่ามีความผิดในปี พ.ศ. 2537 ซึ่งปรากฏว่าการกระทำผิดของเด็กและเยาวชนมีสาเหตุอันดับหนึ่งมาจากสภาพทางครอบครัวและสภาพทางอารมณ์สูงถึง 1,522 คน หรือคิดเป็นร้อยละ 33.31 และมีสาเหตุมาจากการคบเพื่อนและถูกชักจูงถึง 1,506 คน หรือคิดเป็นร้อยละ 32.96 ซึ่งสาเหตุในสองลักษณะนี้จัดเป็นสาเหตุการกระทำผิดของเด็กและเยาวชนถึง 3,028 คน หรือกว่าร้อยละ 65 ของเด็กและเยาวชนที่กระทำผิดทั้งหมด จึงอาจถือได้ว่าสาเหตุทางด้านสภาพครอบครัว สภาพที่อยู่อาศัย สภาพแวดล้อม และกลุ่มเพื่อนเป็นสาเหตุหลักของการกระทำผิดของเด็กและเยาวชนในประเทศไทย

การจะพิจารณาถึงเรื่องสภาพแวดล้อมอันเป็นสาเหตุของการกระทำผิดนั้น เป็นไปตามทฤษฎีความแตกต่างของการคบหาสมาคม (Theory of Differential) ของศาสตราจารย์ Edwin H. Sutherland³ ที่ได้อธิบายสาเหตุของการกระทำผิดโดยให้คำนึงถึงกระบวนการเรียนรู้ที่ผ่านมาใน

³ สง่า ลีนะสมิต, อาชญาวิทยาและทัณฑ์วิทยาพิสดาร (ตอน 1) อาชญาวิทยา

(กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2514), หน้า 92-93.

ชีวิตของผู้นั้น โดยถือว่าการเกิดอาชญากรได้นั้นต้องเกิดจากการเรียนรู้เช่นเดียวกับการเรียนรู้ที่จะเป็นพลเมืองดีของสังคม ทั้งนี้เนื่องมาจากอาชญากรได้คบหาสมาคมกับคนชั่วมากกว่าคนดีมี โอกาสติดต่อกับคนชั่วบ่อยๆ อยู่ในสภาพแวดล้อมที่มีคนชั่วมากกว่าคนดี การเติบโตและเรียนรู้ถึง ประสบการณ์ต่างๆในสภาพเช่นนี้ ย่อมส่งผลในการพัฒนาการให้เกิดการกระทำผิดมากกว่าเด็ก และเยาวชนที่อยู่ในสภาพแวดล้อมที่ดี เช่น เด็กที่เติบโตขึ้นมาในแหล่งเสื่อมโทรมเห็นการประพฤติ ผิดกฎหมายอยู่จำเจจนเห็นเป็นธรรมดาก็อาจจะกระทำผิดเขาตามอย่างกันไปได้ โดยสิ่งแวดล้อม ที่ถือว่าเป็นสาเหตุของการกระทำผิดอาจแยกได้เป็นสิ่งแวดล้อมที่เกิดขึ้นเองตามธรรมชาติและ สิ่งแวดล้อมที่มนุษย์สร้างขึ้น ซึ่งสิ่งแวดล้อมที่ถือว่าเป็นสาเหตุของการกระทำผิดของเด็กและ เยาวชนในกรณีนี้ถือเป็นสาเหตุเรื่องสิ่งแวดล้อมที่มนุษย์สร้างขึ้น เพราะสิ่งแวดล้อมตามธรรมชาติ อันเป็นสาเหตุของการกระทำผิดนั้นส่งผลในลักษณะภาพรวมของการกระทำผิดในแต่ละภูมิภาค มากกว่า และส่วนมากมักเป็นเหตุปัจจัยในทางอ้อมและส่งผลเฉพาะในบางกรณีเท่านั้น อาทิเช่น ประเทศในเขตร้อนหรือในภูมิภาคที่มีอากาศร้อนจะเกิดการกระทำผิดฐานประทุษร้ายต่อชีวิตและ ร่างกายสูงกว่าภูมิภาคที่มีอากาศหนาวเย็น หรือเดือนที่มีอากาศร้อนจะมีการกระทำผิดฐาน ประทุษร้ายต่อชีวิตและร่างกายสูง แต่ในเดือนที่มีอากาศหนาวจะมีการกระทำผิดฐานประทุษร้าย ต่อทรัพย์สูง เป็นต้น ส่วนการกระทำผิดด้วยสาเหตุตามสิ่งแวดล้อมที่มนุษย์สร้างขึ้นนั้น ก็เป็น สาเหตุในเรื่องอิทธิพลจากครอบครัว เช่น ครอบครัวแตกแยก ครอบครัวไม่มีความสุข พ่อแม่ ทะเลาะกัน หรือครอบครัวที่ยากจน สาเหตุจากอิทธิพลทางชุมชน เช่น ละแวกบ้านที่เป็นแหล่ง เสื่อมโทรม เด็กและเยาวชนเห็นผู้ใหญ่กระทำผิดและยังไม่ถูกจับสามารถใช้ชีวิตอย่างสบายทำให้ นิยมชมชอบอันส่งผลให้การเลือกคบเพื่อนในทางที่ผิดเกิดขึ้นได้ง่าย เป็นต้น สาเหตุการกระทำผิด ที่เกิดจากสิ่งแวดล้อมในลักษณะนี้มักเกิดขึ้นในเขตแออัดหรือชุมชนเมืองที่มีผู้อยู่อาศัยเป็นจำนวน มาก แนวทางแก้ไขที่ดีที่สุดคือการพัฒนาสภาพแวดล้อมให้ดีขึ้น ส่งเสริมความอบอุ่น และให้การ ดูแลเอาใจใส่เด็กและเยาวชนภายในครอบครัว ซึ่งเป็นการแก้ปัญหาของสังคมในระดับโครงสร้าง และต้องวางแผนดำเนินการในระยะยาว แต่เมื่อเด็กและเยาวชนที่ได้กระทำความผิดอันมีสาเหตุ จากสภาพแวดล้อมขึ้นมาแล้ว การปฏิบัติต่อเด็กและเยาวชนที่มีสาเหตุการกระทำผิดจาก สภาพแวดล้อมเช่นนี้ก็ควรมีการกำหนดให้แยกเด็กและเยาวชนที่กระทำผิดออกจาก สภาพแวดล้อมเดิมซึ่งเป็นสาเหตุแห่งการกระทำผิด และรับมาตรการบำบัดฟื้นฟูเสียก่อนเพื่อให้ เด็กและเยาวชนเหล่านั้นมีความเข้มแข็งทางจิตใจไม่ตกอยู่ภายใต้ภาวะที่เอื้อต่อการกระทำ ความผิดอีกหรือหวนกลับไปกระทำความผิดขึ้นอีกเสียก่อน โดยมีมาตรการแก้ไขฟื้นฟูประกอบ เช่น การให้การควบคุมดูแลอย่างใกล้ชิด มีผู้คอยให้คำปรึกษารับฟังปัญหาและแนะแนวทางแก้ไข มีการจัดการศึกษาเล่าเรียน หรือการฝึกอบรมวิชาชีพที่เหมาะสมกับความสามารถและอายุของเด็ก เป็นต้น การปฏิบัติต่อเด็กและเยาวชนที่กระทำผิดด้วยสาเหตุลักษณะนี้ในประเทศไทย มีการ

ดำเนินการในรูปของสถานพินิจซึ่งเป็นวิธีปฏิบัติต่อเด็กและเยาวชนที่กระทำผิดที่นอกจากจะมีสาเหตุการกระทำผิดจากสภาพแวดล้อมที่อยู่อาศัยแล้ว ยังมีการพิจารณาถึงระดับความรุนแรงในการกระทำผิดและโอกาสในการทำความผิดซ้ำขึ้นอีกประกอบด้วย ซึ่งในทางปฏิบัติปัจจุบันสถานพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชนมีลักษณะเป็นสถานฝึกและอบรมแบบปิด ที่แม้จะส่งผลดีในการกันเด็กและเยาวชนที่มีโอกาสกระทำผิดซ้ำขึ้นอีกออกจากสังคมและสภาพแวดล้อมที่เป็นปัจจัยของการกระทำผิดและสามารถควบคุมดูแลได้เป็นเวลานาน โดยพระราชบัญญัติจัดตั้งศาลเยาวชนและครอบครัวและวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว พ.ศ. 2534 เปิดโอกาสให้สามารถควบคุมเด็กและเยาวชนที่กระทำผิดในสถานพินิจในบางกรณีได้นานจนกว่าเด็กหรือเยาวชนนั้นจะมีอายุครบ 24 ปีเลยทีเดียวย และการปฏิบัติต่อเด็กและเยาวชนที่กระทำผิดซึ่งมีพฤติกรรมรุนแรงในการกระทำและมีโอกาสในการทำความผิดซ้ำสูงนั้น เมื่อแนวคิดทางอาชญาวิทยาไม่เห็นด้วยที่จะจำคุกผู้กระทำผิดที่เป็นเด็กและเยาวชน ประกอบกับในทางปฏิบัติบทบัญญัติกฎหมายเองก็มีข้อจำกัดในการลงโทษจำคุกผู้กระทำผิดที่เป็นเด็กและเยาวชนอยู่หลายกรณี การควบคุมตัวเด็กและเยาวชนไว้ในศูนย์ควบคุมระบบปิดเช่นนี้ โดยมีมาตรการบำบัดฟื้นฟูและให้การศึกษาอบรมระหว่างอยู่ในสถานพินิจก็น่าจะมีความเหมาะสมทั้งการป้องกันสังคมให้ปลอดภัยจากการกระทำผิดซ้ำและการแก้ไขฟื้นฟูผู้กระทำผิดที่เป็นเด็กภายในสถานพินิจไปด้วยในขณะเดียวกัน แต่สำหรับเด็กและเยาวชนที่กระทำผิดและมีสาเหตุการกระทำผิดมาจากปัจจัยเรื่องสภาพครอบครัวที่ไม่เหมาะสมในการเลี้ยงดู หรืออยู่ในสภาพแวดล้อมอันเป็นสาเหตุของการกระทำผิดเช่นกันแต่ไม่มีพฤติกรรมรุนแรงในการกระทำผิด แม้จะมีโอกาสกระทำผิดซ้ำขึ้นอีกแต่หากมีมาตรการปฏิบัติต่อผู้กระทำผิดที่เป็นเด็กและเยาวชนประเภทนี้เหมาะสม โดยไม่ใช่เพียงการกำหนดเงื่อนไขคุมประพฤติแล้วปล่อยกลับไปอยู่ในสภาพแวดล้อมเดิมซึ่งเอื้อต่อการกระทำผิดซ้ำขึ้นอีก และไม่ตัดเด็กหรือเยาวชนที่กระทำผิดเหล่านี้ออกจากสังคมอย่างเด็ดขาดด้วยศูนย์ควบคุมระบบปิดเช่นสถานพินิจในปัจจุบัน ในขณะเดียวกันยังสามารถตัดเด็กออกจากสภาพแวดล้อมอันเป็นสาเหตุของการกระทำผิดได้ด้วย ก็น่าจะเป็นทางเลือกที่เหมาะสมยิ่งกว่าสำหรับการปฏิบัติต่อเด็กและเยาวชนที่กระทำผิดซึ่งมีความจำเป็นต้องใช้มาตรการที่มีความคาบเกี่ยวกันระหว่างการวางเงื่อนไขคุมประพฤติปกติแก่เด็กและเยาวชนกับการควบคุมเด็กและเยาวชนไว้ในสถานพินิจซึ่งมีลักษณะเป็นศูนย์ควบคุมระบบปิด

ในต่างประเทศนั้นสำหรับกรณีที่เด็กและเยาวชนได้ทำความผิดอันมีสาเหตุมาจากสภาพแวดล้อมเป็นปัจจัยกระตุ้นให้เกิดการกระทำผิด จะมีวิธีการต่างๆ เพื่อตัดเด็กและเยาวชนออกจากสภาพแวดล้อมหรือสภาพครอบครัวที่ไม่เหมาะสมนี้ โดยนอกจากการกำหนดให้ไปอยู่ในความดูแลของบุคคลที่สาม เช่น ญาติหรือบุคคลอื่นที่ศาลเห็นสมควรจนกว่าสถานการณ์ทางครอบครัวจะกลับคงสภาพที่ดีพอหรือจนกว่าเด็กและเยาวชนผู้นั้นจะมีอายุบรรลุนิติภาวะ และการ

ส่งเด็กและเยาวชนที่ไม่มีมาตรการคุ้มครองประพฤติดีที่เหมาสมจะมาบังคับใช้เพราะไม่อาจทำให้เด็กหรือเยาวชนผู้นั้นกลับตัวเป็นคนดีได้ หรืออาจจะเป็นภัยแก่ตัวของเด็กหรือเยาวชนนั่นเองหรือแก่สังคมหากให้อยู่ในสังคมภายนอกต่อไปเข้ารับการควบคุมยังสถานฝึกและอบรมอันมีลักษณะเดียวกับสถานพินิจ อันเป็นเงื่อนไขที่ศาลเยาวชนและครอบครัวของประเทศไทยสามารถกำหนดและบังคับใช้กับเด็กและเยาวชนได้เช่นกันแล้ว ก็ยังมีการกำหนดให้ส่งตัวเด็กหรือเยาวชนที่กระทำผิดไปอยู่ในศูนย์ควบคุมที่มีลักษณะเป็นสถานที่กึ่งบ้านและกึ่งสถานฝึกและอบรมของเด็กและเยาวชนอีกด้วย เช่น ในรัฐโคโรลาโดที่มีศูนย์สำหรับเป็นที่พักของเด็กและเยาวชนที่ถูกศาลเยาวชนและครอบครัวคุ้มครองประพฤติดี และศาลเห็นว่าเด็กหรือเยาวชนนั้นไม่สมควรที่จะอยู่ในบ้านของตนเองกับบิดามารดาหรือผู้ปกครองเพราะสิ่งแวดล้อมทางบ้านไม่ดีหรือสภาพแวดล้อมในชุมชนจะส่งผลให้เด็กกระทำความผิดซ้ำขึ้นอีก แต่ก็ยังไม่สมควรที่จะส่งตัวเด็กและเยาวชนนั้นไปฝึกอบรมหรือควบคุมยังสถานฝึกและอบรม เด็กที่อยู่ในสถานที่กึ่งบ้านและกึ่งสถานฝึกและอบรมในลักษณะนี้ จะออกไปศึกษาเล่าเรียนหรือประกอบอาชีพในเวลากลางวันตามปกติ ตอนเย็นก็จะกลับมาพักค้างคืน ณ ศูนย์นี้ โดยมีที่ปรึกษาเป็นผู้คอยดูแลอบรมความประพฤติและช่วยแก้ไขปัญหาดังกล่าว⁴ หรือในประเทศในแถบสแกนดิเนเวีย เช่น นอร์เวย์ สวีเดน เดนมาร์ค และฟินแลนด์ ที่มีมาตรการปฏิบัติต่อเด็กและเยาวชนที่กระทำผิดซึ่งอาศัยอยู่ในครอบครัวหรือในสภาพชุมชนที่ไม่เหมาะสม ให้ต้องส่งตัวเด็กหรือเยาวชนนั้นไปไว้ยังบ้านทดแทน (Foster Home) เพื่อให้อยู่ในความดูแลของบิดามารดาบุญธรรมในสภาพแวดล้อมที่เหมาะสมจนกว่าผู้นั้นจะมีอายุ 18 ปี เป็นต้น

ในประเทศไทยปัจจุบันนั้นการปฏิบัติต่อเด็กและเยาวชนที่กระทำผิดอันมีสาเหตุมาจากสภาพครอบครัวที่ไม่ดีหรือสภาพแวดล้อมที่ไม่ดี มีเพียงสถานฝึกและอบรมแบบปิดในรูปแบบของสถานพินิจเท่านั้น การจะบังคับใช้ศูนย์ควบคุมสำหรับเด็กและเยาวชนอันมีรูปแบบการควบคุมดูแลเด็กและเยาวชนในลักษณะกึ่งควบคุม โดยให้เด็กและเยาวชนเข้ามาอยู่ในสถานพินิจแบบกึ่งควบคุมหรือศูนย์ควบคุมแบบกึ่งควบคุมสำหรับเด็กและเยาวชนโดยเฉพาะ ที่เด็กสามารถออกไปเรียนหนังสือในโรงเรียนตามปกติ ออกไปทำงานได้ตามปกติในเวลากลางวัน และต้องกลับเข้ามาในศูนย์ควบคุมตอนเย็นภายในระยะเวลาที่กำหนด โดยมีนักสังคมสงเคราะห์คอยให้คำปรึกษาถึงปัญหาต่างๆที่ได้รับและเข้าโครงการอบรมฟื้นฟูในรูปแบบต่างๆเพิ่มเติมในวันหยุด หรืออาจอนุญาตให้กลับไปเยี่ยมบ้านได้เป็นครั้งคราวน่าจะเป็นวิธีการปฏิบัติต่อเด็กและเยาวชนที่เหมาะสมที่จะเข้ามาอุดช่องว่างระหว่างการคุ้มครองประพฤติดีเด็กและเยาวชนตามเงื่อนไขที่ศาลกำหนดกับการส่งเด็กและเยาวชนเข้าสถานฝึกและอบรมหรือสถานพินิจอันเป็นศูนย์ควบคุมระบบปิด

⁴ บุญเพราะ แสงเทียน, คำบรรยายกฎหมายเกี่ยวกับการกระทำผิดของเด็กและเยาวชน,

เพื่อให้มาตรการปฏิบัติต่อเด็กและเยาวชนที่กระทำผิดมีความหลากหลายและสามารถบังคับใช้ได้กับเด็กและเยาวชนที่มีสาเหตุการกระทำผิดและระดับความรุนแรงในการกระทำผิดในระดับต่างๆกันได้อย่างเหมาะสม

4.1.2 แนวทางการแก้ไขปรับปรุงกฎหมายเพื่อบังคับใช้มาตรการควบคุมโดยใช้ศูนย์ควบคุมกับผู้กระทำผิดที่เป็นเด็กและเยาวชน

การบังคับใช้ศูนย์ควบคุมที่มีรูปแบบกึ่งควบคุม เพื่อดูแลเด็กและเยาวชนที่กระทำผิดในประเทศไทยนั้น ต้องพิจารณาพระราชบัญญัติจัดตั้งศาลเยาวชนและครอบครัวและวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว พ.ศ. 2534 ประกอบกับประมวลกฎหมายอาญาในส่วนที่เกี่ยวข้องกับการกระทำผิดของเด็กและเยาวชน ซึ่งปกติแล้วหากผู้กระทำผิดกระทำความผิดในระหว่างที่มีอายุ 7 ปีบริบูรณ์แต่ยังไม่ถึง 18 ปีบริบูรณ์ ก็จะถือว่าเป็นการกระทำความผิดที่ผู้กระทำผิดยังเป็นเด็กหรือเยาวชนอยู่ อันถือเป็นความผิดที่อยู่ในอำนาจของศาลเยาวชนและครอบครัว ซึ่งศาลสามารถพิพากษาโดยลดโทษผู้กระทำผิดแตกต่างจากผู้กระทำผิดที่เป็นผู้ใหญ่, รอการลงโทษหรือรอการกำหนดโทษได้เป็นกรณีพิเศษ หรือศาลจะเปลี่ยนไปใช้วิธีการสำหรับเด็กและเยาวชนแทนก็ได้ โดยเมื่อศาลเยาวชนและครอบครัวพิจารณาคดีที่เด็กหรือเยาวชนต้องหาว่ากระทำความผิดแล้ว ศาลอาจมีคำพิพากษาหรือคำสั่งดังนี้

1) มีคำพิพากษาหรือคำสั่งตามประมวลกฎหมายอาญามาตรา 56 มาตรา 74-76 แต่การรอการกำหนดโทษและการรอการลงโทษตามประมวลกฎหมายอาญามาตรา 56 นั้น ศาลเยาวชนและครอบครัวมีอำนาจแตกต่างจากศาลธรรมดา กล่าวคือ ศาลเยาวชนและครอบครัวมีอำนาจพิพากษาให้รอการกำหนดโทษหรือรอการลงโทษเด็กหรือเยาวชนตามประมวลกฎหมายอาญาได้แม้ว่า

- เด็กหรือเยาวชนนั้นได้เคยรับโทษจำคุกหรือโทษอย่างอื่น ตามคำพิพากษามาก่อนแล้ว
- โทษที่จะลงแก่เด็กหรือเยาวชนเป็นโทษอย่างอื่นนอกจากโทษจำคุก
- ศาลจะกำหนดโทษจำคุกเกินกว่า 2 ปี (มาตรา 106)

2) ในกรณีที่ศาลเยาวชนและครอบครัว พิจารณาแล้วเห็นว่าเด็กหรือเยาวชนที่ต้องหาว่ากระทำความผิดอาญานั้น กระทำความผิดจริงและโทษตามความผิดนั้นเป็นโทษจำคุกหรือวิธีการเพื่อความปลอดภัยตามประมวลกฎหมายอาญามาตรา 39 ศาลจะเปลี่ยนไปใช้วิธีการสำหรับเด็กและเยาวชนแทนก็ได้ ดังต่อไปนี้

- เปลี่ยนโทษจำคุกหรือวิธีการเพื่อความปลอดภัยตามมาตรา 39 (1) แห่งประมวลกฎหมายอาญาเป็นกักและอบรม ซึ่งจะต้องกักและอบรมในสถานกักและอบรมของสถานพินิจตามเวลาที่ศาลกำหนด แต่ต้องไม่เกินกว่าเวลาที่เด็กหรือเยาวชนนั้นมีอายุครบ 24 ปีบริบูรณ์

- เปลี่ยนโทษจำคุกเป็นการส่งตัวไปควบคุมเพื่อฝึกและอบรมยังสถานพินิจ สถานศึกษา สถานฝึกและอบรม หรือสถานแนะนำทางจิต ตามเวลาที่ศาลกำหนดแต่ต้องไม่เกินกว่าเด็กหรือเยาวชนนั้นมีอายุครบ 24 ปีบริบูรณ์

- เปลี่ยนโทษปรับเป็นการคุมประพฤติ

3) ในกรณีที่ศาลพิพากษาว่าเด็กหรือเยาวชน ซึ่งเป็นจำเลยไม่มีความผิดและศาลปล่อยตัวเด็กหรือเยาวชนไป ถ้าศาลเห็นว่ามิเหตุอันควรที่จะกำหนดเงื่อนไขเกี่ยวกับความประพฤติของเด็กหรือเยาวชนนั้นหลังการปล่อยตัวไปแล้ว ศาลก็ยังมีอำนาจกำหนดเงื่อนไขเพื่อคุมความประพฤติเด็กหรือเยาวชนนั้นไว้ในคำพิพากษายกฟ้องได้ และจะกำหนดเพียงข้อเดียวหรือหลายข้อก็ได้ตามมาตรา 100⁵⁾

การส่งตัวเด็กหรือเยาวชนเข้าสู่สถานพินิจนั้น อาจเกิดขึ้นได้ในกรณีที่มีการกระทำความผิดที่มีโทษจำคุกหรือวิธีการเพื่อความปลอดภัยและศาลจะเปลี่ยนไปใช้วิธีการสำหรับเด็กและเยาวชนแทน หรือเป็นกรณีที่ศาลกำหนดเงื่อนไขต่างๆ ให้ปฏิบัติตามแต่เด็กและเยาวชนไม่ปฏิบัติตามเงื่อนไขศาลก็อาจกำหนดให้ส่งตัวเด็กหรือเยาวชนนั้นไปกักและอบรมหรือฝึกและอบรมแทนได้ ตามมาตรา 101 พระราชบัญญัติจัดตั้งศาลเยาวชนและครอบครัวและวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว พ.ศ.2534 อันจะเห็นได้ว่าในกรณีของเด็กและเยาวชนที่กระทำผิดซึ่งศาลจะสามารถส่งเข้าสถานพินิจได้นั้นมีขอบเขตที่กว้างขวางพอสมควรอยู่แล้ว การเปลี่ยนโทษจำคุกมาเป็นวิธีการสำหรับเด็กและเยาวชนทุกกรณี ศาลสามารถส่งเด็กและเยาวชนที่กระทำผิดเข้าสถานพินิจได้เสมอ เด็กหรือเยาวชนซึ่งกระทำผิดในความผิดซึ่งไม่มีโทษจำคุกหรือแม้แต่เด็กหรือเยาวชนที่ถูกฟ้องว่ากระทำผิดแต่ศาลยกฟ้อง ศาลก็มีอำนาจกำหนดเงื่อนไขการคุมประพฤติให้ต้องปฏิบัติตามได้ และหากเด็กหรือเยาวชนฝ่าฝืนเงื่อนไขที่ศาลกำหนดศาลก็มีอำนาจส่งตัวเข้าสถานพินิจได้เช่นกัน การบังคับใช้ศูนย์ควบคุมในลักษณะกึ่งควบคุมจึงน่าจะถือเอาเกณฑ์เด็กและเยาวชนที่กระทำผิดอันอาจส่งเข้าสถานพินิจมาเป็นเกณฑ์ในการส่งเข้าศูนย์ควบคุมได้ทันที เพราะมีขอบเขตที่ครอบคลุมผู้กระทำผิดเกือบทุกประเภทอยู่แล้ว ส่วนการจัดตั้งและการดำเนินการศูนย์ควบคุมนั้น พระราชบัญญัติจัดตั้งศาลเยาวชนและครอบครัวและวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว พ.ศ. 2534 ก็มีบทบัญญัติที่เอื้อต่อการบังคับใช้มาตรการกึ่งควบคุมในศูนย์ควบคุมกับ

⁵⁾ เรืองเดียวกัน, หน้า 84-85.

ผู้กระทำความผิดที่เป็นเด็กและเยาวชนอยู่แล้ว โดยในมาตรา 38 (5) และ (6) พระราชบัญญัติจัดตั้งศาลเยาวชนและครอบครัวและวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว พ.ศ. 2534 นั้น ก็มีการกำหนดถึงอำนาจในการอนุญาตให้เด็กหรือเยาวชนออกนอกสถานพินิจเป็นครั้งคราวตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่กำหนดในกฎกระทรวงและอนุญาตให้เด็กหรือเยาวชนในคดีที่ศาลมีคำพิพากษาหรือคำสั่งเด็ดขาดแล้วออกไปศึกษาในสถานศึกษาประเภทไปมานอกสถานพินิจ ตามที่อธิบดีผู้พิพากษาศาลเยาวชนและครอบครัวกลาง ผู้พิพากษาหัวหน้าศาลเยาวชนและครอบครัวจังหวัด หรือผู้พิพากษาหัวหน้าแผนกคดีเยาวชนและครอบครัวแล้วแต่กรณีให้ความเห็นชอบแล้วได้ ซึ่งหมายความว่าในการดำเนินงานสถานพินิจในประเทศไทยปัจจุบันที่ยังมีลักษณะในทางปฏิบัติเป็นศูนย์ควบคุมแบบปิดอยู่นั้น ในทางกฎหมายกลับเปิดโอกาสที่จะอนุญาตให้เด็กและเยาวชนสามารถออกไปศึกษาเล่าเรียนหรือออกนอกสถานพินิจได้ตามหลักเกณฑ์ที่กำหนดในกฎกระทรวงอยู่แล้ว และอำนาจหน้าที่ของเจ้าพนักงานและวิธีการดำเนินการควบคุมดูแลเด็กและเยาวชนตามที่กฎหมายกำหนดไว้ในหมวด 3 สถานพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชนของพระราชบัญญัติจัดตั้งศาลเยาวชนและครอบครัวและวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว พ.ศ. 2534 ก็กำหนดไว้อย่างละเอียดทั้งโทษทัณฑ์ที่อาจใช้เพื่อควบคุมภายในระหว่างอยู่ในสถานพินิจ และการสอดส่องดูแลเด็กและเยาวชนทั้งภายในและภายนอกสถานพินิจอย่างทั่วถึง ซึ่งสอดคล้องและเพียงพอต่อการกำหนดสถานที่และวิธีการดำเนินการศูนย์ควบคุมสำหรับเด็กและเยาวชนเช่นกัน ยิ่งไปกว่านั้นในพระราชบัญญัติจัดตั้งศาลเยาวชนและครอบครัวและวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว พ.ศ. 2534 ยังมีบทบัญญัติมาตรา 20 ที่กำหนดให้อำนาจออกใบอนุญาตสำหรับเอกชนที่จะจัดตั้งสถานฝึกและอบรมเด็กและเยาวชนซึ่งต้องหาว่ากระทำความผิดหรือเป็นจำเลยหรือเป็นผู้ต้องคำพิพากษาหรือคำสั่งของศาลให้ลงโทษหรือให้ใช้วิธีการสำหรับเด็กและเยาวชนภายใต้หลักเกณฑ์ที่จะกำหนดในกฎกระทรวงอีกด้วย ดังนั้นการดำเนินการศูนย์ควบคุมสำหรับเด็กและเยาวชนในประเทศไทยจึงสามารถดำเนินการได้ในรูปแบบของสถานฝึกและอบรมหรือสถานพินิจแต่มีการควบคุมดูแลแบบกึ่งควบคุมได้ โดยอาศัยบทบัญญัติต่างๆ ของพระราชบัญญัติจัดตั้งศาลเยาวชนและครอบครัวและวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว พ.ศ. 2534 เช่นเดียวกับการจัดตั้งสถานพินิจ โดยผู้วิจัยขอเสนอแนวทางและวิธีการแก้ไขปรับปรุงกฎหมายเพื่อการบังคับใช้ศูนย์ควบคุมสำหรับเด็กและเยาวชนที่กระทำความผิดในประเทศไทยดังนี้

(1) ทำการจัดตั้งสถานพินิจแบบกึ่งควบคุมที่มีลักษณะการควบคุมดูแลเด็กและเยาวชนที่กระทำความผิดแบบกึ่งควบคุมขึ้นเป็นการเฉพาะโดยอาศัยพระราชบัญญัติจัดตั้งศาลเยาวชนและครอบครัวและวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว พ.ศ. 2534 มาตรา 33 โดยการจัดตั้งทำได้โดยการตราพระราชกฤษฎีกาจัดตั้งสถานพินิจตามวิธีการที่กำหนดในมาตรา 33 เหมือนกับวิธีการจัดตั้งและกำหนดเขตอำนาจของสถานพินิจปกติทั่วไปที่มีการดำเนินการอยู่ในปัจจุบัน แต่ด้วย

เหตุผลของการปฏิบัติต่อเด็กและเยาวชนที่กระทำผิดซึ่งมีระดับความรุนแรงแตกต่างกัน และจะมุ่งใช้วิธีการควบคุมดูแลที่แตกต่างกันจึงจำเป็นต้องมีการจัดตั้งสถานพินิจในลักษณะกึ่งควบคุมแยกต่างหากจากสถานพินิจระบบปิดหากจะมีการบังคับใช้อย่างจริงจัง โดยสถานพินิจที่จัดตั้งขึ้นใหม่นี้ อาจมีเขตอำนาจทับซ้อนกันกับเขตอำนาจของสถานพินิจเดิมได้เพราะมีกลุ่มของเด็กและเยาวชนที่กระทำผิดซึ่งเป็นกลุ่มเป้าหมายสำหรับมุ่งจะบังคับใช้แตกต่างกัน

(2) ในสถานพินิจแบบกึ่งควบคุมซึ่งจัดตั้งขึ้นใหม่โดยมุ่งจะบังคับใช้มาตรการกึ่งควบคุมในการปฏิบัติต่อผู้กระทำผิดนั้น จะดำเนินการควบคุมดูแลเด็กและเยาวชนตามคำพิพากษาของศาลที่กำหนดให้เข้ามาฝึกและอบรมในสถานพินิจแบบกึ่งควบคุม โดยการดำเนินการสถานพินิจแบบกึ่งควบคุมสามารถใช้บทบัญญัติที่กำหนดถึงอำนาจและหน้าที่ในการดำเนินงานสถานพินิจตามที่กำหนดในหมวด 3 สถานพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชนในพระราชบัญญัติจัดตั้งศาลเยาวชนและครอบครัวและวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว พ.ศ. 2534 มาเป็นหลักเกณฑ์ที่ให้อำนาจในการดำเนินการได้เพราะมีสถานะทางกฎหมายเป็นสถานพินิจเช่นเดียวกัน พร้อมไปกับการบังคับใช้หลักเกณฑ์ในมาตรา 38 (5) และ (6) ซึ่งเป็นบทบัญญัติที่จะอนุญาตให้เด็กและเยาวชนสามารถออกไปศึกษาเล่าเรียนนอกสถานพินิจประเภทไปมาในโรงเรียนปกติมาบังคับใช้กับเด็กและเยาวชนที่อยู่ในสถานพินิจแบบกึ่งควบคุมนี้ และดำเนินการออกกฎกระทรวงที่สามารถออกได้ตามอำนาจของมาตรา 38 (5) ให้มีหลักเกณฑ์ในการดำเนินการมาตรการกึ่งควบคุมกับเด็กและเยาวชนที่กระทำผิดให้ชัดเจนขึ้น เช่น กำหนดวิธีการเข้าและออกสถานพินิจแบบกึ่งควบคุม ข้อปฏิบัติขณะอยู่ภายนอกสถานพินิจ และหลักเกณฑ์ในส่วนอื่นนอกเหนือจากที่มีบัญญัติไว้แล้วในพระราชบัญญัติจัดตั้งศาลเยาวชนและครอบครัวและวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว พ.ศ. 2534

(3) ในการกำหนดโทษแก่เด็กและเยาวชนที่กระทำผิด หากเป็นกรณีศาลจะส่งตัวเด็กหรือเยาวชนเข้าไปอยู่ในสถานฝึกและอบรมหรือสถานพินิจ ไม่ว่าจะเป็กรณีการเปลี่ยนโทษจำคุกหรือวิธีการเพื่อความปลอดภัยเป็นวิธีการสำหรับเด็กและเยาวชน การเปลี่ยนแปลงเงื่อนไขคุมประพฤติเพราะเด็กไม่ปฏิบัติตามเงื่อนไขที่ศาลกำหนด หรือการส่งตัวไปควบคุมเพื่อฝึกและอบรมในสถานพินิจแทนการกักขังแทนค่าปรับก็ตาม ศาลควรพิจารณาถึงสาเหตุการกระทำผิด ความหนักเบาของข้อหา ความรุนแรงในการกระทำผิด และสภาพแวดล้อมของเด็กที่กระทำผิด แล้วกำหนดในคำพิพากษาถึงประเภทของสถานพินิจให้เฉพาะเจาะจงลงไปว่าจะให้ส่งเข้าสถานฝึกและอบรมแบบปิดในลักษณะของสถานพินิจปกติ หรือให้ส่งเข้าสถานฝึกและอบรมแบบเปิดในลักษณะของสถานพินิจแบบกึ่งควบคุมตามความเหมาะสมของเด็กและเยาวชนที่กระทำผิดเป็นรายบุคคลไป

(4) ออกกฎกระทรวงกำหนดหลักเกณฑ์การจัดตั้งและออกใบอนุญาตจัดตั้งสถานฝึกและอบรมเด็กและเยาวชนที่กระทำผิดซึ่งดำเนินการโดยเอกชน ตามที่มาตรา 20 (2) พระราชบัญญัติจัดตั้งศาลเยาวชนและครอบครัวและวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว พ.ศ. 2534 กำหนดและให้อำนาจไว้ เพื่อเปิดโอกาสให้เอกชนเข้ามาดำเนินการศูนย์ควบคุมในลักษณะสถานพินิจแบบกึ่งควบคุมสำหรับเด็กและเยาวชนได้ ซึ่งผู้กระทำผิดกลุ่มนี้มักไม่มีความรุนแรงในการกระทำผิดและมีโอกาสในการทำความผิดซ้ำขึ้นอีกน้อย การริเริ่มให้เอกชนเข้ามาดำเนินการศูนย์ปฏิบัติต่อผู้กระทำผิดในชุมชนรูปแบบต่างๆ ควรเริ่มทดลองจากสถานพินิจแบบกึ่งควบคุมสำหรับเด็กและเยาวชนก่อนน่าจะมีความเหมาะสม โดยในกฎกระทรวงควรมีรายละเอียดเกี่ยวกับคุณสมบัติของบุคคลหรือองค์กรที่อาจขออนุญาตจัดตั้งและดำเนินการได้ วิธีการจดทะเบียน มาตรฐานการดำเนินการในด้านต่างๆ เช่น มีเตียงนอนแยกจากกัน มีสภาพแวดล้อมที่ดี มีนักสังคมสงเคราะห์ประจำศูนย์ มีห้องน้ำที่เพียงพอ กำหนดวิธีในการตรวจสอบการดำเนินการ ตลอดจนกำหนดอำนาจหน้าที่ในการควบคุมดูแลเด็กและเยาวชนที่กระทำผิดของเจ้าหน้าที่หรือพนักงานสังคมสงเคราะห์ในสถานพินิจของเอกชน เป็นต้น

4.2 การบังคับใช้มาตรการควบคุมโดยใช้ศูนย์ควบคุมกับผู้กระทำผิดที่เป็นผู้ใหญ่ในประเทศไทย

4.2.1 ความเหมาะสมของการบังคับใช้มาตรการควบคุมโดยใช้ศูนย์ควบคุมกับผู้กระทำผิดในประเทศไทย

มาตรการปฏิบัติต่อผู้กระทำผิดโดยไม่ใช้เรือนจำและการเลี้ยงโทษจำคุกที่เกิดขึ้นในขั้นตอนต่างๆ ของกระบวนการยุติธรรมมีพัฒนาการอย่างรวดเร็วและมีการบังคับใช้อย่างแพร่หลายจนกลายเป็นส่วนสำคัญของระบบการกำหนดโทษผู้กระทำผิดในหลายประเทศ ในบางรัฐของประเทศสหรัฐอเมริกาและหลายประเทศทางยุโรป หากการกระทำผิดที่เกิดขึ้นไม่เป็นการทำความผิดร้ายแรงหรือเป็นการทำความผิดที่กฎหมายกำหนดไว้ไม่ให้ใช้มาตรการเลี้ยงโทษจำคุกซึ่งจะเป็นกรณียกเว้นเท่านั้น การตัดสินลงโทษของศาลก็จะเป็นไปตามที่มีกระบวนวิธีเป็นกฎหมายไว้อย่างชัดเจนว่าให้ศาลต้องใช้ดุลยพินิจพิจารณาบังคับใช้มาตรการปฏิบัติต่อผู้กระทำผิดในชุมชนรูปแบบต่างๆ ก่อน หากไม่มีมาตรการปฏิบัติต่อผู้กระทำผิดในชุมชนซึ่งเหมาะสมที่จะนำมาบังคับใช้กับผู้กระทำผิด หรือการลงโทษจำคุกมีความจำเป็นต้องบังคับใช้กับ

ผู้กระทำผิด ศาลจึงจะใช้ดุลยพินิจลงโทษจำคุกผู้กระทำผิดได้⁶ อันเป็นลักษณะของการกำหนดแนวทางการใช้ดุลยพินิจหรือช่วยเสริมสร้างแนวคิดในการลงโทษผู้กระทำผิดโดยไม่ใช้เรือนจำไว้ในกฎหมายอย่างชัดเจน เพื่อให้การลงโทษผู้กระทำผิดเป็นไปในแนวทางเดียวกันและส่งเสริมให้มีการพัฒนามาตรการลงโทษจำคุกแก่ผู้กระทำผิดอย่างเป็นระบบ แต่ทั้งนี้มิใช่ว่าการลงโทษจำคุกแก่ผู้กระทำผิดจะไม่มี ความเหมาะสม ไม่มีผลดี หรือไม่มีความจำเป็นในการบังคับใช้กับผู้กระทำผิดในทุกกรณีแต่อย่างใด เพราะผู้กระทำผิดบางประเภทที่มีพฤติกรรมร้ายแรงเป็นอันตรายต่อสังคมก็ ต้องมีการลงโทษเพื่อป้องกันสังคมให้ปลอดภัยจากผู้กระทำผิดด้วยการจำคุก ผู้กระทำผิดบางประเภทที่มีความเสี่ยงในการกระทำความผิดซ้ำขึ้นอีกพอสมควรจนอาจเกิดอันตรายต่อสังคมก็อาจ จัดเป็นผู้กระทำผิดที่ไม่เหมาะสมกับมาตรการปฏิบัติต่อผู้กระทำผิดในชุมชนควรตัดโอกาสในการกระทำความผิดซ้ำขึ้นอีกโดยตัดผู้กระทำผิดออกจากสังคมด้วยการจำคุก ผู้กระทำผิดที่เคยได้รับ มาตรการแก้ไขฟื้นฟูโดยการปฏิบัติต่อผู้กระทำผิดในชุมชนรูปแบบต่างๆมาแล้วแต่ยังกระทำผิดซ้ำขึ้นอีกก็อาจจัดเป็นผู้กระทำผิดที่ไม่สามารถแก้ไขฟื้นฟูได้ซึ่งควรต้องส่งเข้าจำคุกเป็นระยะเวลา นานเพื่อให้สิ้นศักยภาพในการกระทำความผิดเสียก่อนหรือพยายามใช้มาตรการแก้ไขฟื้นฟูผู้กระทำผิด ในเรือนจำแทน หรือแม้กระทั่งผู้กระทำผิดที่ไม่ได้มีพฤติกรรมรุนแรงในลักษณะที่เป็นอันตรายต่อ ความปลอดภัยของสังคมและไม่มีความจำเป็นต้องได้รับมาตรการแก้ไขฟื้นฟูใดๆทั้งสิ้นเพราะไม่มี ความเป็นอาชญากร แต่ได้กระทำความผิดที่สร้างความเสียหายแก่สังคมส่วนรวมหรือส่งผล กระทบต่อบุคคลอื่นจำนวนมากโดยไม่คำนึงถึงผลเสียหายร้ายแรงต่อบุคคลอื่นหรือต่อส่วนรวมที่ อาจเกิดขึ้นตามมา เช่น การกระทำความผิดทางการเงินที่ส่งผลกระทบต่อระบบเศรษฐกิจหรือการ ทุจริตคอร์รัปชัน เป็นต้น ความผิดเหล่านี้ไม่จำเป็นต้องใช้มาตรการแก้ไขฟื้นฟู เพราะผู้กระทำผิดไม่ มีลักษณะบกพร่องที่ต้องปรับปรุงแก้ไข สาเหตุแห่งการกระทำผิดมีแต่ความโลภ ต้องการเอาตัวเขา เปรียบโดยไม่คำนึงถึงผู้อื่น สร้างความรู้สึกไม่เท่าเทียมกันและสร้างความไม่สงบให้เกิดขึ้นในสังคม การลงโทษผู้กระทำผิดเหล่านี้นอกจากการลงโทษทางการเงินรูปแบบต่างๆแล้ว หากไม่มีพฤติกรรม อื่นอันน่าเห็นใจ ก็อาจต้องลงโทษจำคุกผู้กระทำผิดเพื่อลดความโกรธแค้นหรือความต้องการแก้ แค้นผู้กระทำผิดด้วยตัวเองของประชาชนในสังคมลง ตลอดจนช่วยข่มขู่ยับยั้งไม่ให้มีการกระทำ ความผิดทั้งจากตัวผู้กระทำผิดเองและบุคคลอื่นเกิดขึ้นซ้ำอีกด้วย การลงโทษจำคุกผู้กระทำผิดจึง ยังไม่อาจหมดความสำคัญไปได้และต้องมีการบังคับใช้ในกระบวนการยุติธรรมขั้นตอนต่างๆต่อไป เพียงแต่ต้องบังคับใช้โทษจำคุกกับผู้กระทำผิดที่เหมาะสมเท่านั้นและการเลือกลงโทษจำคุกกับ

⁶ Leonard Orland, *Justice, Punishment, Treatment: The Correctional Process*,

ผู้กระทำผิดนั้นๆจะเกิดประโยชน์มากกว่าการบังคับใช้มาตรการปฏิบัติต่อผู้กระทำผิดในรูปแบบอื่น ๆ

หากผู้กระทำผิดเป็นบุคคลที่ไม่มีพฤติกรรมร้ายแรง เป็นผู้กระทำผิดครั้งแรก การกระทำผิดเป็นไปด้วยสาเหตุอันน่าเห็นใจ หรือการกระทำผิดเป็นไปด้วยความรู้เท่าไม่ถึงการณ์ ผู้กระทำผิดเหล่านี้อาจเป็นผู้กระทำผิดที่ยังสามารถแก้ไขฟื้นฟูให้เป็นพลเมืองดีในสังคมได้ การลงโทษผู้กระทำผิดเหล่านี้ด้วยการจำคุกอาจจะเกิดผลเสียที่กระทบต่อทั้งตัวผู้กระทำผิดเองและสังคมมากกว่าผลดีที่จะได้รับ การปฏิบัติต่อผู้กระทำผิดเหล่านี้ด้วยการเลี้ยงโทษจำคุกแล้วใช้มาตรการต่างๆในการปฏิบัติต่อผู้กระทำผิดในชุมชนจึงมีความเหมาะสมมากกว่า ซึ่งแนวคิดการปฏิบัติต่อผู้กระทำผิดโดยไม่ใช้เรือนจำนี้ได้รับการยอมรับอย่างแพร่หลายรวมถึงในประเทศไทยด้วย โดยการเลี้ยงโทษจำคุกแก่ผู้กระทำผิดในประเทศไทยมีหลักเกณฑ์และวิธีการกำหนดอยู่ในกฎหมายหลายฉบับ แต่หากพิจารณาถึงการเลี้ยงโทษจำคุกแก่ผู้กระทำผิดเฉพาะในขั้นตอนก่อนที่ผู้กระทำผิดจะรับโทษจำคุกนั้น นอกจากหลักเกณฑ์ในพระราชบัญญัติจัดตั้งศาลเยาวชนและครอบครัวและวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว พ.ศ.2534 ที่อนุญาตให้ศาลที่จะลงโทษผู้กระทำผิดที่เป็นเด็กและเยาวชนสามารถเปลี่ยนมาใช้วิธีการสำหรับเด็กและเยาวชนในลักษณะต่างๆเพื่อปฏิบัติต่อเด็กและเยาวชนที่กระทำผิดแทนการลงโทษทางอาญาภายใต้หลักเกณฑ์ที่กฎหมายกำหนด และหลักเกณฑ์ในพระราชบัญญัติฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติดที่กำลังอยู่ในช่วงเริ่มต้นของการบังคับใช้แล้วนั้น ก็จะมีการกำหนดอยู่ในประมวลกฎหมายอาญาเป็นส่วนใหญ่ และหากไม่นับรวมการลงโทษปรับในชั้นศาลซึ่งอาจถือเป็นการเลือกลงโทษสถานเบาแก่ผู้กระทำผิดตามความเหมาะสมโดยไม่กำหนดโทษจำคุกแล้ว การเลี้ยงโทษจำคุกแก่ผู้กระทำผิดที่มีการบังคับใช้อย่างเป็นทางการที่สุดก็คือการรอกการลงโทษและการรอกการกำหนดโทษประกอบกับมาตรการคุมประพฤติตามหลักเกณฑ์ของประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 56 ซึ่งมีลักษณะเป็นการเลี้ยงโทษจำคุกให้แก่ผู้กระทำผิดที่ศาลจะลงโทษจำคุกไม่เกิน 2 ปี และไม่เคยรับโทษจำคุกมาก่อนหรือเคยรับโทษจำคุกมาก่อนแต่เป็นความผิดที่กระทำโดยประมาทหรือความผิดลหุโทษ โดยศาลจะพิจารณาถึงปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับผู้กระทำผิดในด้านต่างๆตามแนวทางที่กฎหมายกำหนด หากเห็นเป็นการสมควรศาลก็จะรอกการกำหนดโทษผู้กระทำผิดหรือกำหนดโทษไว้ก่อนแล้วรอกการลงโทษที่กำหนดไว้ แล้วจะมีเงื่อนไขคุมประพฤติให้ผู้กระทำผิดต้องปฏิบัติตามด้วยหรือไม่ก็ได้

การเลี้ยงโทษจำคุกในประเทศไทยโดยรอกการกำหนดโทษหรือรอกการลงโทษผู้กระทำผิดไว้แล้วกำหนดเงื่อนไขการคุมประพฤติให้ผู้กระทำผิดต้องปฏิบัติตามประกอบไปด้วยนั้น เพิ่งจะมีการบังคับใช้จริงหลังจากประมวลกฎหมายอาญามีผลบังคับมาแล้วรวมกว่า 20 ปี โดยในช่วงแรกของการบังคับใช้ประมวลกฎหมายอาญานั้นศาลเพียงรอกการลงโทษหรือรอกการกำหนดโทษผู้กระทำผิดเท่านั้น ไม่ได้กำหนดเงื่อนไขการคุมความประพฤติไปด้วย เพราะมีปัญหาในทางปฏิบัติ

เกี่ยวกับการดำเนินการคุ้มครองความประพฤติผู้กระทำผิด ซึ่งต่อมาได้มีการบัญญัติพระราชบัญญัติวิธีดำเนินการคุ้มครองความประพฤติ พ.ศ. 2522 ออกมา โดยมีการกำหนดถึงอำนาจหน้าที่ของเจ้าพนักงานคุ้มครองความประพฤติ แนวทางการใช้ดุลยพินิจในการปฏิบัติงาน กำหนดวิธีการสืบเสาะและให้ความเห็นเกี่ยวกับพฤติกรรมของผู้ต้องหาในรายงานก่อนการพิจารณา วิธีการสอดส่องผู้กระทำผิดที่ถูกคุ้มครองความประพฤติตามเงื่อนไขที่ศาลจะกำหนดให้เหมาะสมกับผู้กระทำผิดตามมาตรา 56 ประมวลกฎหมายอาญา ประกอบกับมีการจัดตั้งกรมคุ้มครองผู้ต้องหาขึ้นเพื่อรองรับการดำเนินการตามกฎหมาย ทำให้ศาลสามารถกำหนดเงื่อนไขการคุ้มครองผู้กระทำผิดและบังคับใช้ได้จริงในทางปฏิบัติ สามารถเล็งโทษจำคุกให้แก่ผู้กระทำผิดพร้อมกำหนดมาตรการที่เหมาะสมตามขอบเขตที่กฎหมายบัญญัติควบคุมไปได้ด้วยได้ และต่อมาก็มีการแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายอาญามาตรา 56 วรรคสอง⁷ เพื่อให้ศาลสามารถใช้มาตรการปฏิบัติต่อผู้กระทำผิดในชุมชนในลักษณะการให้ทำงานสาธารณะประโยชน์และมาตรการปฏิบัติต่อผู้กระทำผิดแบบกึ่งจำคุกอื่นๆ เพิ่มเติมได้

หากพิจารณาโครงสร้างการเล็งโทษจำคุกในประเทศไทยเฉพาะในกรณีที่หากศาลตัดสินว่าผู้กระทำผิดได้กระทำความผิดจริงและจะมีการลงโทษผู้กระทำผิดนั้น ศาลก็จะมิทางเลือกเพียงการรอการลงโทษหรือรอการกำหนดโทษผู้กระทำผิดโดยอาจกำหนดเงื่อนไขการคุ้มครองผู้กระทำผิดด้วยหรือไม่ก็ได้และการตัดสินลงโทษจำคุกผู้กระทำผิดเท่านั้น ซึ่งแตกต่างจากโครงสร้างการเล็งโทษจำคุกผู้กระทำผิดในต่างประเทศที่มีมาตรการปฏิบัติต่อผู้กระทำผิดให้เลือกบังคับใช้ในลักษณะต่างๆอย่างหลากหลาย โดยมีวัตถุประสงค์และระดับความเข้มข้นในการบังคับใช้กับผู้กระทำผิดแต่ละรายที่มีความเหมาะสมกับมาตรการต่างๆแตกต่างกันออกไป หากผู้กระทำผิดถูกตัดสินว่ากระทำความผิดจริงและจะมีการลงโทษผู้กระทำผิดแล้ว นอกจากการคุ้มครองผู้กระทำผิดด้วยเงื่อนไขคุ้มครองผู้กระทำผิดปกติที่ใช้สำหรับผู้กระทำผิดไม่ร้ายแรง และการลงโทษจำคุกสำหรับผู้กระทำผิด ก็ยังมีมาตรการในลักษณะ Intermediate Sanction ในการลงโทษผู้กระทำผิดที่แม้จะไม่มีพฤติกรรมร้ายแรงแต่ก็มีความเสี่ยงที่จะกระทำความผิดขึ้นอีก หรือใช้กับผู้กระทำผิดที่ไม่เหมาะสมกับการใช้มาตรการคุ้มครองผู้กระทำผิดปกติในการควบคุมดูแลและแก้ไขฟื้นฟูผู้กระทำผิด มาตรการควบคุมโดยใช้ศูนย์ควบคุมจัดเป็นมาตรการในลักษณะ Intermediate Sanction ที่มีความเข้มงวดในการควบคุมสอดส่องและแก้ไขฟื้นฟูผู้กระทำผิดมากที่สุดเมื่อเทียบกับมาตรการปฏิบัติต่อผู้กระทำผิดโดยไม่ใช้เรือนจำอื่นๆ ผู้กระทำผิดที่เหมาะสมในการบังคับใช้

⁷ มาตรา 56 วรรคสอง แก้ไขโดย มาตรา 3 แห่งพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายอาญา (ฉบับที่ 10) พ.ศ.2532; (ราชกิจจานุเบกษา เล่ม 106 ตอนที่ 127 หน้า 1 (ฉบับพิเศษ) วันที่ 11 สิงหาคม 2532)

มาตรการควบคุมในศูนย์ควบคุมมีหลายประเภท เช่น ผู้กระทำความผิดไม่ร้ายแรงแต่ยังมีโอกาสที่จะกระทำความผิดซ้ำขึ้นอีกหากไม่มีมาตรการควบคุมดูแลอย่างเพียงพอ หรือผู้กระทำผิดที่มีสาเหตุการกระทำผิดมาจากปัญหาสภาพแวดล้อม สภาพที่อยู่อาศัย หรือสภาพครอบครัวไม่เหมาะสม⁸ อันมีส่วนในการกระตุ้นให้เกิดการกระทำความผิดอีกเป็นต้น หากปล่อยผู้กระทำผิดเหล่านี้ไปสู่สังคมหรือสภาพแวดล้อมเดิมและใช้เพียงมาตรการคุมประพฤติปกติกับผู้กระทำผิดเหล่านี้ ก็มีความเสี่ยงสูงที่จะเกิดการกระทำผิดซ้ำขึ้นอีก แต่หากจะใช้การลงโทษจำคุกก็จะมีผลกระทบตามมาอีกมากมายและอาจเป็นวิธีการที่รุนแรงเกินความจำเป็น ซึ่งในกรณีที่มีการลงโทษจำคุกก็ยังไม่เหมาะสมในการนำมาบังคับใช้กับผู้กระทำผิดเช่นกัน ศาลในเขตอำนาจที่มีมาตรการควบคุมผู้กระทำผิดโดยใช้ศูนย์ควบคุมบังคับใช้อยู่ ก็จะสามารถเลือกใช้มาตรการกึ่งควบคุมในศูนย์ควบคุมกับผู้กระทำผิดตามความเหมาะสมกับปัจจัยต่างๆที่เกี่ยวข้องกับผู้กระทำผิดและความผิดที่เกิดขึ้นได้

แต่สำหรับประเทศไทยแล้วหากศาลจะลงโทษผู้กระทำผิดก็จะมีเพียงมาตรการคุมประพฤติและการลงโทษจำคุกให้เลือกบังคับใช้เท่านั้น ซึ่งถือเป็นการจำกัดดุลยพินิจและลดศักยภาพของศาลที่จะสามารถกำหนดโทษได้อย่างเหมาะสมกับตัวผู้กระทำผิดเป็นอย่างมาก และแม้ว่าเงื่อนไขการคุมประพฤติผู้กระทำผิดที่บังคับใช้อยู่ในปัจจุบันบางลักษณะจะมีระดับความเข้มงวดในการควบคุมดูแลหรือมีประสิทธิภาพในการแก้ไขฟื้นฟูผู้กระทำผิดเทียบเท่ากับเงื่อนไขที่กำหนดให้ผู้กระทำผิดต้องปฏิบัติตามในลักษณะและระดับของ Intermediate Sanction ตามโครงสร้างกฎหมายในต่างประเทศที่มีระบบการลงโทษจำคุกที่สมบูรณ์อยู่ก็ตาม แต่ประเทศไทยก็ยังไม่มีการปฏิบัติต่อผู้กระทำผิดในชุมชนในลักษณะของการควบคุมผู้กระทำผิด "แบบกึ่งควบคุม" ที่เป็นลักษณะของมาตรการควบคุมผู้กระทำผิดโดยใช้ศูนย์ควบคุมมาบังคับใช้ อันส่งผลให้โครงสร้างของมาตรการปฏิบัติต่อผู้กระทำผิดในประเทศไทยมีความบกพร่องไม่สามารถรองรับผู้กระทำผิดทุกประเภทอย่างเหมาะสมได้ โดยผู้กระทำผิดที่มีความจำเป็นต้องใช้มาตรการปฏิบัติต่อผู้กระทำผิดในลักษณะที่มีความคาบเกี่ยวกันระหว่างการคุมประพฤติปกติกับการลงโทษจำคุก จะไม่มีมาตรการที่เหมาะสมในลักษณะกึ่งควบคุมเข้ามาให้ศาลเลือกบังคับใช้ ซึ่งมีผลเป็นการบังคับให้ศาลต้องตัดสินใจเลือกเอาอย่างใดอย่างหนึ่งระหว่างการลงโทษจำคุกหรือเพียงการวางเงื่อนไขคุมประพฤติปกติแก่ผู้กระทำผิดเท่านั้น ทั้งๆที่รู้ว่าเป็นการกำหนดโทษที่ยังไม่เหมาะสมกับตัวผู้กระทำผิดอย่างแท้จริง หากแต่เป็นเพียงทางเลือกที่ดีที่สุดเท่าที่มีอยู่ ซึ่งหากศาลเลือกลงโทษจำคุกแก่ผู้กระทำผิดทั้งที่ผู้กระทำผิดนั้นยังสามารถแก้ไขฟื้นฟูและกลับตนเป็นพลเมืองดีของสังคม

⁸ Robert J. Wicks, *Correctional Psychology: themes and problems in correcting the offender*, p. 155.

ได้ ก็จะส่งผลกระทบต่อหลายประการโดยไม่จำเป็นทั้งในระยะสั้นและระยะยาว เช่น การถ่ายทอดพฤติกรรมของอาชญากรจากผู้ต้องขังในเรือนจำ⁹ ปัญหาสังคมที่อาจเกิดจากครอบครัวผู้กระทำผิดที่แตกแยก ภาวะผู้ต้องขังล้นเรือนจำ ภาระค่าใช้จ่ายในการควบคุมดูแลผู้ต้องขัง ฯลฯ หลังจากพ้นโทษมาแล้วแม้จะถูกจำคุกเพียงไม่กี่เดือนก็จะมีผลติดตัวตลอดไป จะทำงานสุจริตได้ก็ยาก เพราะมีทั้งทัศนคติของสังคมและกฎหมายกำหนดจำกัดสิทธิหน้าที่ของผู้ต้องขังที่พ้นโทษออกมาแล้วหลายประการ ตลอดจนการดำเนินชีวิตอย่างไม่มีความคิดและจุดมุ่งหมาย และเมื่อเคยกระทำผิดจนถูกจำคุกมาแล้วการตัดสินใจกระทำผิดซ้ำอีกก็จะเกิดขึ้นได้ง่ายจะแก้ไขให้เป็นคนดีได้ยาก¹⁰ ส่งผลให้มีโอกาสที่จะหวนกลับมากระทำผิดซ้ำอันจะก่อให้เกิดปัญหาแก่สังคมต่อไปในอนาคต¹¹ แต่หากศาลเพียงกำหนดมาตรการคุมประพฤติผู้กระทำผิดและปล่อยผู้กระทำผิดกลับเข้าสู่สังคมปกติทันที ผู้กระทำผิดบางประเภทก็จะไม่ได้รับการควบคุมดูแลและมาตรการแก้ไขฟื้นฟูอย่างเพียงพอซึ่งไม่อาจส่งผลในการแก้ไขพฤติกรรมของผู้กระทำผิดได้ และสำหรับผู้กระทำผิดไม่ร้ายแรงแต่ก็ยังมีความเสี่ยงในการกระทำผิดซ้ำขึ้นอีกอยู่ การไม่มีมาตรการควบคุมสอดส่องผู้กระทำผิดในขณะที่อยู่ในสังคมปกติที่เกิดผลในการป้องกันการกระทำผิดซ้ำอย่างจริงจัง ก็ไม่อาจป้องกันผู้กระทำผิดไม่ให้กระทำผิดซ้ำขึ้นอีกได้ซึ่งถือเป็นอันตรายต่อสังคมเช่นกัน โดยผู้กระทำผิดที่เป็นกลุ่มเป้าหมายซึ่งเหมาะสมกับการรอกการลงโทษโดยไม่จำเป็นต้องกำหนดเงื่อนไขคุมประพฤติประกอบเลยหรือเพียงกำหนดเงื่อนไขการคุมประพฤติในการลักษณะการรายงานตัวก็เป็นการเพียงพอแล้ว ไม่ใช่จำนวนของผู้ถูกศาลสั่งคุมประพฤติทั้งหมดในปัจจุบันและผู้กระทำผิดที่เป็นเป้าหมายซึ่งเหมาะสมกับการลงโทษจำคุกโดยต้องควบคุมตัวไว้เป็นเวลานานเพื่อตัดโอกาสในการกระทำผิด เพื่อมุ่งให้เกิดผลกระทบอย่างสาสมกับความผิดที่ได้กระทำลงไป ตลอดจนช่วยข่มขู่ยับยั้งไม่ให้เกิดการกระทำผิดซ้ำขึ้นอีก ก็ไม่ใช่จำนวนทั้งหมดของผู้ถูกลงโทษจำคุกอยู่ในเรือนจำปัจจุบันเช่นกัน ทั้งนี้เพราะผู้ถูกคุมประพฤติดูแลในปัจจุบันส่วนหนึ่งก็มีความจำเป็นต้องได้รับมาตรการควบคุมดูแลและมาตรการแก้ไขฟื้นฟูที่มีประสิทธิภาพมากกว่าการคุมประพฤติปกติเพื่อขจัดสาเหตุของการกระทำผิด และผู้ถูกจำคุกอยู่ในเรือนจำส่วนหนึ่งก็สามารถใช้เพียงมาตรการกึ่งควบคุมในชุมชนก็เป็นการเพียงพอแล้วที่จะควบคุมดูแลและแก้ไขฟื้นฟูผู้กระทำผิดไม่ให้เกิดการกระทำผิดซ้ำขึ้นอีก โดยอาจใช้วิธีการอื่นๆในการลดความ

⁹ ประธาน วัฒนวาณิชย์, "การปฏิรูประบบการลงโทษ แนวทางสหวิทยาการ โดยเน้นทางด้านอาชญาวิทยา." บทบัญญัติ 54: 26.

¹⁰ นवलจันทร์ ทศนชัยกุล, การคุมประพฤติและการพักการลงโทษ, หน้า 26.

¹¹ กิตติพงษ์ กิตยารักษ์, ยุทธศาสตร์การปฏิรูปกระบวนการยุติธรรมทางอาญาไทย, หน้า

ต้องการแก้แค้นต่อผู้กระทำผิดของผู้เสียหายและสังคมแทน เช่น การกำหนดเงื่อนไขให้ผู้กระทำผิดต้องจ่ายค่าชดเชยแก่ผู้เสียหาย หรือการกำหนดเงื่อนไขให้ผู้กระทำผิดต้องทำงานบริการสังคมโดยไม่ได้รับค่าตอบแทน เป็นต้น

การจะบังคับใช้ศูนย์ควบคุมที่มีระดับการควบคุมดูแลผู้กระทำผิดซึ่งมีประสิทธิภาพ ดีกว่ามาตรการคุมประพฤติปกติ เพื่อให้ศาลสามารถเลือกบังคับใช้ศูนย์ควบคุมเป็นเงื่อนไขหนึ่งที่ศาลอาจกำหนดให้ผู้กระทำผิดต้องปฏิบัติตามได้ ย่อมส่งผลให้ศาลสามารถใช้ดุลยพินิจกำหนดมาตรการปฏิบัติต่อผู้กระทำผิดโดยไม่ใช้เรือนจำในชั้นตอนต่างๆ ของกระบวนการยุติธรรมได้อย่างเหมาะสมกับระดับความจำเป็นในการควบคุมดูแลผู้กระทำผิดแต่ละคนที่ศาลจะเล็งโทษจำคุกได้ดียิ่งขึ้น พร้อมกับช่วยลดจำนวนของผู้กระทำผิดที่ตามปกติต้องส่งเข้าจำคุกในเรือนจำเพราะศาลไม่มีมาตรการปฏิบัติต่อผู้กระทำผิดโดยไม่ใช้เรือนจำที่มีประสิทธิภาพในการควบคุมดูแลผู้กระทำผิดและสร้างความปลอดภัยแก่สังคมอย่างเพียงพอมาบังคับใช้ โดยการกำหนดให้มารับมาตรการควบคุมโดยใช้ศูนย์ควบคุมซึ่งเป็นมาตรการปฏิบัติต่อผู้กระทำผิดในชุมชนที่ไม่ส่งผลกระทบต่ออันไม่พึงประสงค์แก่ผู้กระทำผิดเพื่อทดแทนการลงโทษจำคุกในเรือนจำได้ การไม่มีมาตรการกึ่งควบคุมที่เหมาะสมสำหรับผู้กระทำผิดบางประเภทที่มีความจำเป็นในการถูกบังคับใช้มาตรการปฏิบัติต่อผู้กระทำผิดซึ่งคาบเกี่ยวระหว่างมาตรการคุมประพฤติปกติกับการลงโทษจำคุก จึงเป็นอุปสรรคและปัญหาของระบบการลงโทษผู้กระทำผิดในประเทศไทยที่จะไม่สามารถปฏิบัติต่อผู้กระทำผิดทุกประเภทได้อย่างเหมาะสม การนำมาตราการควบคุมโดยใช้ศูนย์ควบคุมในลักษณะของมาตรการปฏิบัติต่อผู้กระทำผิดแบบกึ่งควบคุมไปใช้ในการกำหนดโทษและปฏิบัติต่อผู้กระทำผิดในประเทศไทยเพื่ออุดช่องว่างของระบบการลงโทษและยังสามารถบังคับใช้ได้กับผู้ต้องหาหรือจำเลยบางประเภทที่เหมาะสมในกระบวนการยุติธรรมด้วย จึงน่าจะมีความเหมาะสมอย่างยิ่งในการนำมาบังคับใช้

แต่การวิเคราะห์ถึงความเหมาะสมในการนำมาตราการควบคุมโดยใช้ศูนย์ควบคุมมาบังคับใช้จำเป็นต้องพิจารณาอย่างรอบด้านด้วย เพราะแม้การบังคับใช้มาตรการควบคุมโดยใช้ศูนย์ควบคุมกับผู้กระทำผิดตามที่เสนอในวิทยานิพนธ์ฉบับนี้จะมีความเหมาะสมในการนำมาบังคับใช้เพื่ออุดช่องว่างของระบบการลงโทษผู้กระทำผิดให้สามารถปฏิบัติต่อผู้กระทำผิดทุกประเภทได้ด้วยมาตรการที่เหมาะสม อันจะส่งผลให้ระบบการลงโทษและมาตรการปฏิบัติต่อผู้กระทำผิดในประเทศไทยมีความสมบูรณ์และมีประสิทธิภาพในทางปฏิบัติมากขึ้นก็ตาม แต่การจะนำศูนย์ควบคุมมาบังคับใช้ในสถานะเศรษฐกิจปัจจุบันก็มีข้อต้องพิจารณาอยู่หลายประการ โดยมาตรการควบคุมผู้กระทำผิดโดยใช้ศูนย์ควบคุมนั้นแม้จะเป็นมาตรการในลักษณะกึ่งควบคุมที่จะสามารถควบคุมดูแลและใช้วิธีการแก้ไขฟื้นฟูต่างๆ กับผู้กระทำผิดได้อย่างมีประสิทธิภาพมากกว่ามาตรการลงโทษจำคุกอื่นๆ และสามารถรองรับผู้กระทำผิดที่มีความจำเป็นต้องให้

มาตรการปฏิบัติต่อผู้กระทำผิดในลักษณะที่มีความคาบเกี่ยวระหว่างการคุมประพฤติปกติและการลงโทษจำคุกในชั้นตอนต่างๆของกระบวนการยุติธรรมได้เป็นอย่างดีก็ตาม แต่มาตรการควบคุมโดยใช้ศูนย์ควบคุมก็มีข้อเสียในตัวเองซึ่งสอดคล้องกับข้อดีที่เกิดขึ้นเช่นกัน คือเมื่อเป็นมาตรการในลักษณะกึ่งควบคุมแล้วก็จำเป็นต้องมีสถานที่สำหรับการควบคุมและใช้เป็นที่อยู่อาศัยของผู้กระทำผิด และต้องมีเจ้าหน้าที่ที่มีความรู้ความเข้าใจในการปฏิบัติต่อผู้กระทำผิดเป็นอย่างดีเข้ามาทำหน้าที่ควบคุมดูแลผู้กระทำผิดในระหว่างอยู่ในศูนย์ควบคุมด้วย อันจำเป็นต้องใช้เงินงบประมาณเพื่อการดำเนินการในช่วงแรกพอสมควรต่างจากมาตรการปฏิบัติต่อผู้กระทำผิดในชุมชนรูปแบบอื่นๆ และแม้การดำเนินการศูนย์ควบคุมเพื่อใช้ปฏิบัติต่อผู้กระทำผิดในต่างประเทศลักษณะเช่นนี้ จะมีการกำหนดให้เมืองค์กรเอกชนที่ไม่แสวงหากำไรเข้ามาดำเนินการศูนย์ควบคุมหรือศูนย์ปฏิบัติต่อผู้กระทำผิดในชุมชนลักษณะต่างๆ ภายใต้การกำกับดูแลให้การดำเนินการเป็นไปตามหลักเกณฑ์มาตรฐานที่จะมีการกำหนดไว้ในกฎหมาย แต่การดำเนินการศูนย์ควบคุมโดยเอกชนก็เป็นเพียงการดำเนินการรองรับผู้กระทำผิดได้ในส่วนหนึ่งเท่านั้น และจะมีได้ต่อเมื่อการดำเนินการศูนย์ควบคุมโดยรัฐมีความเหมาะสมเป็นระบบที่มีความสมบูรณ์แล้วเท่านั้น การจัดตั้งศูนย์ควบคุมเพื่อรองรับมาตรการกึ่งควบคุมผู้กระทำผิดในช่วงแรกจึงน่าจะมีความลำบากด้านงบประมาณในการดำเนินการพอสมควร ทั้งนี้หากมุ่งจะบังคับใช้เพื่อรองรับผู้กระทำผิดอย่างเต็มรูปแบบอย่างจริงจัง โดยจากสภาวะเศรษฐกิจของประเทศที่กำลังตกต่ำและมีความจำเป็นต้องนำงบประมาณไปใช้แก้ปัญหาเร่งด่วนอื่นๆที่มีความจำเป็นมากกว่า การจะเริ่มบังคับใช้มาตรการควบคุมโดยใช้ศูนย์ควบคุมในทันทีภายใต้สภาวะเศรษฐกิจที่ตกต่ำจึงน่าจะไม่มีที่เหมาะสมเช่นกัน

โดยผู้วิจัยมีความเห็นว่าการบังคับใช้มาตรการควบคุมโดยใช้ศูนย์ควบคุมกับผู้กระทำผิดในประเทศไทยนั้นมีความเหมาะสมและจำเป็นต่อระบบการลงโทษผู้กระทำผิดทั้งในปัจจุบันและอนาคต ทั้งนี้เพื่อเป็นมาตรการปฏิบัติต่อผู้กระทำผิดในลักษณะกึ่งควบคุมที่สามารถควบคุมดูแลผู้กระทำผิดบางประเภทได้ดียิ่งกว่ามาตรการคุมประพฤติปกติ ซึ่งมาตรการกึ่งควบคุมเช่นนี้เป็นลักษณะของมาตรการปฏิบัติต่อผู้กระทำผิดที่ประเทศไทยยังขาดแคลนและเป็นสาเหตุหนึ่งของความบกพร่องที่เกิดขึ้นในระบบการลงโทษ อันส่งผลต่อประสิทธิภาพของกระบวนการยุติธรรมทั้งระบบที่ไม่สามารถปฏิบัติต่อผู้กระทำผิดได้อย่างมีประสิทธิภาพและเหมาะสม¹² แต่ก็ควรจะนำมาตรการควบคุมโดยใช้ศูนย์ควบคุมมาบังคับใช้อย่างจริงจังต่อเมื่อสภาพเศรษฐกิจและสังคมมีความพร้อมเสียก่อน โดยการเสนอแนวทางการบังคับใช้มาตรการควบคุมโดยใช้ศูนย์ควบคุมและแนวทางการแก้ไขปรับปรุงกฎหมายที่เกี่ยวข้องในบทนี้ ก็เป็นการเสนอผลจากการวิจัยสำหรับ

¹² นที จิตสง่า, “แนวทางการปฏิรูปการปฏิบัติต่อผู้กระทำผิดในประเทศไทย,” บท
บัณฑิตย 54: 39.

นำไปใช้เป็นแนวทางด้านกฎหมายหากจะมีการบังคับใช้การมาตรการควบคุมโดยใช้ศูนย์ควบคุมในประเทศไทยเมื่อสภาพเศรษฐกิจและสังคมมีความพร้อมมากขึ้นในอนาคต ในระหว่างนี้ควรพิจารณานำมาตรการปฏิบัติต่อผู้กระทำผิดรูปแบบอื่นในลักษณะของ Intermediate Sanction ที่แม้จะไม่มีลักษณะกึ่งควบคุมและผลทางด้านการแก้ไขฟื้นฟูผู้กระทำผิดที่มีประสิทธิภาพเท่ากับ มาตรการควบคุมผู้กระทำผิดโดยใช้ศูนย์ควบคุม แต่ก็ยังมีประสิทธิภาพในการควบคุมดูแลผู้กระทำผิดเข้มข้นกว่ามาตรการคุมประพฤติปกติเช่นกัน โดยไม่ต้องใช้งบประมาณในการดำเนินการมากมาบังคับใช้ไปก่อน อาทิเช่น การคุมประพฤติผู้กระทำผิดแบบควบคุมใกล้ชิดพิเศษ หรือการควบคุมผู้กระทำผิดไว้ในที่อยู่อาศัยของตนเอง¹³ เป็นต้น

4.2.2 แนวทางการบังคับใช้มาตรการควบคุมโดยใช้ศูนย์ควบคุมกับผู้กระทำผิดในประเทศไทย

มาตรการควบคุมโดยใช้ศูนย์ควบคุมในลักษณะของการปฏิบัติต่อผู้กระทำผิดในชุมชนแบบกึ่งควบคุมเป็นมาตรการปฏิบัติต่อผู้กระทำผิดโดยไม่ใช้เรือนจำที่ประเทศไทยยังไม่เคยมีการบังคับใช้มาก่อน มีลักษณะเป็นมาตรการในลักษณะ Intermediate Sanction ที่มีระดับการควบคุมดูแลผู้กระทำผิดมากกว่ามาตรการปฏิบัติต่อผู้กระทำผิดในชุมชนรูปแบบอื่น สามารถนำไปใช้สำหรับผู้กระทำผิดที่มีความจำเป็นต้องได้รับมาตรการควบคุมดูแลที่มีความคาบเกี่ยวระหว่างมาตรการคุมประพฤติปกติและการลงโทษจำคุกได้เป็นอย่างดี ทั้งนี้เพื่อหลีกเลี่ยงผลอันไม่พึงประสงค์และผลเสียอื่น ๆ จากการคุมขังในเรือนจำ ตลอดจนผลจากการใช้มาตรการคุมประพฤติปกติที่ไม่สามารถควบคุมดูแลและแก้ไขฟื้นฟูผู้กระทำผิดบางประเภทได้อย่างเพียงพอดังที่ได้อธิบายไว้แล้ว โดยผู้วิจัยขอเสนอแนวทางการบังคับใช้มาตรการควบคุมโดยใช้ศูนย์ควบคุมในประเทศไทยแยกเป็นข้อๆดังนี้

4.2.2.1 แนวทางการบังคับใช้มาตรการควบคุมโดยใช้ศูนย์ควบคุมเป็นเงื่อนไขการคุมประพฤติผู้กระทำผิดตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 56

การพิจารณาถึงแนวทางการบังคับใช้มาตรการควบคุมโดยใช้ศูนย์ควบคุมเป็นเงื่อนไขการคุมประพฤติผู้กระทำผิดนั้น ต้องพิจารณาถึงประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 56 ซึ่งเป็นบทบัญญัติที่กำหนดหลักเกณฑ์ว่าศาลจะสามารถใช้มาตรการคุมประพฤติแก่ผู้กระทำผิดได้หรือไม่ และในมาตรา 56 วรรคสองก็เป็นการบัญญัติถึงเงื่อนไขการคุมประพฤติที่ศาลจะสามารถ

¹³ กิตติพงษ์ กิตยารักษ์, ยุทธศาสตร์การปฏิรูปกระบวนการยุติธรรมทางอาญาไทย, หน้า 80.

กำหนดให้ผู้กระทำผิดต้องปฏิบัติตาม ซึ่งรายละเอียดของหลักเกณฑ์ตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 56 คือ การที่ศาลจะบังคับใช้มาตรการคุมประพฤติกับผู้กระทำผิดได้หรือไม่นั้น จำเป็นต้องพิจารณาว่าผู้กระทำผิดเป็นผู้กระทำผิดที่ศาลจะสามารถใช้ดุลยพินิจเพื่อรอกการกำหนดโทษ หรือรอกการลงโทษได้หรือไม่เสียก่อน เพราะกฎหมายกำหนดให้เฉพาะกรณีที่ศาลจะรอกการกำหนดโทษ หรือรอกการลงโทษแก่ผู้กระทำผิดเท่านั้น ที่ศาลจะมีดุลยพินิจในการพิจารณาบังคับใช้มาตรการคุมประพฤติประกอบในระหว่างที่ศาลรอกการกำหนดโทษหรือรอกการลงโทษแก่ผู้กระทำผิดนั้นได้ โดยเมื่อกฎหมายกำหนดหลักเกณฑ์การคุมประพฤติเช่นนี้ การจะบังคับใช้ศูนย์ควบคุมเพื่อเป็นเงื่อนไขการคุมประพฤติแก่ผู้กระทำผิดจึงต้องอยู่ภายใต้ข้อจำกัดนี้เช่นเดียวกัน คือ ต้องเป็นกรณีที่ศาลจะรอกการลงโทษหรือรอกการกำหนดโทษผู้กระทำผิด ศาลจึงจะสามารถพิจารณาบังคับใช้ศูนย์ควบคุมในการปฏิบัติต่อผู้กระทำผิดในฐานะเป็นเงื่อนไขการคุมประพฤติได้

หลักเกณฑ์การรอกการลงโทษผู้กระทำผิดตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 56 นั้น สามารถแยกพิจารณาได้เป็น 2 ส่วน คือ ส่วนที่เป็นการจำกัดขอบเขตการใช้ดุลยพินิจ และส่วนที่เป็นการกำหนดแนวทางการใช้ดุลยพินิจ โดยอธิบายได้ดังนี้

1) ส่วนที่เป็นการจำกัดขอบเขตการใช้ดุลยพินิจ เป็นหลักเกณฑ์ที่จำกัดประเภทของผู้กระทำผิดที่ศาลอาจจะรอกการลงโทษได้ โดยผู้กระทำความผิดที่ศาลจะรอกการลงโทษได้นั้นต้องเป็นผู้กระทำผิดที่ศาลจะลงโทษจำคุกไม่เกินสองปี และเป็นผู้กระทำผิดที่ไม่ปรากฏว่าเคยได้รับโทษจำคุกมาก่อน หรือหากเคยได้รับโทษจำคุกมาก่อนต้องเป็นโทษจำคุกที่เกิดจากความผิดที่ได้กระทำโดยประมาทหรือความผิดลหุโทษเท่านั้น ซึ่งหลักเกณฑ์นี้เป็นการกำหนดเพื่อที่มุ่งจะให้รอกการลงโทษได้เฉพาะกับผู้กระทำผิดไม่ร้ายแรงเท่านั้น และศาลไม้อาจมีดุลยพินิจก้าวล่วงในส่วนนี้ได้ต้องทำการพิจารณาข้อเท็จจริงตามขอบเขตการบังคับใช้ตามที่กฎหมายบัญญัติเอาไว้เท่านั้น

2) ส่วนที่เป็นการกำหนดแนวทางการใช้ดุลยพินิจ เป็นส่วนที่กำหนดวิธีการและแนวทางที่ศาลจะใช้ประกอบการพิจารณาว่าควรจะรอกการลงโทษแก่ผู้กระทำผิดหรือไม่ และจะใช้มาตรการคุมประพฤติกับผู้กระทำผิดอย่างไร ทั้งนี้จะเกิดขึ้นในขั้นตอนหลังจากที่พิจารณาถึงข้อเท็จจริงเกี่ยวกับตัวผู้กระทำผิดว่าอยู่ในขอบเขตที่ศาลอาจจะรอกการลงโทษได้แล้ว โดยกฎหมายกำหนดว่าในการพิจารณารอกการลงโทษตามมาตรา 56 นี้ ให้ศาลคำนึงถึง อายุ ประวัติ ความประพฤติ สติปัญญา การศึกษาอบรม สุขภาพ ภาวะแห่งจิต นิสัย อาชีพ และสิ่งแวดล้อมของผู้นั้น หรือสภาพความผิด หรือเหตุอื่นอันควรปรานี ซึ่งถือเป็นการวางแนวทางการใช้ดุลยพินิจอย่างกว้างๆ ว่าศาลจะต้องพิจารณาถึงปัจจัยใดบ้างในการใช้ดุลยพินิจการรอกการกำหนดโทษหรือวางเงื่อนไขการคุมประพฤติแก่ผู้กระทำผิด ซึ่งก็จะมีหลักเกณฑ์ในการพิจารณาที่มีความครอบคลุมถึงปัจจัยต่างๆเกี่ยวกับตัวผู้กระทำผิดเกือบทั้งหมด อันแตกต่างจากการกำหนดแนวทางการใช้ดุลยพินิจของศาลในประเทศสหรัฐอเมริกาที่มักกำหนดในทางตรงข้าม แต่จะมีผลอย่างเดียวกันคือแทนที่จะ

กำหนดถึงปัจจัยในด้านต่างๆที่ศาลต้องพิจารณาไปเป็นข้อๆจนครบตามลักษณะของถ้อยคำใน มาตรา 56 ก็จะเป็นการกำหนดในลักษณะว่าให้ศาลต้องคำนึงถึงปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับ ผู้กระทำผิดทุกกรณีเป็นภาพรวมเอาไว้ก่อน แล้วกำหนดเฉพาะปัจจัยที่ไม่ให้ศาลคำนึงถึงแทน ซึ่งก็ เป็นปัจจัยที่มาตรา 56 ไม่ได้กำหนดให้ศาลต้องพิจารณาถึงด้วยเอาไว้เช่นกัน ยกตัวอย่างเช่น ศาลา เชื้อชาติ หรือสีผิว เป็นต้น ซึ่งแนวทางการใช้ดุลยพินิจตามมาตรา 56 ในการรอกการ ลงโทษหรือการใช้มาตรการคุมประพฤติกับผู้กระทำผิดนี้ ถือว่าเป็นการให้อำนาจในการใช้ดุลย พินิจอย่างกว้างขวาง เพราะหากเป็นกรณีที่ผู้กระทำผิดอยู่ในเกณฑ์หรือขอบเขตที่จะรอกการลงโทษ ได้แล้ว ก็ไม่มีหลักเกณฑ์ที่จะกำหนดหรือจำกัดวิธีการพิจารณาแต่อย่างใด ซึ่งก็มีทั้งผลดีคือศาล สามารถพิจารณาโดยอิสระถึงผู้กระทำผิดเป็นรายบุคคลได้อย่างละเอียดในเรื่องปัจจัยต่างๆที่ กฎหมายกำหนดมาให้ต้องพิจารณาถึง แต่ผลเสียในทางตรงกันข้ามกับผลดีที่ได้รับก็คือการใช้ดุลย พินิจของศาลที่อาจจะขึ้นอยู่กับปัจเจกบุคคลหรือตัวผู้พิพากษาแต่ละคนมากเกินไป อันอาจ ก่อให้เกิดความไม่เท่าเทียมกันในการรอกการลงโทษหรือกำหนดเงื่อนไขคุมประพฤติแก่ผู้กระทำผิด แต่ละคนได้ ซึ่งจากการพิจารณาลักษณะการรอกการลงโทษตามประมวลกฎหมายอาญามาตรา 56 แล้ว ทำให้สรุปได้ว่าการจะบังคับใช้มาตรการควบคุมโดยใช้ศูนย์ควบคุมในฐานะเป็นเงื่อนไข การคุมประพฤติตามมาตรา 56 วรรคสองนั้น ต้องมีหลักเกณฑ์ขั้นต้นคือต้องอยู่ภายใต้เงื่อนไขที่ ศาลจะรอกการกำหนดโทษหรือรอกการลงโทษเช่นเดียวกันกับการจะกำหนดเงื่อนไขคุมประพฤติอื่นๆ ตามมาตรา 56 วรรคสองเสียก่อน คือผู้กระทำผิดที่จะถูกกำหนดเงื่อนไขการควบคุมโดยใช้ศูนย์ ควบคุมได้ ต้องเป็นผู้กระทำผิดที่ศาลจะลงโทษจำคุกไม่เกินสองปี และไม่เคยได้รับโทษจำคุกมา ก่อนหรือเคยได้รับโทษจำคุกมาก่อนแต่เป็นโทษที่เกิดจากความผิดที่กระทำโดยประมาทหรือ ความผิดลหุโทษเท่านั้น ทั้งนี้ต้องอยู่ภายใต้ดุลยพินิจของศาลที่จะพิจารณารอกการลงโทษให้ ผู้กระทำผิดหรือไม่ด้วย

การจะบังคับใช้มาตรการควบคุมโดยใช้ศูนย์ควบคุมในฐานะเงื่อนไขการคุมประพฤติ ก็ จำเป็นต้องพิจารณาถึงเงื่อนไขการคุมประพฤติที่จะกำหนดแก่ผู้กระทำผิดตามมาตรา 56 วรรค สองด้วย ว่าจะมีข้อจำกัดในการบังคับใช้อย่างไรหรือไม่ เพราะเงื่อนไขการคุมประพฤติที่บัญญัติไว้ ในกฎหมายมีลักษณะเป็นการกำหนดแยกเป็นข้อๆอย่างชัดเจน มิได้บัญญัติเปิดโอกาสให้ศาลใช้ ดุลยพินิจใดๆก็ได้ในการกำหนดเงื่อนไขคุมประพฤติโดยไร้ขอบเขต ซึ่งจากการพิจารณาเงื่อนไข การคุมประพฤติผู้กระทำผิดที่กำหนดไว้ในมาตรา 56 วรรคสอง ทั้ง 5 ข้อโดยละเอียดแล้ว ผู้วิจัยมี ความเห็นว่ามีเงื่อนไขการคุมประพฤติตามมาตรา 56 วรรคสอง ที่อาจเปิดโอกาสให้ศาลสามารถ กำหนดมาตรการควบคุมโดยใช้ศูนย์ควบคุมเป็นเงื่อนไขคุมประพฤติกับผู้กระทำผิดได้ 2 ข้อ คือ เงื่อนไขการคุมประพฤติตามมาตรา 56 วรรคสอง (4) และ (5) ซึ่งมีรายละเอียดดังนี้

(4) ให้ไปปรับการบำบัดรักษาการติดยาเสพติดให้โทษ ความบกพร่องทางร่างกายหรือจิตใจ หรือความเจ็บป่วยอย่างอื่น ณ สถานที่และตามระยะเวลาที่ศาลกำหนด

(5) เงื่อนไขอื่นๆ ตามที่ศาลเห็นสมควรกำหนด เพื่อแก้ไขฟื้นฟู หรือป้องกันมิให้ผู้กระทำความผิดกระทำหรือมีโอกาสกระทำความผิดซ้ำอีก

เงื่อนไขการคุมประพฤติตามมาตรา 56 (4) และ (5) นี้ เป็นเงื่อนไขการคุมประพฤติที่บัญญัติขึ้นมาใหม่เพิ่มเติมจากเงื่อนไขการคุมประพฤติเดิมที่มีอยู่ ตามผลของมาตรา 3 แห่งพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายอาญา (ฉบับที่ 10) พ.ศ. 2532¹⁴ ซึ่งเหตุผลในการแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายอาญาในส่วนของเงื่อนไขการคุมประพฤตินี้ ก็เพื่อต้องการให้นำวิธีการปฏิบัติต่อผู้กระทำความผิดแบบก้าวหน้ามาบังคับใช้กับผู้กระทำความผิดได้อย่างกว้างขวางยิ่งขึ้น¹⁵ เพราะการกำหนดเงื่อนไขเพื่อคุมความประพฤติของผู้กระทำความผิดที่ศาลพิพากษาให้รอการลงโทษในกฎหมายอาญาก่อนที่จะมีการแก้ไขเพิ่มเติมนั้น ยังไม่เหมาะสมแก่การควบคุมดูแลและแก้ไขฟื้นฟูผู้กระทำความผิดบางประเภทอย่างมีประสิทธิภาพ จึงได้มีการแก้ไขเพิ่มเติมให้มีขอบเขตของเงื่อนไขการคุมประพฤติให้กว้างขวางยิ่งขึ้น โดยนอกจากการเพิ่มเติมเงื่อนไขการคุมประพฤติในมาตรา 56 วรรคสอง (4) และ (5) แล้ว ก็มีการแก้ไขมาตรา 56 วรรคสอง (1) เพื่อเพิ่มเงื่อนไขให้ผู้ถูกคุมประพฤติต้องทำงานสาธารณะ และแก้ไขถ้อยคำในมาตรา 56 วรรคสอง (3) จากคำว่า อันอาจนำไปสู่การกระทำความผิดเช่นเดียวกันนั้นอีก เป็น อันอาจนำไปสู่การกระทำความผิดในทำนองเดียวกันอีก เพื่อขจัดปัญหาการตีความว่าไม่จำเป็นต้องเป็นความผิดฐานเดียวกันกับการกระทำความผิดครั้งก่อนก็ได้

เมื่อพิจารณาถึงถ้อยคำของเงื่อนไขการคุมประพฤติใน (4) และ (5) ของมาตรา 56 ประมวลกฎหมายอาญาก็จะเห็นได้ว่า เป็นกรณีที่เปิดโอกาสให้สามารถบังคับใช้มาตรการควบคุมโดยใช้ศูนย์ควบคุมได้ทั้งสองอนุมาตรา

การบังคับใช้มาตรการควบคุมโดยใช้ศูนย์ควบคุมตามมาตรา 56 (4) นั้น ก็คือ กรณีที่ศาลอาจกำหนดให้ผู้ถูกคุมประพฤติต้องถูกควบคุมในศูนย์ควบคุมตามระยะเวลาที่ศาลกำหนด โดยถือเป็นการบำบัดความบกพร่องทางร่างกายหรือจิตใจ ณ สถานที่ที่กำหนด ซึ่งในกรณีนี้หากศาลต้องการบังคับใช้มาตรการกึ่งควบคุมในการปฏิบัติต่อผู้กระทำความผิด ศาลก็จะกำหนดให้ใช้ศูนย์ควบคุมเป็นสถานที่ในการบำบัดเพื่อผลในการควบคุมตัวผู้กระทำความผิดไว้นั่นเอง

¹⁴ ราชกิจจานุเบกษา เล่ม 106 ตอนที่ 127 หน้า 1 (ฉบับพิเศษ) วันที่ 11 สิงหาคม 2532.

¹⁵ บันทึกหลักการและเหตุผลท้ายพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายอาญา (ฉบับที่ 10) พ.ศ. 2532.

ส่วนการบังคับใช้ศูนย์ควบคุมตามมาตรา 56 (5) นั้น ก็มีการกำหนดไว้เช่นกันและมีลักษณะเปิดกว้างยิ่งกว่าด้วย โดยศาลอาจกำหนดเงื่อนไขใดๆก็ได้ อันจะมีผลแก้ไข พื้นฟู หรือป้องกันการกระทำผิดซ้ำ ซึ่งการบังคับใช้มาตรการควบคุมโดยใช้ศูนย์ควบคุมในกรณีนี้ก็ คือ การกำหนดเงื่อนไขให้ผู้กระทำผิดต้องเข้าไปอยู่ในศูนย์ควบคุม โดยการบังคับใช้ศูนย์ควบคุมก็เกิดผลในการแก้ไขฟื้นฟูหรือป้องกันการกระทำผิดซ้ำของผู้กระทำผิดได้ตามหลักเกณฑ์เงื่อนไขที่กฎหมายกำหนดเช่นกัน การบังคับใช้มาตรการควบคุมโดยใช้ศูนย์ควบคุมจึงอาจบังคับใช้ได้ในฐานะของเงื่อนไขการคุมประพฤติตามมาตรา 56 วรรคสอง (5) ด้วย

แต่ถึงแม้ว่าจากการพิจารณาคำของกฎหมายจะเปิดโอกาสให้สามารถบังคับใช้ศูนย์ควบคุมกับผู้กระทำผิดที่ศาลจะรอการลงโทษได้ตามเงื่อนไขการคุมประพฤติทั้งสองอนุมาตราก็ตาม แต่ก็คงไม่เหมาะสมที่ในการบังคับใช้มาตรการควบคุมโดยใช้ศูนย์ควบคุมในทางปฏิบัติจริง ศาลจะเลือกบังคับใช้ศูนย์ควบคุมในฐานะเงื่อนไขการคุมประพฤติตามอนุมาตรา 4 บ้าง อนุมาตรา 5 บ้างสลับกันไปโดยไม่มีหลักเกณฑ์ที่แน่นอน ซึ่งจากการพิจารณารายงานการประชุมร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายอาญา (ครั้งที่ 10) ในชั้นการพิจารณาร่างกฎหมายของสำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกานั้น ที่แม้จะไม่ถือเป็นส่วนหนึ่งของกฎหมายแต่ก็สามารถนำมาพิจารณาประกอบเพื่อให้เข้าใจถ้อยคำและเจตนารมณ์ที่มีอยู่ในตัวบทกฎหมายให้ชัดเจนมากขึ้นได้¹⁶ ก็ปรากฏว่าในขั้นตอนของการพิจารณาร่างกฎหมายก็มีการพิจารณาถึงประเด็นนี้เช่นเดียวกันว่า การกำหนดเงื่อนไขการคุมประพฤติตามอนุมาตรา 4 นี้ไม่จำเป็นและเป็นการซ้ำซ้อนเพราะการกำหนดเงื่อนไขการคุมประพฤติตามอนุมาตรา 5 เพียงอนุมาตราเดียว ก็ครอบคลุมและมีผลให้ศาลสามารถกำหนดให้ส่งตัวผู้กระทำผิดไปรับการบำบัดรักษาหรือควบคุมในสถานที่ที่ศาลจะกำหนดตามลักษณะของเงื่อนไขการคุมประพฤติในอนุมาตรา 4 ได้อยู่แล้ว ซึ่งทำให้ไม่จำเป็นต้องกำหนดอนุมาตรา 4 ไว้อีก ซึ่งทางกระทรวงยุติธรรมก็ได้ชี้แจงและให้เหตุผลของการกำหนดอนุมาตรา 4 ว่ากำหนดไว้เพื่อให้มีความชัดเจนและรับรองในการให้อำนาจศาลที่จะวางเงื่อนไขการคุมประพฤติในเรื่องดังกล่าวได้ และการแยกเรื่องเงื่อนไขการส่งผู้ถูกคุมประพฤติเข้ารับการบำบัดรักษาในสถานที่ที่กำหนดเป็นอีกอนุมาตราหนึ่งต่างหาก ก็เพื่อรองรับบทบัญญัติกฎหมายในอนาคตที่อาจมีเพื่อกำหนดวิธีการดำเนินการส่งตัวผู้ถูกคุมประพฤติเข้ารับการบำบัดรักษาในสถานพยาบาลหรือสถานที่ที่กำหนด ตลอดจนกำหนดไว้เผื่อว่าหากจะมีการอ้างอิงถึงหลักการวิธีปฏิบัติต่อผู้กระทำผิดในลักษณะเช่นนี้เป็นการเฉพาะด้วย ซึ่งก็ได้รับความเห็นชอบจากที่ประชุมตามเหตุผลที่ชี้แจงและส่งผลมาเป็นอนุมาตรา 4 และ 5 ในมาตรา 56 วรรคสองปัจจุบัน

¹⁶ แสง บุญเฉลิมวิภาส, หลักกฎหมายอาญา (กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์เดือนตุลา, 2539), หน้า 28.

จากการพิจารณาเหตุผลของการต้องบัญญัติเงื่อนไขคุมประพฤติตาม (4) ของมาตรา 56 วรรคสองแยกออกมาต่างหาก อันมีลักษณะที่พอเทียบเคียงเป็นบทเฉพาะในทางกฎหมายได้ อีกทั้งยังมีเหตุผลในด้านความเกี่ยวพันเชื่อมโยงกับกฎหมายอื่นเข้ามาประกอบด้วย ผู้วิจัยจึงมีความเห็นว่าแนวทางการบังคับใช้มาตรการควบคุมโดยใช้ศูนย์ควบคุมเป็นเงื่อนไขการคุมประพฤติ ผู้กระทำผิดตามประมวลกฎหมายอาญามาตรา 56 นั้น ควรบังคับใช้กับผู้กระทำผิดที่อยู่ในเกณฑ์เดียวกันกับที่ศาลจะบังคับใช้มาตรการคุมประพฤติปกติ นั่นก็คือบังคับใช้กับผู้กระทำผิดที่ศาลจะรอการกำหนดโทษหรือรอการลงโทษ โดยศาลสามารถกำหนดเงื่อนไขคุมประพฤติให้ผู้กระทำผิดต้องเข้ารับการควบคุมในศูนย์ควบคุมภายใต้เงื่อนไขคุมประพฤติตามมาตรา 56 วรรคสอง (4) ประมวลกฎหมายอาญาได้ ซึ่งการกำหนดมาตรการควบคุมผู้กระทำผิดโดยใช้ศูนย์ควบคุมในฐานะเงื่อนไขคุมประพฤติโดยศาลในขั้นตอนนี้ไม่จำเป็นต้องพิจารณาแก้ไขปรับปรุงกฎหมายใดๆ เพราะบทบัญญัติกฎหมายเปิดโอกาสและเอื้อต่อการบังคับใช้อยู่แล้ว

4.2.2.2 แนวทางการบังคับใช้มาตรการควบคุมโดยใช้ศูนย์ควบคุมกับผู้กระทำผิดที่ต้องโทษกักขัง

การพิจารณาถึงการบังคับใช้มาตรการควบคุมโดยใช้ศูนย์ควบคุมกับผู้กระทำผิดที่ต้องโทษกักขังนั้น จำเป็นต้องพิจารณาถึงประมวลกฎหมายอาญาซึ่งเป็นกฎหมายที่กำหนดถึงหลักเกณฑ์ต่างๆในการลงโทษกักขังผู้กระทำผิด และพระราชบัญญัติวิธีปฏิบัติเกี่ยวกับการกักขังตามประมวลกฎหมายอาญา พ.ศ.2506 ซึ่งเป็นกฎหมายที่กำหนดวิธีดำเนินการในการกักขังผู้กระทำผิดเอาไว้ โดยโทษกักขังไม่ใช่โทษที่กฎหมายกำหนดให้ใช้ลงแก่ผู้กระทำผิดโดยตรง แต่โทษกักขังเป็นโทษที่เปลี่ยนมาจากโทษจำคุกตามหลักเกณฑ์ในประมวลกฎหมายอาญามาตรา 23 ที่กำหนดว่า ผู้ใดกระทำความผิดซึ่งมีโทษจำคุก และในคดีนั้นศาลจะลงโทษจำคุกไม่เกินสามเดือน ถ้าไม่ปรากฏว่าผู้นั้นได้รับโทษจำคุกมาก่อน หรือปรากฏว่าได้รับโทษจำคุกมาก่อนแต่เป็นโทษสำหรับความผิดที่ได้กระทำโดยประมาทหรือความผิดลหุโทษ ศาลจะพิพากษาให้ลงโทษกักขังไม่เกินสามเดือนแทนโทษจำคุกนั้นก็ได้ การเปลี่ยนจากโทษจำคุกเป็นโทษกักขังนั้นถือเป็นมาตรการเล็งโทษจำคุกกระยะสั้นแก่ผู้กระทำผิดเพื่อหลีกเลี่ยงผลกระทบจากเรือนจำ โดยนำตัวผู้กระทำผิดไปควบคุมตัวไว้ในสถานที่อื่นแทน ซึ่งอาจเป็นสถานที่ที่อยู่อาศัยของผู้กระทำผิดเองก็ได้ และเมื่อพิจารณาถึงลักษณะการควบคุมตัวผู้กระทำผิดที่ถูกลงโทษกักขังตามหลักเกณฑ์ที่กำหนดใน มาตรา 23-27 ประมวลกฎหมายอาญา และพระราชบัญญัติวิธีปฏิบัติเกี่ยวกับการกักขังตามประมวลกฎหมายอาญา พ.ศ.2506 แล้ว ก็จะได้เห็นว่าก็เป็นลักษณะการควบคุมแบบตลอดเวลา โดยแม้จะอนุญาตให้สามารถประกอบอาชีพหรือมีการติดต่อกับภายนอกได้ แต่จากถ้อยคำในกฎหมายแล้วไม่ปรากฏว่ามีการเปิดโอกาสให้ผู้ถูกกักขังสามารถออกไปภายนอกสถานกักขังได้

ตลอดจนแนวคิดของการลงโทษกักขังที่มุ่งจะควบคุมตัวผู้กระทำผิดเอาไว้อย่างชัดเจน การจะบังคับใช้มาตรการควบคุมโดยใช้ศูนย์ควบคุม ซึ่งเป็นมาตรการปฏิบัติต่อผู้กระทำผิดแบบกึ่งควบคุมจึงจะไม่มีผลสอดคล้องกับโครงสร้างทางกฎหมายของการกักขังผู้กระทำผิดที่ถูกลงโทษกักขัง แม้ว่าการลงโทษกักขังจะเป็นการลงโทษที่มุ่งบังคับใช้เพื่อเลี้ยงโทษจำคุกให้แก่ผู้กระทำผิดเช่นเดียวกันก็ตาม

แต่นอกจากโทษกักขังจะเป็นโทษที่ใช้ลงแก่ผู้กระทำผิดซึ่งถูกเปลี่ยนมาจากการลงโทษจำคุกแล้ว การกักขังผู้กระทำผิดยังอาจบังคับใช้ได้ในกรณีของการกักขังแทนค่าปรับอีกด้วย โดยมีหลักเกณฑ์คือ ในกรณีที่ศาลลงโทษปรับแต่ผู้กระทำผิดไม่ยอมชำระค่าปรับภายในสามสิบวัน หรือมีเหตุอันควรสงสัยว่าจะไม่ชำระค่าปรับ ศาลอาจกำหนดให้กักขังผู้กระทำผิดแทนค่าปรับได้ในอัตรา 70 บาทต่อ 1 วัน ซึ่งผู้วิจยมีความเห็นว่าหากมุ่งกักขังผู้กระทำผิดแทนค่าปรับในกรณีที่ต้องการกดดันหรือข่มขู่ให้ผู้กระทำผิดนำค่าปรับมาชำระในกรณีที่มีเงินที่จะชำระได้อยู่แล้วแต่ไม่ยอมชำระ การกักขังแทนค่าปรับในลักษณะการควบคุมเต็มเวลาก็อาจส่งผลในการบังคับชำระค่าปรับได้อย่างมีประสิทธิภาพ แต่หากเป็นกรณีที่ผู้กระทำผิดไม่สามารถชำระค่าปรับได้จริงๆ การกักขังผู้กระทำผิดแทนค่าปรับย่อมไม่เกิดประโยชน์เท่าที่ควร และนอกจากรัฐจะไม่ได้เงินค่าปรับแล้วยังต้องเสียค่าใช้จ่ายในการควบคุมดูแลผู้ถูกกักขังแทนค่าปรับอีกด้วย ในปัจจุบันเริ่มมีแนวความคิดที่จะดำเนินการแก้ไขกฎหมายและระเบียบที่เกี่ยวข้องเพื่อให้สามารถกักขังผู้กระทำผิดในเรือนจำได้โดยยังคงสถานะของโทษกักขังเอาไว้แต่อาจใช้เรือนจำในการกักขังแทน ทั้งนี้เพื่อบรรเทาปัญหาในทางปฏิบัติที่เกิดขึ้นจากการกักขังผู้กระทำผิดในสถานกักขังหรือสถานที่กำหนดอันมิใช่เรือนจำที่มักสร้างความยากลำบากแก่ผู้ถูกกักขังมากกว่าการจำคุกเสียอีก เพราะสถานกักขังในปัจจุบันมีไม่เพียงพอหรือไม่ได้ถูกจัดสร้างขึ้นเป็นการเฉพาะสำหรับดำเนินการกักขังผู้ต้องโทษกักขังในทุกจังหวัด ส่งผลให้ผู้ต้องโทษกักขังในท้องที่ซึ่งไม่มีสถานกักขังเป็นการเฉพาะต้องถูกกักขังอยู่ในห้องขังตามสถานีตำรวจซึ่งไม่ได้ออกแบบมาสำหรับควบคุมผู้กระทำผิดเป็นระยะเวลานานเช่นนี้ อันส่งผลให้เกิดความลำบากแก่ผู้ถูกกักขังให้ต้องรับความทุกข์ทรมานยิ่งกว่าการถูกคุมขังในเรือนจำเสียอีกเพราะไม่มีสิ่งจำเป็นในการดำรงชีวิตประจำวันตามปกติระหว่างที่ถูกกักขังอยู่อย่างเพียงพอ และเป็นการสร้างภาระให้กับกระบวนการยุติธรรมขึ้นทุกขณะเช่นกัน และแม้โทษกักขังจะไม่ได้ส่งผลกระทบต่อผู้กระทำผิดมากเท่ากับการควบคุมตัวผู้กระทำผิดในเรือนจำก็ตาม แต่ในทางข้อเท็จจริงแล้วชีวิตประจำวันของผู้กระทำผิดในสังคมก็ได้รับความกระทบกระเทือนไม่น้อยเช่นกัน หากผู้กระทำผิดมีหน้าที่การงานอยู่ก็อาจต้องถูกไล่ออก การเลี้ยงดูครอบครัวก็ไม่อาจทำต่อไปได้ ฯลฯ ทั้งที่ผู้กระทำผิดประเภทนี้เป็นผู้กระทำผิดประเภทไม่ร้ายแรง โดยในขั้นต้นศาลเพียงจะลงโทษปรับเท่านั้น

เพื่อแก้ปัญหาที่เกิดขึ้นดังกล่าวผู้วิจัยเสนอว่าการบังคับใช้ศูนย์ควบคุมเป็นสถานที่ในการกักขังแทนค่าปรับในปัจจุบันจะมีความเหมาะสมยิ่งกว่า โดยกำหนดให้ผู้กระทำผิดที่อยู่ในเกณฑ์ที่อาจถูกศาลสั่งกักขังแทนค่าปรับ สามารถถูกกำหนดให้ต้องรับการกักขังแทนค่าปรับแต่เป็นในศูนย์ควบคุมแทนได้ โดยมีลักษณะการกักขังแบบกึ่งควบคุมที่ผู้ถูกกักขังยังสามารถใช้ชีวิตประจำวันในสังคมต่อไปและยังสามารถเร่งทำงานหาเงินมาชำระค่าปรับได้ อันจะเป็นประโยชน์ทั้งในการบังคับค่าปรับได้เพิ่มมากขึ้น ทั้งตามเจตนารมณ์ของการกักขังผู้กระทำผิดแทนค่าปรับและเจตนารมณ์ของการลงโทษปรับเดิม และยังเป็นการลงโทษที่ไม่ส่งผลกระทบต่อผู้กระทำผิดจนเกินความจำเป็นอีกด้วย

ในการพิจารณาถึงรูปแบบบังคับใช้มาตรการควบคุมโดยใช้ศูนย์ควบคุมกับผู้กระทำผิดที่ต้องโทษกักขังนั้น ผู้วิจัยเสนอว่าควรมีการบังคับใช้ศูนย์ควบคุมเพื่อกักขังผู้กระทำผิดแทนค่าปรับ เพราะการกักขังผู้กระทำผิดแบบกึ่งควบคุมในศูนย์ควบคุมจะมีผลดีให้สามารถบังคับค่าปรับจากผู้กระทำผิดได้อย่างมีประสิทธิภาพมากกว่าการลงโทษกักขังปกติ ทั้งยังเป็นการสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของการกักขังแทนค่าปรับและการลงโทษปรับเดิมที่เป็นสาเหตุให้เกิดการกักขังแทนค่าปรับด้วย โดยผู้กระทำผิดต้องถูกกำหนดให้อยู่ในศูนย์ควบคุมที่แม้จะเป็นศูนย์ปฏิบัติต่อผู้กระทำผิดแบบกึ่งควบคุมแต่ก็ยังมีผลให้เกิดความอึดอัดหรือไม่สะดวกสบายในการอยู่อาศัยพอสมควร อันเป็นการช่วยเร่งให้ชำระค่าปรับได้เช่นกันกับการกักขังแทนค่าปรับในสถานกักขังแบบปิด หากแต่การกักขังแบบกึ่งควบคุมจะเปิดโอกาสให้ผู้ถูกกักขังซึ่งไม่ใช่ผู้กระทำผิดรุนแรงอยู่แล้วสามารถออกไปทำงานได้ตามปกติ หรือยังมีโอกาสหารายได้จากการทำงานอยู่เพื่อมาชำระค่าปรับหรือส่งเสียเลี้ยงดูครอบครัวต่อไป อันจะเป็นประโยชน์มากกว่าการมุ่งควบคุมตัวผู้กระทำผิดที่ต้องถูกลงโทษปรับเอาไว้เฉยๆในสถานกักขังปกติ โดยอาจต้องพิจารณาแก้ไขประมวลกฎหมายอาญาเพื่อให้อำนาจศาลที่จะสามารถกักขังผู้กระทำผิดแทนค่าปรับในศูนย์ควบคุมที่มีรูปแบบการกักขังแบบกึ่งควบคุมต่อไป

ส่วนการบังคับใช้มาตรการควบคุมโดยใช้ศูนย์ควบคุมกับผู้กระทำผิดที่ถูกลงโทษกักขังอันเปลี่ยนมาจากโทษจำคุกซึ่งได้ทำการวิเคราะห์ไว้ข้างต้น แต่ผู้วิจัยไม่ได้เสนอให้เป็นแนวทางที่เหมาะสมในการบังคับใช้ในสวนนี้นั้น ก็เป็นเพราะผู้วิจัยมีความเห็นว่าการบังคับใช้ศูนย์ควบคุมในกรณีการลงโทษกักขังที่เปลี่ยนมาจากโทษจำคุกนั้น จะมีความซ้ำซ้อนกับการบังคับใช้ในกรณีของการวางเงื่อนไขคุมประพฤติให้ส่งตัวผู้กระทำผิดเข้ารับการควบคุมในศูนย์ควบคุมตามประมวลกฎหมายอาญามาตรา 56 วรรคสอง ที่แม้จะเป็นคนละเรื่องคนละส่วนกันอย่างชัดเจน แต่โดยหลักการและผลที่ได้รับแล้วก็คือการเปลี่ยนจากการจะลงโทษจำคุกกระยะสั้นกับผู้กระทำผิดที่ไม่มีพฤติกรรมร้ายแรงไม่เคยถูกจำคุกมาก่อนในความผิดประเภทที่กำหนด มาเป็นการใช้ศูนย์ควบคุมเพื่อเลี้ยงโทษจำคุกแก่ผู้กระทำผิดเช่นเดียวกันทุกประการ และการพิจารณาใช้ศูนย์ควบคุมใน

ฐานะเงื่อนไขการคุ้มครองประพัตติจะมีกำหนดระยะเวลาของโทษจำคุกที่ผู้กระทำผิดได้รับที่ยังสามารถเปลี่ยนมาใช้ศูนย์ควบคุมได้ยาวนานกว่ากำหนดระยะเวลาของโทษจำคุกที่ศาลยังอาจเปลี่ยนมาเป็นโทษกักขังได้อยู่แล้ว โดยกฎหมายกำหนดถึงกรณีจะรอกการกำหนดโทษหรือรอกการลงโทษแล้วใช้มาตรการควบคุมประพัตติประกอบได้นั้น ผู้กระทำผิดต้องได้รับโทษจำคุกไม่เกิน 2 ปี แต่หากเป็นกรณีจะเปลี่ยนโทษจำคุกเป็นกักขัง แล้วจึงจะใช้ศูนย์ควบคุมเป็นสถานที่กักขังแบบกึ่งควบคุม นั้น กฎหมายกำหนดว่าผู้กระทำผิดต้องได้รับโทษจำคุกไม่เกิน 3 เดือนเท่านั้น อันหมายความว่า หากเป็นกรณีที่ศาลจะรอกการลงโทษหรือรอกการกำหนดโทษแก่ผู้กระทำผิดแล้วสามารถจะบังคับใช้ศูนย์ควบคุมได้แล้ว ก็ย่อมเป็นกรณีที่ศาลจะเปลี่ยนโทษจำคุกเป็นโทษกักขังแก่ผู้กระทำผิดแล้วบังคับใช้ศูนย์ควบคุมเป็นสถานที่กักขังได้เกือบทุกกรณีเช่นกัน อีกทั้งการพิจารณาใช้ศูนย์ควบคุมในฐานะของเงื่อนไขการคุ้มครองประพัตติผู้กระทำผิดนั้นยังมีแนวทางการใช้ดุลยพินิจของศาลโดยกำหนดให้ต้องพิจารณาถึงปัจจัยต่างๆของผู้กระทำผิดและสภาพการกระทำผิดที่เกี่ยวข้องด้วย อันจะส่งผลให้การตัดสินใจและกำหนดให้ใช้มาตรการควบคุมโดยใช้ศูนย์ควบคุมกับผู้กระทำผิดในฐานะเงื่อนไขการคุ้มครองประพัตติมีกรอบและแนวทางการใช้ดุลยพินิจที่ชัดเจนยิ่งขึ้นอีก ต่างจากการพิจารณาลงโทษกักขังที่เปลี่ยนมาจากโทษจำคุกซึ่งไม่มีแนวทางการใช้ดุลยพินิจแต่อย่างใดเลย ซึ่งด้วยเหตุผลด้านความซ้ำซ้อนและการมีแนวทางการใช้ดุลยพินิจที่ชัดเจนกว่าเช่นนี้ ผู้วิจัยจึงเห็นว่าการบังคับใช้ศูนย์ควบคุมกับผู้กระทำผิดที่ศาลลงโทษกักขังโดยเปลี่ยนมาจากโทษจำคุกไม่มีความเหมาะสมเพราะต้องทำการแก้ไขกฎหมายที่เกี่ยวข้องโดยไม่จำเป็น ทั้งนี้เพราะศาลสามารถใช้ดุลยพินิจอย่างกว้างขวางและมีแนวทางการใช้ดุลยพินิจที่ชัดเจนกว่าในการบังคับใช้ศูนย์ควบคุมในฐานะเงื่อนไขการคุ้มครองประพัตติผู้กระทำผิดตามประมวลกฎหมายอาญามาตรา 56 วรรคสองอยู่แล้ว

4.2.2.3 แนวทางการบังคับใช้มาตรการควบคุมโดยใช้ศูนย์ควบคุมกับผู้ต้องหาหรือจำเลยเพื่อทดแทนการปล่อยชั่วคราวระหว่างการพิจารณาคดี

การปล่อยชั่วคราวในระหว่างพิจารณาคดีของผู้ต้องหาในประเทศไทยนั้น มีหลักเกณฑ์ทางกฎหมายกำหนดอยู่ในประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 106 ถึงมาตรา 119 ทวิ และมาตรา 87 กำหนดให้ผู้ต้องหา จำเลย หรือผู้มีประโยชน์เกี่ยวข้องตามที่กฎหมายกำหนดสามารถยื่นคำร้องขอปล่อยชั่วคราวต่อเจ้าหน้าที่ในขั้นตอนต่างๆของการพิจารณาคดี การพิจารณาจะปล่อยชั่วคราวผู้ต้องหาหรือจำเลยระหว่างพิจารณาหรือไม่นั้นมีการกำหนดแนวทางการใช้ดุลยพินิจไว้ในมาตรา 108 ว่าให้พิจารณาถึงความหนักเบาของข้อหา พยานหลักฐานที่นำมาสืบแล้วว่ามีเพียงใด, พฤติการณ์ต่างๆแห่งคดีเป็นอย่างไร, เชื้อถือผู้ร้องขอประกันหรือหลักประกันได้เพียงใด, ผู้ต้องหาหรือจำเลยน่าจะหลบหนีหรือไม่ และในกรณีผู้ต้องหาหรือจำเลยต้อง

ซึ่งตามหมายศาล ถ้ามีคำคัดค้านของพนักงานสอบสวน พนักงานอัยการ หรือโจทก์แล้วแต่กรณี ศาลพึงรับประกอบการวินิจฉัยได้ด้วย การพิจารณาให้ปล่อยชั่วคราวผู้ต้องหาอาจกำหนดให้เป็น การปล่อยชั่วคราวโดยไม่ต้องมีประกันหรือมีประกัน หรือมีประกันและหลักประกันด้วยก็ได้อันเป็น ดุลยพินิจของเจ้าหน้าที่หรือศาลในชั้นตอนต่างๆของกระบวนการยุติธรรม แต่มีการกำหนด ขอบเขตการใช้ดุลยพินิจอยู่ในกรณีที่ศาลจะพิจารณาปล่อยชั่วคราวผู้ต้องหาซึ่งถูกฟ้องใน ความผิดที่มีอัตราโทษจำคุกอย่างสูงเกินสิบปี ศาลต้องถามพนักงานสอบสวน พนักงานอัยการหรือ โจทก์ว่าจะคัดค้านประการใดหรือไม่ และในคดีที่มีอัตราโทษจำคุกอย่างสูงเกินสามปีขึ้นไป ผู้ที่ถูก ปล่อยชั่วคราวต้องมีประกันในทุกกรณีพร้อมกับจะมีหลักประกันด้วยหรือไม่ก็ได้ โดยการประกันก็ คือการนำบุคคลที่น่าเชื่อถือมาทำสัญญาประกันตัวผู้ต้องหาออกไป ด้วยการสัญญาว่าจะนำ ผู้ต้องหามาตามนัดหรือหมายเรียกของเจ้าพนักงานหรือศาลซึ่งอนุญาตให้ปล่อยชั่วคราว และหาก ผิดสัญญาก็จะใช้เงินจำนวนที่ระบุไว้ในสัญญา ส่วนหลักประกันตามที่กฎหมายกำหนดประกอบ ไปด้วย การมีเงินสดมาวาง การมีหลักทรัพย์อื่นมาวาง หรือมีบุคคลมาเป็นหลักประกันโดยแสดง หลักทรัพย์ การจะปล่อยชั่วคราวผู้ต้องหาหรือจำเลยนั้นเกิดขึ้นได้ในทุกชั้นตอนของกระบวนการ ยุติธรรม ตั้งแต่ระหว่างการสอบสวนของเจ้าหน้าที่ตำรวจ ระหว่างการพิจารณาสั่งฟ้องของ พนักงานอัยการ ระหว่างการพิจารณาคดีชั้นของศาล หรือแม้กระทั่งในกรณีที่ศาลมีคำพิพากษา แล้วหากอยู่ในระหว่างการอุทธรณ์หรือฎีกาก็ยังอาจมีการปล่อยชั่วคราวได้ แต่ทั้งนี้การจะอนุญาต ให้ได้รับการปล่อยชั่วคราวหรือไม่ต้องอยู่ภายใต้การใช้ดุลยพินิจของเจ้าพนักงาน หรือศาลใน ชั้นตอนต่างๆตามหลักเกณฑ์ที่กำหนดในกฎหมายด้วย

แนวความคิดของการพิจารณาให้มีการปล่อยชั่วคราวผู้ต้องหาในระหว่างการดำเนินคดี หรือการปล่อยชั่วคราวจำเลยในระหว่างการยื่นอุทธรณ์หรือฎีกานั้น มาจากแนวคิดดั้งเดิมของ กฎหมายอาญาว่าบุคคลทุกคนเป็นผู้บริสุทธิ์จนกว่าจะมีการพิพากษาว่ากระทำความผิด การจะ ควบคุมตัวผู้ต้องหาในระหว่างการพิจารณาคดีจึงสามารถทำได้เฉพาะกรณีที่จำเป็นเท่านั้น เพราะ ในระหว่างการพิจารณาคดี ผู้ต้องหาทุกคนยังมีสถานะเป็นผู้บริสุทธิ์อยู่นั่นเอง โดยเหตุจำเป็นที่ถือ เป็นเหตุในการควบคุมตัวผู้ต้องหาในระหว่างพิจารณาคดี เช่น ผู้ต้องหาที่มีพฤติกรรมหรือแนวโน้ม จะหลบหนี, ผู้ต้องหาเป็นผู้มีอิทธิพลการปล่อยชั่วคราวในระหว่างพิจารณาคดีจะส่งผลกระทบต่อ พยานหลักฐานหรือบุคคลที่จะมาเป็นพยานอันจะส่งผลกระทบต่อรูปคดี เป็นต้น โดยแนวคิดการ ปล่อยชั่วคราวผู้ต้องหาระหว่างพิจารณาในต่างประเทศจะถือว่าการอนุญาตให้ปล่อยชั่วคราว ระหว่างการพิจารณาคดีคือหลักทั่วไป ส่วนการจะพิจารณาไม่อนุญาตให้มีการปล่อยชั่วคราวเป็น กรณียกเว้นเฉพาะรายที่จำเป็นต้องควบคุมตัวไว้เท่านั้น และเนื่องจากผู้ต้องหายังมีสถานะเป็นผู้ บริสุทธิ์ ตลอดจนจำเลยที่แม้จะถูกศาลพิพากษาว่ามีความผิดแล้วแต่เมื่อคดียังไม่สิ้นสุดก็ยังสามารถ เปลี่ยนแปลงผลของคำพิพากษาได้ การปฏิบัติต่อบุคคลเหล่านี้จึงต้องไม่มีลักษณะของการ

ลงโทษหรือให้ได้รับความลำบากเหมือนผู้กระทำผิดที่ศาลพิพากษาเสร็จเด็ดขาดแล้ว การควบคุมตัวผู้ต้องหาหรือจำเลยในระหว่างการพิจารณาคดีจึงควรควบคุมเท่าที่จำเป็นไม่ให้เกิดการหลบหนีหรือไม่ให้กระทำการใดอันจะส่งผลกระทบต่อรูปคดีเท่านั้น

แม้แนวคิดการควบคุมผู้ต้องหาในระหว่างการพิจารณาคดีของประเทศไทยปัจจุบันจะมีแนวความคิดคล้ายคลึงกับในต่างประเทศที่จะควบคุมตัวผู้กระทำผิดไว้เท่าที่จำเป็น โดยมีการพยายามจำกัดอำนาจในการควบคุมตัวผู้ต้องหาในระหว่างการพิจารณาคดีในขั้นตอนของพนักงานสอบสวนและพนักงานอัยการให้มีหลักเกณฑ์และข้อจำกัดในการจะควบคุมผู้ต้องหาไว้ในระหว่างการพิจารณาคดีมากขึ้นตามแนวทางของบทบัญญัติมาตรา 237 และมาตรา 238 ในหมวด 8 ของกฎหมายรัฐธรรมนูญ ตลอดจนนโยบายการเร่งรัดพิจารณาคดีของศาลเพื่อให้คดีเสร็จอย่างรวดเร็วไม่ค้างค้ำงนานเกินไปซึ่งส่งผลกระทบต่อผู้ต้องหาหรือจำเลยที่ถูกควบคุมตัวไว้ในระหว่างพิจารณาโดยตรง ในอดีตบางคดีก็จะพิพากษาเสร็จสิ้นก็ใช้ระยะเวลาในการพิจารณาคดีนานถึงกว่าสิบปีทีเดียว ซึ่งการพยายามสร้างหลักเกณฑ์เพื่อให้การไม่อนุญาตให้ปล่อยชั่วคราวผู้ต้องหาเป็นเพียงข้อยกเว้นเฉพาะรายโดยมีข้อจำกัดเพิ่มขึ้นเช่นนี้ ก็นับว่าเป็นการพยายามดำเนินการทางกฎหมายให้เป็นไปตามแนวคิดการประกันสิทธิเสรีภาพที่สอดคล้องกับหลักสิทธิมนุษยชนตลอดจนสิทธิของประชาชนตามที่บัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญแล้ว แต่ในทางปฏิบัติการควบคุมตัวผู้ต้องหาหรือจำเลยในระหว่างพิจารณายังไม่เป็นไปตามแนวคิดที่วางไว้โดยสถิติของผู้ที่ถูกคุมขังอยู่ในเรือนจำทั่วประเทศ ปรากฏว่าเป็นผู้ต้องขังที่อยู่ระหว่างการพิจารณาคดีของศาลเมื่อเดือนพฤศจิกายน พ.ศ.2542 จำนวนถึง 69,325 คน จากจำนวนผู้ต้องขังทั้งหมด 203,837 คน ซึ่งคิดเป็นร้อยละ 34 ของจำนวนผู้ต้องขังทั้งหมด นอกจากนี้การควบคุมผู้ต้องหาในระหว่างพิจารณาเอาไว้ในเรือนจำเช่นเดียวกับผู้กระทำผิด โดยเฉพาะเรือนจำในประเทศไทยที่มีความแออัดยัดเยียดก็ย่อมมีผลในลักษณะของการลงโทษและการสร้างความทรมานตลอดจนผลกระทบต่อชีวิตประจำวันของผู้ที่ศาลยังไม่พิพากษาถึงที่สุดว่ากระทำผิดอีกด้วย แม้จะมีกฎหมายที่กำหนดให้รัฐต้องจ่ายค่าชดเชยเพื่อเยียวยาความเสียหายแก่ผู้ถูกกล่าวหาว่ากระทำผิดที่ถูกคุมขังไว้ในระหว่างพิจารณาซึ่งในที่สุดแล้วปรากฏว่าเป็นผู้บริสุทธิ์ในบางกรณีนั้น ก็เป็นกรณีที่ต้องรับผิดชอบความผิดเสียหายที่เกิดขึ้นอันมีสาเหตุจากความผิดพลาดของการดำเนินการกระบวนการยุติธรรมโดยที่ต้องมีการพยายามป้องกันอย่างเต็มที่แล้วเท่านั้น และในความเป็นจริงแล้วก็ไม่อาจเยียวยาความเสียหายที่เกิดขึ้นกับชีวิตของบุคคลอันเกิดจากความบกพร่องของกระบวนการยุติธรรมได้แต่อย่างใด

การบังคับใช้มาตรการควบคุมโดยใช้ศูนย์ควบคุมกับผู้ต้องหาที่ถูกควบคุมตัวระหว่างการพิจารณาเพื่อแก้ไขข้อบกพร่องของปัญหาที่เกิดขึ้นมีการบังคับใช้อยู่ในหลายประเทศ อาทิเช่น อังกฤษ และสหรัฐอเมริกา โดยในประเทศอังกฤษมีการจัดตั้ง Bail Hostel ขึ้นมาสำหรับใช้ควบคุม

ผู้ต้องหาในระหว่างพิจารณาที่ศาลอนุญาตให้ปล่อยชั่วคราว แต่จะเป็นการปล่อยชั่วคราวโดยมีเงื่อนไขว่าผู้ต้องหาหรือจำเลยที่ได้รับการปล่อยชั่วคราวในกรณีนี้ต้องเข้าไปอยู่อาศัยใน Bail Hostel อันมีลักษณะเป็นศูนย์พักพิงแบบกึ่งควบคุม สำหรับผู้ต้องหาที่คดียังอยู่ในระหว่างการพิจารณาที่แม้จะไม่มี ความจำเป็นต้องควบคุมตัวไว้ตลอดเวลาในระหว่างการพิจารณาคดี แต่การจะปล่อยชั่วคราวผู้ต้องหาที่แม้จะยังถือว่าเป็นผู้บริสุทธิ์อยู่กลับเข้าสู่สังคมปกติโดยไม่มีมาตรการใดๆเลย ก็ยังมีความเป็นไปได้อยู่บ้างที่ผู้ต้องหาจะหลบหนี หรือส่งผลกระทบต่อรูปคดี หรืออาจเป็นกรณีที่ผู้ต้องหาไม่น่าจะหลบหนีหรือกระทำการอันส่งผลกระทบต่อรูปคดีเลย แต่เนื่องจากมีข้อจำกัดด้านการประกันตัว หรือการต้องนำหลักทรัพย์มาประกัน หรือการขาดคุณสมบัติตามเกณฑ์ที่ศาลจะพิจารณาปล่อยชั่วคราวได้ เช่น มีข้อกำหนดว่าต้องเป็นผู้มีที่อยู่อาศัยเป็นหลักแหล่งแน่นอน เป็นต้น ซึ่งผู้ต้องหาส่วนใหญ่ที่มักเป็นชนชั้นล่างของสังคมจะไม่มีหลักทรัพย์หรือความสามารถในการหาบุคคลที่น่าเชื่อถือมาประกันตัวออกไปได้ หรือเป็นผู้ที่ไม่มีที่อยู่อาศัยของตนเองที่แน่นอน เช่น อาจยังเช่าที่พักอยู่ก็จะได้ไม่ได้รับโอกาสในการปล่อยชั่วคราวระหว่างพิจารณา เป็นต้น ซึ่งในกรณีเหล่านี้ด้วยที่จะมีการกำหนดอนุญาตให้ปล่อยชั่วคราวโดยมีเงื่อนไขให้เข้าอยู่ในศูนย์ควบคุมเพื่อเป็นการประกันตัว จะไม่หลบหนีแทนการประกันตัวหรือหลักทรัพย์ที่ต้องนำมาเป็นประกันหรือเป็นเงื่อนไขที่ต้องกำหนดในการปล่อยชั่วคราวในกรณีที่ผู้ต้องหาไม่มีที่อยู่เป็นหลักแหล่งอันถือเป็นการขาดคุณสมบัติที่ศาลจะอนุญาตให้ปล่อยชั่วคราวได้ ซึ่งผู้วิจัยเห็นว่าข้อเท็จจริงของปัญหาการปล่อยชั่วคราวผู้ต้องหาในประเทศไทยส่วนหนึ่งก็มีข้อจำกัดจากฐานะของผู้ต้องหาที่เป็นชนชั้นล่างในสังคมและการไม่มีเงื่อนไขในการปล่อยชั่วคราวที่กำหนดให้ผู้ต้องหาบางประเภทต้องเข้าไปอยู่ในศูนย์ควบคุมเช่นกัน การบังคับใช้ศูนย์ควบคุมสำหรับผู้ต้องหาที่อาจถูกปล่อยชั่วคราวจึงน่าจะเกิดประโยชน์และแก้ปัญหาความไม่ยุติธรรม อันเกิดจากฐานะของผู้ต้องหาในการพิจารณาปล่อยชั่วคราวในประเทศไทยได้

แนวทางการบังคับใช้ศูนย์ควบคุมกับผู้ต้องหาหรือจำเลยในขั้นตอนการปล่อยชั่วคราวระหว่างพิจารณาคดีของประเทศไทยผู้วิจัยขอเสนอหลังจากพิจารณาหลักเกณฑ์ทางกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการปล่อยชั่วคราวระหว่างพิจารณาในประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาแล้วคือ การกำหนดให้สามารถใช้ศูนย์ควบคุมเป็นสถานที่ในการควบคุมผู้ต้องหาระหว่างการพิจารณาคดีในรูปแบบการควบคุมแบบกึ่งควบคุมได้ในบางกรณีที่เหมาะสมหรือในกรณีที่ผู้ต้องหาไม่มีพฤติกรรมหลบหนี ซึ่งตามแนวคิดในการพิจารณาคดีและการลงโทษผู้กระทำผิดในกระบวนการยุติธรรม การปล่อยชั่วคราวผู้ต้องหาระหว่างการพิจารณาคดีนั้นต้องถือเป็นหลักที่ต้องนำมาพิจารณาและมุ่งบังคับใช้เป็นลำดับแรก เพราะผู้ต้องหายังมีสถานะเป็นผู้บริสุทธิ์อยู่ไม่สามารถปฏิบัติต่อเขาเช่นผู้กระทำผิดได้ และในกรณีการพิจารณาปล่อยชั่วคราวจำเลยระหว่างการพิจารณาคดีก็เช่นกัน แม้ศาลจะลงโทษตัดสินให้มีความผิดแล้วแต่เมื่อคดียังไม่ถึงที่สุดผลการ

ตัดสินคดียังสามารถเปลี่ยนแปลงได้ การปฏิบัติต่อจำเลยในระหว่างพิจารณาเช่นนี้จึงต้องคำนึงถึงสิทธิของจำเลยประกอบด้วยเช่นกัน การจะควบคุมตัวผู้ต้องหาหรือจำเลยในระหว่างการพิจารณาจึงต้องถือเป็นข้อยกเว้นไม่ใช่มุ่งควบคุมผู้ต้องหาหรือจำเลยระหว่างการพิจารณาคดีไว้ทั้งหมดแล้ว

พิจารณาให้การปล่อยชั่วคราวเป็นกรณียกเว้นเท่านั้น แต่นอกจากการพิจารณาและใช้ดุลยพินิจในการปล่อยชั่วคราวผู้ต้องหาหรือจำเลยของเจ้าพนักงานตำรวจหรือศาลในชั้นตอนต่างๆของกระบวนการยุติธรรมตามหลักการดังกล่าวแล้ว ก็มีบทบัญญัติกฎหมายที่เป็นข้อจำกัดดุลยพินิจในการปล่อยชั่วคราวผู้ต้องหาหรือจำเลยระหว่างการพิจารณาด้วย โดยมาตรา 110 ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญากำหนดให้ผู้ต้องหาที่ถูกกล่าวหาในคดีที่มีอัตราโทษจำคุกอย่างสูงเกินสามปีขึ้นไป จะต้องมีการประกันหรือต้องมีทั้งประกันและหลักประกันจึงจะสามารถอนุญาตได้รับการปล่อยชั่วคราวระหว่างการพิจารณาคดีได้ ซึ่งการกำหนดเช่นนี้เป็นการจำกัดดุลยพินิจเด็ดขาด ไม่ว่าผู้ต้องหาจะไม่มีพฤติการณ์ที่จะหลบหนีเลย พยานหลักฐานที่น่าสืบมาแล้วแทบไม่มีน้ำหนัก พฤติการณ์แห่งคดีไม่มีความรุนแรง ภัยอันตรายหรือความเสียหายที่จะเกิดจากการปล่อยชั่วคราวไม่มีทางเกิดขึ้น หากเป็นกรณีผู้ต้องหาถูกกล่าวหาในคดีที่มีกำหนดโทษจำคุกสูงสุดเกินสามปีขึ้นไป และผู้ต้องหาไม่มีผู้มาประกันตัวให้แล้ว พนักงานสอบสวน พนักงานอัยการ หรือศาลก็ไม่มีอำนาจพิจารณาปล่อยชั่วคราวผู้ต้องหาในทุกกรณี ซึ่งไม่ยุติธรรมกับผู้ต้องหาที่มีฐานะยากจนหรือเป็นชนชั้นล่างในสังคมที่อาจไม่มีความสามารถหาบุคคลมาประกันตัวเพื่อได้รับการปล่อยชั่วคราวระหว่างการพิจารณาได้ อันเป็นเหตุผลของการบังคับใช้ศูนย์ควบคุมในต่างประเทศเพื่อให้สามารถปล่อยผู้ต้องหาที่ยากจนในระหว่างพิจารณาเช่นเดียวกัน การแก้ไขกฎหมายเพื่อให้สามารถควบคุมผู้ต้องหาหรือจำเลยที่ไม่ได้รับอนุญาตให้ปล่อยชั่วคราวระหว่างการพิจารณาคดีด้วยมาตรการกึ่งควบคุมในศูนย์ควบคุม จึงเป็นการช่วยบรรเทาผลกระทบที่อาจเกิดขึ้นจากการคุมขังผู้ต้องหาหรือจำเลยในเรือนจำและน่าที่จะแก้ไขข้อบกพร่องส่วนหนึ่งของระบบการปล่อยชั่วคราวผู้ต้องหาหรือจำเลยในระหว่างพิจารณาคดีของประเทศไทยได้เป็นอย่างดี

4.2.2.4 แนวทางการบังคับใช้มาตรการควบคุมโดยใช้ศูนย์ควบคุมกับผู้กระทำผิดที่ต้องโทษจำคุกระยะสั้น

แนวทางการรอกการลงโทษหรือรอกการกำหนดโทษแล้วใช้มาตรการคุมประพฤติประกอบด้วยหรือไม่ก็ได้ แนวทางการเปลี่ยนโทษจำคุกเป็นกักขัง, การบังคับแต่โทษปรับแล้วยกโทษจำคุกเสีย หรือการเปลี่ยนโทษจำคุกมาใช้วิธีการสำหรับเด็กและเยาวชนแทน ล้วนเป็นแนวทางด้านกฎหมายที่มุ่งบังคับใช้เพื่อเลี่ยงโทษจำคุกแก่ผู้กระทำผิดทั้งสิ้น แต่ในบางกรณีที่ผู้กระทำผิดยังไม่ควรถูกลงโทษจำคุกในเรือนจำเช่นกัน แต่ไม่เข้าหลักเกณฑ์ใดที่จะเริ่มพิจารณาเพื่อบังคับใช้มาตรการเลี่ยงโทษจำคุกได้ตามกฎหมายและผู้กระทำผิดก็อาจต้องถูกลงโทษจำคุกโดยไม่จำเป็น

โดยเฉพาะโทษจำคุกกระยะสั้นที่ตามแนวคิดอาชญาวิทยาและทัณฑวิทยาตลอดจนระบบกฎหมายไทยที่ต่างก็มุ่งจะหลีกเลี่ยงเช่นกัน แต่ทั้งนี้การเลี่ยงโทษจำคุกกระยะสั้นนั้นก็ต้องเป็นไปทั้งตามหลักเกณฑ์ขอบเขตที่กฎหมายกำหนดและดุลยพินิจของศาลด้วย โดยในส่วนของดุลยพินิจนั้น บทบัญญัติกฎหมายไทยมีข้อจำกัดการใช้ดุลยพินิจของศาลในการเลี่ยงโทษจำคุกผู้กระทำผิดไว้ น้อยอยู่แล้ว หากเป็นกรณีที่อยู่ในขอบเขตหรือไม่เกินข้อจำกัดที่กฎหมายกำหนดไว้ ศาลจะเลี่ยงโทษจำคุกกระยะสั้นแก่ผู้กระทำผิดเมื่อเห็นว่ามีความเหมาะสมได้เสมอ โดยผู้วิจัยก็เห็นด้วยที่จะให้อำนาจศาลใช้ดุลยพินิจอย่างกว้างขวางในการใช้ดุลยพินิจเพื่อเลี่ยงโทษจำคุกกระยะสั้นเช่นนี้ เพราะการจะพิจารณาถึงองค์ประกอบและปัจจัยต่างๆเกี่ยวกับตัวผู้กระทำผิด พฤติการณ์แวดล้อม สภาพความผิด ตลอดจนปัจจัยอื่นๆนั้น ยากที่จะกำหนดให้มีความเฉพาะเจาะจงหรือมีหลักเกณฑ์กำหนดวิธีการใช้ดุลยพินิจให้แน่นอนลงไปได้ แต่ในส่วนของหลักเกณฑ์ตามข้อเท็จจริงที่จะเป็นข้อจำกัดการใช้ดุลยพินิจของศาลในบางกรณีนั้น ก็ไม่อาจแบ่งแยกประเภทของผู้กระทำผิดซึ่งไม่เหมาะสมที่จะได้รับการเลี่ยงโทษจำคุกได้อย่างถูกต้องเสมอไป ซึ่งทำให้ศาลไม่สามารถใช้ดุลยพินิจเลี่ยงโทษจำคุกแก่ผู้กระทำผิดที่ยังไม่ควรถูกลงโทษจำคุกได้ด้วย ประกอบกับประมวลกฎหมายอาญาซึ่งเป็นกฎหมายที่กำหนดหลักเกณฑ์ต่างๆที่เกี่ยวข้องกับกระบวนการเลี่ยงโทษจำคุกแก่ผู้กระทำผิดนั้นก็มีการบังคับใช้มาตั้งแต่ พ.ศ.2500 ซึ่งในขณะนั้นแนวคิดการแก้ไขฟื้นฟูผู้กระทำผิดและความเข้าใจหรือการตระหนักถึงผลกระทบจากการลงโทษจำคุกกระยะสั้นยังมีน้อย สภาพความผิดและกฎหมายเทคนิคที่กำหนดโทษจำคุกเอาไว้อย่างฟุ่มเฟือยยังมีไม่มากเช่นในปัจจุบัน ตลอดจนยังไม่มีมาตรการเลี่ยงโทษจำคุกในรูปแบบใหม่ๆที่มีประสิทธิภาพมากขึ้นในการควบคุมดูแลผู้กระทำผิดแทนเรือนจำอีกด้วย ซึ่งสามารถยกตัวอย่างของหลักเกณฑ์ที่บางกรณีอาจเป็นข้อจำกัดขอบเขตการใช้ดุลยพินิจของศาลโดยไม่เหมาะสมเช่น ในการพิจารณารอการลงโทษผู้กระทำผิดมีข้อจำกัดขอบเขตการรอการลงโทษว่าผู้กระทำผิดในคดีนี้ต้องไม่เคยรับโทษจำคุกมาก่อน โดยมีเหตุผลว่าผู้กระทำผิดที่เคยรับโทษจำคุกมาแล้วก็ไม่มีความจำเป็นใดที่จะเลี่ยงโทษจำคุกอีกต่อไป โดยมีข้อยกเว้นว่าถ้าโทษจำคุกที่เคยได้รับมาก่อนนั้นเป็นโทษที่เกิดจากความผิดที่กระทำโดยประมาทหรือความผิดลหุโทษศาลก็อาจใช้ดุลยพินิจรอการลงโทษได้ แต่ในบางกรณีที่แม้ผู้กระทำผิดเคยได้รับโทษจำคุกมาก่อนในความผิดที่กระทำโดยเจตนา แต่เป็นการกระทำ ความผิดเมื่อหลายสิบปีมาแล้ว และหลังจากรับโทษจำคุกอยู่ไม่กี่ปีก็ออกมาสู่สังคมและสามารถกลับตัวกลับใจประกอบอาชีพสุจริตเป็นพลเมืองดีของสังคม แต่การดำเนินชีวิตประจำวันในสังคมที่เต็มไปด้วยกฎหมายที่กำหนดโทษจำคุกไว้อย่างมากมายก็อาจมีการกระทำผิดโดยพลั้งพลาด หรือไม่มีเจตนาชั่วร้ายขึ้นได้ ผู้ประกอบอาชีพสุจริตและเป็นพลเมืองดีมาตลอดเป็นเวลานับสิบปีก็จำเป็นต้องกลับเข้าไปถูกจำคุกในเรือนจำอีกครั้งหนึ่ง แม้ศาลจะมองเห็นความไม่เหมาะสมของโทษจำคุกก็ไม่มีมาตรการทางกฎหมายใดที่จะช่วยเลี่ยงโทษจำคุกแก่ผู้กระทำผิดนี้ได้ และถึงแม้จะ

มีพระราชบัญญัติล้างมลทินออกมาในระยะเวลาต่างๆเพื่อช่วยล้างผลของโทษจำคุกในกรณี เช่นนี้ ก็ไม่มีหลักประกันอันใดว่าพระราชบัญญัติล้างมลทินจะต้องมีออกมาอย่างสม่ำเสมอ และการล้างมลทินแก่ผู้กระทำผิดในกรณีนี้ก็เป็นการเหมารวมทั้งหมด ไม่มีการแยกหรือพิจารณาถึงความประพฤติของผู้กระทำผิดที่พ้นโทษจำคุกมาแต่ละคนว่ามีความประพฤติเปลี่ยนแปลงไปอย่างไร หรือในกรณีของการลงโทษผู้กระทำผิดซึ่งโทษที่จะลงแก่ผู้กระทำผิดนั้นเกินสองปี แต่ในบางครั้งผู้กระทำผิดก็ยังไม่เหมาะสมจะถูกส่งเข้ารับโทษจำคุกในเรือนจำเช่นกัน ยิ่งหากพิจารณาไปถึงข้อเท็จจริงที่ในปัจจุบันได้มีมาตรการปฏิบัติต่อผู้กระทำผิดในชุมชนรูปแบบใหม่ๆที่มีประสิทธิภาพเพิ่มมากขึ้นในการแก้ไขควบคุมดูแลผู้กระทำผิดโดยไม่ใช้เรือนจำมาบังคับใช้ และมีการพัฒนาวิธีการอื่นที่ให้ผู้เสียหายจากการกระทำผิดหรือสังคมได้รับประโยชน์เพื่อทดแทนความต้องการแก้แค้นได้ เช่น การกำหนดให้ผู้กระทำผิดต้องจ่ายค่าชดเชยแก่ผู้เสียหายแล้วด้วย และนอกจากนี้ก็ยังน่าจะมีวิธีการอื่นที่ใช้แบ่งแยกผู้กระทำผิดรุนแรงหรือไม่รุนแรงออกจากหลักเกณฑ์ที่ตายตัวเช่นนี้ในอีกหลายกรณี ซึ่งบางครั้งมีผลให้ผู้กระทำผิดที่ยังไม่เหมาะสมกับโทษจำคุก โดยเฉพาะโทษจำคุกระยะสั้นที่ต้องเข้ารับการคุมขังในเรือนจำและได้รับผลกระทบต่างๆจากเรือนจำโดยไม่จำเป็นเช่นเดียวกันกับผู้กระทำผิดร้ายแรง

การกำหนดให้นำมาตรการควบคุมโดยใช้ศูนย์ควบคุมมาบังคับใช้เพื่อให้ศาลสามารถเปลี่ยนโทษจำคุกระยะสั้นเป็นการลงโทษผู้กระทำผิดโดยใช้ศูนย์ควบคุมแทนในขั้นตอนหลังจากที่ศาลพิพากษาลงโทษจำคุกไปแล้ว เพื่อแก้ไขข้อจำกัดตายตัวของระบบกฎหมายไทยในบางกรณีที่ยังจำกัดไม่ให้ศาลเลียงโทษจำคุกแก่ผู้กระทำผิดที่ศาลเห็นว่าเหมาะสมได้ในระหว่างการพิจารณาคดีก่อนมีคำพิพากษาจึงน่าจะมีประโยชน์ในการบังคับให้อยู่พอสมควร โดยรูปแบบการขอเปลี่ยนโทษจำคุกระยะสั้นเป็นการควบคุมในศูนย์ควบคุมนี้ อาจกำหนดให้ดำเนินการโดยการยื่นคำร้องจากผู้กระทำผิดหรือบุคคลอื่นที่มีประโยชน์เกี่ยวข้องเพื่อขอเปลี่ยนโทษจำคุกระยะสั้นเป็นการควบคุมตัวในศูนย์ควบคุม อาจมีหลักเกณฑ์การใช้บังคับใช้ที่ขยายขอบเขตมาจากหลักเกณฑ์การเลียงโทษจำคุกผู้กระทำผิดในปัจจุบัน เช่น เปลี่ยนจากหลักเกณฑ์การรอการลงโทษที่ศาลจะลงโทษจำคุกไม่เกิน 2 ปี ก็อาจเพิ่มระยะเวลาขึ้นมาเป็น 3 ปีอันถือเป็นกรณีโทษจำคุกระยะสั้นเช่นกัน หรือหลักเกณฑ์เรื่องต้องไม่เคยรับโทษจำคุกมาก่อนก็อาจเปลี่ยนเป็นต้องไม่เคยรับโทษจำคุกมาก่อนหรือเคยได้รับโทษจำคุกมาก่อนแต่พ้นโทษมาแล้วเป็นระยะเวลาสิบปีขึ้นไป และหลังจากพ้นโทษมาแล้วยังไม่เคยกระทำผิดขึ้นอีก หรือกำหนดว่าในการยื่นคำร้องผู้กระทำผิดที่ถูกพิพากษาลงโทษต้องได้รับคำรับรองความประพฤติจากบุคคลที่น่าเชื่อถือตามหลักเกณฑ์ที่กฎหมายกำหนดจำนวน 5 คนขึ้นไป เป็นต้น และต้องกำหนดว่าในการพิจารณานี้ต้องมีการพิจารณาถึงรายงานการสืบเสาะเกี่ยวกับตัวผู้กระทำผิดอย่างละเอียดก่อนทุกครั้ง โดยหากศาลจะพิจารณาอนุญาตเปลี่ยนโทษจำคุกเป็นการควบคุมในศูนย์ควบคุมก็ต้องมีบทบัญญัติที่ล้างผลของการลงโทษจำคุกด้วย

ให้เป็นเสมือนไม่เคยถูกกำหนดโทษจำคุกมาก่อนเลย และผู้กระทำผิดที่ได้รับการเปลี่ยนโทษจำคุกเป็นการควบคุมในศูนย์ควบคุม ต้องได้รับการกำหนดเงื่อนไขให้จ่ายค่าชดเชยแก่ผู้เสียหายในทุกกรณีอีกด้วย โดยอาจบัญญัติพระราชบัญญัติการเปลี่ยนโทษจำคุกเป็นการควบคุมตัวในศูนย์ควบคุมขึ้นมาใหม่ หรืออาจบัญญัติรวมอยู่ในพระราชบัญญัติวิธีการดำเนินการศูนย์ควบคุมตามที่ผู้วิจัยได้เสนอไว้ในบทที่ 4.2.3 ก็ได้ ทั้งนี้เหตุผลของการเสนอกฎหมายขึ้นมาใหม่ก็เพื่อไม่ให้เป็นการกระทบต่อโครงสร้างและเนื้อหาเดิมของประมวลกฎหมายอาญาและประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาอันเป็นกฎหมายสารบัญญัติและกฎหมายวิธีบัญญัติหลักของประเทศไทย

4.2.2.5 แนวทางการบังคับใช้มาตรการควบคุมโดยใช้ศูนย์ควบคุมเป็นเงื่อนไขประกอบในการบังคับใช้มาตรการปฏิบัติต่อผู้กระทำผิดในขั้นตอนต่างๆ ของกระบวนการยุติธรรมในอนาคต

นอกจากแนวทางการบังคับใช้มาตรการควบคุมโดยใช้ศูนย์ควบคุมที่ผู้วิจัยได้เสนอมาแล้วข้างต้น อันเป็นแนวทางที่สามารถนำศูนย์ควบคุมมาปรับใช้ในกระบวนการยุติธรรมของประเทศไทยได้ทันทีหากจะมีการจัดตั้งศูนย์ควบคุมและบัญญัติแก้ไขกฎหมายที่เกี่ยวข้อง ผู้วิจัยยังได้ทำการวิเคราะห์ถึงความเป็นไปได้และความเหมาะสมของแนวทางการบังคับใช้ศูนย์ควบคุมประกอบกับมาตรการปฏิบัติต่อผู้กระทำผิดรูปแบบอื่นๆ ที่ในปัจจุบันยังไม่มีการบังคับใช้ในประเทศไทยด้วย ทั้งนี้เพื่อประโยชน์ในการศึกษาเพิ่มเติมหากจะมีการนำมาตราการปฏิบัติต่อผู้กระทำผิดในรูปแบบต่างๆ ซึ่งอาจกำหนดเงื่อนไขการควบคุมผู้กระทำผิดในศูนย์ควบคุมประกอบได้มาบังคับใช้กับประเทศไทยในอนาคต โดยผู้วิจัยขอเสนอแนวทางการบังคับใช้ศูนย์ควบคุมประกอบมาตรการปฏิบัติต่อผู้กระทำผิดในรูปแบบอื่นๆ ที่ยังไม่มีการบังคับใช้ในประเทศไทยโดยจำกัดเฉพาะการพิจารณาเบื้องต้นในแนวทางด้านกฎหมายดังนี้

(1) การบังคับใช้ศูนย์ควบคุมในรูปแบบของการปฏิบัติต่อผู้กระทำผิดก่อนที่จะเข้าสู่กระบวนการพิจารณาคดีในศาล โดยในต่างประเทศจะมีองค์กรทางด้านการศึกษาฟื้นฟูผู้กระทำผิด (Correctional Officials) ที่มีอำนาจตัดสินว่าจะใช้มาตรการควบคุมโดยใช้ศูนย์ควบคุมกับผู้กระทำผิดในความผิดบางประเภทแทนศาลได้ (Back-end) ทั้งนี้เพื่อเป็นการลดจำนวนคดีที่จะเข้าสู่การพิจารณาของศาล โดยจะจำกัดการพิจารณาเฉพาะกับผู้กระทำผิดในฐานความผิดที่กำหนดซึ่งจะเป็นฐานความผิดที่ไม่รุนแรงเท่านั้น อาจมีการพิจารณาตัดสินในรูปแบบของคณะกรรมการภายในท้องถิ่นและเป็นลักษณะของการพิจารณาและตัดสินภายใต้ความยินยอมของผู้กระทำผิดด้วย หากผู้กระทำผิดไม่ยินยอมก็ต้องเข้าสู่การพิจารณาตัดสินของศาลตามลำดับในขั้นต่อไป ซึ่งหากเป็นกรณีที่ผู้กระทำผิดไม่ยินยอมเข้าสู่การพิจารณาเช่นนี้ คณะกรรมการที่มีอำนาจพิจารณาแทนศาลก็จะหมดอำนาจที่จะดำเนินการกำหนดมาตรการควบคุมในศูนย์ควบคุม

แก่ผู้กระทำผิดทันที ซึ่งเป็นวิธีพิจารณาที่คล้ายคลึงกับวิธีการพิจารณาบังคับบำบัดรักษาผู้ติดยาเสพติด ตามพระราชบัญญัติฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติดในประเทศไทย ดังนั้นการพิจารณาใช้ศูนย์ควบคุมกับผู้กระทำผิดในขั้นตอนก่อนการพิจารณาโดยการตัดสินของคณะกรรมการภายใต้ความยินยอมของผู้กระทำผิดในลักษณะเช่นนี้ในประเทศไทย ก็น่าจะพบกับข้อจำกัดเรื่องการใช้ดุลยพินิจในการพิพากษาผู้กระทำผิดตามบทบัญญัติรัฐธรรมนูญ มาตรา 233 เรื่องการกำหนดให้ศาลเท่านั้นที่จะสามารถใช้อำนาจตุลาการได้ อันเป็นปัญหาทางกฎหมายที่เกิดขึ้นกับการพิจารณาให้ไม่ต้องดำเนินคดีกับผู้เข้ารับการบำบัดรักษาอาการติดยาเสพติดที่สามารถบำบัดรักษาจนสำเร็จ ซึ่งจะไม่ต้องถูกดำเนินคดีต่อไปภายใต้การตัดสินใจในรูปแบบคณะกรรมการที่ไม่ใช่ศาล ตามพระราชบัญญัติฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติดเช่นเดียวกัน ซึ่งหากจะมีการบังคับใช้ศูนย์ควบคุมในขั้นตอนก่อนการพิจารณาของศาลในลักษณะเช่นนี้ในอนาคต ก็ควรกำหนดหลักเกณฑ์ในการทำงานให้ศาลต้องมีส่วนร่วมในการพิจารณาดำเนินคดีของคณะกรรมการ ด้วยวิธีส่งผลการพิจารณาอันมีลักษณะเป็นข้อตกลงระหว่างคณะกรรมการที่ทำหน้าที่พิจารณากับผู้กระทำผิดให้ศาลพิจารณาทดสอบและให้ความยินยอมตามข้อตกลงดังกล่าวเสียก่อน อันอาจมีผลให้สามารถบังคับใช้ศูนย์ควบคุมในขั้นตอนก่อนการพิจารณาของศาลได้โดยไม่ขัดกับรัฐธรรมนูญและจะเป็นการแก้ไขปัญหาทางกฎหมายที่อาจจะเกิดขึ้นได้

(2) การบังคับใช้ศูนย์ควบคุมในกรณีที่ยังการจะใช้ดุลยพินิจเพื่อชะลอการฟ้องคดีต่อผู้กระทำผิด โดยในประเทศไทยปัจจุบันที่ระบบชะลอการฟ้องคดีของพนักงานอัยการยังไม่ได้มีการนำมาปฏิบัติอย่างเป็นรูปธรรม หลักเกณฑ์ทางกฎหมายที่จะให้อำนาจพนักงานอัยการกำหนดเงื่อนไขให้ผู้กระทำผิดต้องปฏิบัติตามในช่วงเวลาที่กำหนดหากอัยการจะชะลอการฟ้องจึงยังไม่มีกำหนดเอาไว้ แต่ในทางข้อเท็จจริงปัจจุบันพนักงานอัยการได้เริ่มดำเนินการชะลอการฟ้องผู้กระทำผิดบางประเภทที่เห็นว่าการฟ้องคดีไปจะมีผลกระทบต่อผู้กระทำผิดโดยไม่จำเป็นหรือเป็นภาระแก่กระบวนการยุติธรรมมากกว่าประโยชน์ที่จะได้รับไปบ้างแล้ว แม้จะยังไม่มียกเว้นกฎหมายที่เข้ามารองรับอำนาจอย่างชัดเจนก็ตาม ซึ่งในต่างประเทศที่มีการนำระบบชะลอการฟ้องคดีของพนักงานอัยการมาบังคับใช้อย่างเป็นรูปธรรมนั้น จะมีการกำหนดให้ผู้ต้องหาที่ได้รับการพิจารณาให้ชะลอการฟ้องคดีจากพนักงานอัยการไว้ก่อน อาจต้องปฏิบัติตามเงื่อนไขการคุมความประพฤติบางประการในขณะที่พนักงานอัยการชะลอการฟ้องให้ด้วย และหากผู้ต้องหาปฏิบัติตามเงื่อนไขที่กำหนดไว้ได้ อำนาจการฟ้องคดีดังกล่าวที่อัยการได้ชะลอการฟ้องเอาไว้ก็จะสิ้นสุดลงทั้งนี้ตามหลักเกณฑ์และเงื่อนไขที่กฎหมายกำหนด ซึ่งในส่วนของเงื่อนไขในการคุมประพฤติผู้ถูกชะลอการฟ้องนั่นเอง ที่อาจพิจารณานำศูนย์ควบคุมมาบังคับใช้โดยบัญญัติให้เป็นเงื่อนไขอย่างหนึ่งที่ผู้กระทำผิดต้องปฏิบัติตามภายในระยะเวลาที่กำหนดได้เช่นกัน

(3) การบังคับใช้ศูนย์ควบคุมเป็นเงื่อนไขการคุมประพฤติในการรอกการลงโทษปรับหรือรอกการกำหนดโทษปรับ (Fine Suspension) โดยการรอกการลงโทษปรับหรือการรอกการกำหนดโทษปรับนี้ยังไม่มีกการบังคับใช้ในประเทศไทย แต่เป็นลักษณะการลงโทษที่อาจนำการใช้ศูนย์ควบคุมเข้าไปเป็นมาตรการเสริมได้อย่างเหมาะสม แม้จะไม่ใช้การบังคับใช้ศูนย์ควบคุมเพื่อเลี้ยงโทษจำคุกก็ตาม โดยการรอกการลงโทษปรับจะมีหลักเกณฑ์ให้ศาลสามารถรอกการลงโทษให้แก่ผู้กระทำผิดคล้ายๆกับหลักเกณฑ์ในการรอกการลงโทษจำคุกในประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 56 แต่แทนที่จะเป็นกรณีที่ศาลจะลงโทษจำคุกแล้วรอกการลงโทษจำคุกไว้ ก็เป็นกรณีที่ศาลจะลงโทษปรับแต่รอกการลงโทษปรับไว้ก่อนแทน ซึ่งสำหรับผู้กระทำผิดบางประเภทที่ศาลสั่งรอกการลงโทษปรับนี้ ศาลอาจกำหนดเงื่อนไขการคุมความประพฤติในลักษณะต่างๆ ให้ผู้กระทำผิดที่ถูกรอกการลงโทษปรับต้องปฏิบัติตามในระยะเวลาที่ศาลกำหนดได้อีกด้วย หากผู้กระทำผิดไม่สามารถปฏิบัติตามได้ก็ต้องถูกบังคับโทษปรับโดยทันที ซึ่งในส่วนของเงื่อนไขการคุมประพฤติที่ศาลอาจกำหนดให้ผู้ถูกรอกการลงโทษปรับต้องปฏิบัติตนเอง ที่อาจบังคับใช้ศูนย์ควบคุมให้เป็นเงื่อนไขการคุมประพฤติอย่างหนึ่งในการบังคับใช้กับผู้กระทำผิดบางประเภทที่มีความเหมาะสมได้

4.2.3 การแก้ไขปรับปรุงกฎหมายที่เกี่ยวข้องเพื่อบังคับใช้มาตรการควบคุมโดยใช้ศูนย์ควบคุม

แนวทางหลักในการบังคับใช้ศูนย์ควบคุมในประเทศไทยที่ผู้วิจัยได้นำเสนออันประกอบไปด้วย การกำหนดให้ศูนย์ควบคุมเป็นเงื่อนไขการคุมประพฤติผู้กระทำผิดตามมาตรา 56 วรรคสอง (4), การใช้ศูนย์ควบคุมเป็นสถานที่สำหรับการกักขังแทนค่าปรับ, การใช้ศูนย์ควบคุมเพื่อคุมขังผู้ต้องหาหรือจำเลยบางประเภทระหว่างกการพิจารณาคดี และการเปลี่ยนโทษจำคุกระยะสั้นมาเป็นการควบคุมผู้กระทำผิดในศูนย์ควบคุมนั้น เป็นแนวทางการบังคับใช้มาตรการปฏิบัติต่อผู้กระทำผิดรูปแบบหนึ่งซึ่งได้รับการวิเคราะห์ถึงประโยชน์และความเหมาะสมในการนำมาบังคับใช้ในกระบวนการยุติธรรมของประเทศไทยแล้ว การบังคับใช้ศูนย์ควบคุมตามแนวทางต่างๆที่กำหนดไว้นั้น อาจต้องมีการแก้ไขกฎหมายซึ่งเป็นข้อจำกัดตามที่ได้วิเคราะห์ไว้แล้ว และจำเป็นต้องมีกฎหมายที่ให้อำนาจในการจัดตั้งศูนย์ควบคุม กำหนดวิธีการดำเนินการศูนย์ควบคุมตลอดจนกำหนดรายละเอียดอื่นๆที่เกี่ยวข้องด้วย ซึ่งจากการพิจารณากฎหมายที่เกี่ยวข้องในประเทศไทย อันอาจเป็นข้อจำกัดการบังคับใช้แล้ว สามารถวิเคราะห์และเสนอแนะแนวทางการแก้ไขปรับปรุงกฎหมายเพื่อบังคับใช้ศูนย์ควบคุมตามแนวทางที่เสนอไว้โดยอธิบายแยกเป็นข้อๆได้ดังนี้

(1) การบังคับใช้มาตรการควบคุมโดยใช้ศูนย์ควบคุมเป็นเงื่อนไขการคุมประพฤติตามมาตรา 56 วรรคสอง (4) นั้น ถือเป็นกรณีที่หากจะมีการดำเนินการศูนย์ควบคุมเพื่อรองรับการบังคับตามคำพิพากษาของศาลที่กำหนดเงื่อนไขคุมประพฤติเมื่อใด ศาลก็สามารถใช้ดุลยพินิจกำหนดเงื่อนไขให้ผู้กระทำผิดที่ศาลรอกการกำหนดโทษหรือรอกการลงโทษเข้าไปรับการควบคุมในศูนย์ควบคุมได้ทันที เพราะเป็นกรณีที่ศาลมีอำนาจตามมาตรา 56 วรรคสอง (4) ประมวลกฎหมายอาญาอยู่แล้วไม่จำเป็นต้องแก้ไขกฎหมาย

แต่เนื่องจากในปัจจุบันยังไม่มีมีการดำเนินการศูนย์ควบคุมแต่อย่างใด การจะจัดตั้งและดำเนินการศูนย์ควบคุมจึงจำเป็นต้องมีการบัญญัติกฎหมายที่ให้อำนาจในการจัดตั้งศูนย์ควบคุม อันเป็นการควบคุมดูแลผู้กระทำผิดแบบกึ่งควบคุมตามคำพิพากษาของศาล และต้องมีกฎเกณฑ์กำหนดวิธีการในการควบคุมดูแลผู้กระทำผิด กำหนดอำนาจและหน้าที่ของเจ้าหน้าที่ในศูนย์ควบคุม ตลอดจนวิธีการดำเนินการตลอดจนรายละเอียดอื่นๆที่เกี่ยวข้องด้วย เพื่อเป็นกฎหมายที่จะรองรับบทบาทของศูนย์ควบคุมในการบังคับใช้เป็นเงื่อนไขการคุมประพฤติผู้กระทำผิดรวมตลอดถึงกำหนดหลักเกณฑ์อื่นๆ และเพื่อรองรับการบังคับใช้ศูนย์ควบคุมในขั้นตอนอื่นๆของกระบวนการยุติธรรมตามที่ได้เสนอไว้ด้วย

ผู้วิจัยเสนอว่าควรออกกฎหมายเพื่อรองรับการจัดตั้งและวิธีการดำเนินการตลอดจนหลักเกณฑ์อื่นๆที่เกี่ยวข้องของศูนย์ควบคุม* โดยใช้ชื่อว่า "พระราชบัญญัติวิธีการดำเนินการศูนย์ควบคุม พ.ศ." ทั้งนี้ต้องมีบทบัญญัติสำคัญดังนี้

* เป็นข้อเสนอที่ผู้วิจัยใช้การวิเคราะห์และเทียบเคียงจากหลักเกณฑ์ของพระราชบัญญัติจัดตั้งศาลเยาวชนและครอบครัวและวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว พ.ศ. 2534 ซึ่งเป็นบทบัญญัติที่ผู้วิจัยได้วิเคราะห์ไว้ในเรื่องแนวทางด้านกฎหมายในการบังคับใช้ศูนย์ควบคุมกับผู้กระทำผิดที่เป็นเด็กหรือเยาวชนแล้วว่าเป็นบทบัญญัติที่มีความสอดคล้องกับการบังคับใช้ศูนย์ควบคุม และพระราชบัญญัติวิธีการดำเนินการคุมประพฤติตามประมวลกฎหมายอาญา พ.ศ. 2522 ซึ่งแม้จะได้วิเคราะห์ไว้ว่าเป็นกฎหมายที่เป็นข้อจำกัดในการบังคับใช้ แต่ก็มีหลักเกณฑ์หลายส่วนโดยเฉพาะเรื่องโครงสร้างของบทบัญญัติและการอ้างอิงถึงกฎหมายฉบับอื่นซึ่งผู้วิจัยได้นำรูปแบบของบทบัญญัติบางส่วนมาปรับใช้ด้วยเช่นกัน รวมถึงงานวิจัยของคุณเบญจะ เพ็งดิษฐ์ ในวิทยานิพนธ์เรื่อง "การคุมขังผู้ต้องโทษไว้ในที่อยู่อาศัยโดยใช้เครื่องมืออิเล็กทรอนิกส์" (วิทยานิพนธ์ปริญญาโท สาขาวิชานิติศาสตร์ บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2532) หน้า 82-100. ที่ได้มีการเสนอกฎหมายขึ้นมาใหม่ ซึ่งมีบทบัญญัติส่วนหนึ่งเพื่อกำหนดรายละเอียดการดำเนินการในลักษณะเช่นเดียวกัน

- หมวดที่ 1 : บทบัญญัติเพื่อยืนยันความหมาย ได้แก่ ศูนย์ควบคุม การดำเนินการควบคุม ศาล เจ้าพนักงาน องค์กรเอกชน และอื่นๆ
- หมวดที่ 2 : บทบัญญัติเกี่ยวกับการจัดตั้งศูนย์ควบคุม ได้แก่ การกำหนดให้การจัดตั้งศูนย์ควบคุม การกำหนดเขตอำนาจและการแบ่งแยกกิจการของศูนย์ควบคุมเป็นสาขาต่างๆ ให้กระทำโดยพระราชกฤษฎีกา โดยจัดเป็นหน่วยงานหนึ่งในกระทรวงยุติธรรมและให้มีผู้อำนวยการศูนย์ควบคุมเป็นผู้บังคับบัญชา และอาจกำหนดให้องค์กรเอกชนที่ไม่แสวงหากำไร มูลนิธิการกุศลอื่นๆ สามารถยื่นคำขออนุญาตจัดตั้งศูนย์ควบคุมโดยมีรัฐมนตรีว่าการกระทรวงยุติธรรมเป็นผู้อนุมัติภายใต้คุณสมบัติและมาตรฐานของศูนย์ควบคุมเอกชนตามที่กำหนดในพระราชกฤษฎีกา
- หมวดที่ 3 : บทบัญญัติเกี่ยวกับอำนาจหน้าที่ของศูนย์ควบคุม ได้แก่ การบัญญัติรองรับศูนย์ควบคุมว่าให้มีอำนาจหน้าที่ตามพระราชบัญญัตินี้ และกฎหมายอื่นเพื่อที่ในกรณีจะมีการอ้างอิงถึงการบังคับใช้ศูนย์ควบคุมโดยเฉพาะในอนาคต โดยอำนาจของศูนย์ควบคุมตามพระราชบัญญัตินี้จะมีบทบัญญัติที่กำหนดถึง อำนาจหน้าที่ในส่วนที่เกี่ยวข้องกับการควบคุมผู้กระทำผิดที่เข้ารับการควบคุมตามคำสั่งศาล ผู้ต้องหา ระหว่างการพิจารณา อำนาจการควบคุมตัวผู้ถูกควบคุมไว้ในระหว่างอยู่ในศูนย์ควบคุม การออกกฎข้อบังคับเกี่ยวกับการรักษาระเบียบวินัยภายในศูนย์ควบคุม การกำหนดเวลาเข้าออกศูนย์ควบคุม และการอนุญาตให้ผู้ถูกควบคุมออกนอกศูนย์ควบคุม การจัดวิธีการฟื้นฟูอบรมหรือให้คำแนะนำต่างๆ ฯลฯ โดยจะมีบทบัญญัติที่กำหนดอำนาจหน้าที่ของเจ้าพนักงานในศูนย์ควบคุมที่สอดคล้องกับอำนาจหน้าที่ของศูนย์ควบคุมตามที่กำหนดไว้ด้วย
- หมวดที่ 4 : บทบัญญัติเกี่ยวกับวิธีการดำเนินการศูนย์ควบคุม ได้แก่ การกำหนดรองรับหลักการดำเนินการแบบกึ่งควบคุม วิธีการควบคุมและการใช้มาตรการบำบัดฟื้นฟูอื่นๆ การสอดส่องพฤติกรรมผู้ถูกควบคุมระหว่างที่อยู่ภายในศูนย์ควบคุม และภายนอกศูนย์ควบคุม เช่น ในที่ทำงาน หรือสถานศึกษา เป็นครั้งคราวโดยมีการทำรายงานพฤติกรรมประกอบความเห็นเสนอต่อศาลด้วย สภาพแวดล้อมและองค์ประกอบภายในศูนย์ควบคุม วิธีการส่งผู้ถูกควบคุมซึ่งมีพฤติกรรมไม่เหมาะสมเข้ารับการคุมขังในเรือนจำหรือสถานที่ควบคุมในลักษณะอื่นหรือการภาคทัณฑ์ไว้ก่อน เป็นต้น

หมวดที่ 5 : บทบัญญัติเกี่ยวกับเงื่อนไขการบังคับใช้ศูนย์ควบคุม ได้แก่ หลักเกณฑ์ที่ศาลจะกำหนดให้ผู้กระทำผิดที่ได้รับการลงโทษด้วยมาตรการควบคุมโดยใช้ศูนย์ควบคุมต้องจ่ายค่าชดเชยแก่ผู้เสียหาย และต้องทำงานสาธารณะประโยชน์แก่สังคมโดยไม่ได้รับค่าตอบแทนตามระยะเวลาหรือในวันเวลาที่กำหนดด้วย

หมวดที่ 6 : บทบัญญัติเกี่ยวกับค่าใช้จ่าย ได้แก่ หลักเกณฑ์ที่ศาลจะสั่งให้ผู้กระทำผิดที่อยู่ในศูนย์ควบคุมต้องเสียค่าใช้จ่ายเพื่อมาตรการนี้หรือไม่เพียงใด

หมวดที่ 7 : มาตรการปฏิบัติในกรณีที่ไม่ผ่าน (อื่นๆ)

(2) การใช้ศูนย์ควบคุมเป็นสถานกักขังสำหรับผู้กระทำผิดซึ่งถูกลงโทษกักขังที่เปลี่ยนมาจากโทษปรับหรือการใช้ศูนย์ควบคุมเพื่อรองรับผู้ต้องโทษกักขังแทนค่าปรับนั้น มีข้อจำกัดด้านกฎหมายในมาตรา 24 ประมวลกฎหมายอาญา ซึ่งในกรณีการกักขังแทนค่าปรับนั้นจะต้องกักขังในสถานกักขังเท่านั้น ทั้งนี้ตามที่กำหนดในมาตรา 29 ประมวลกฎหมายอาญาโดยระบุไม่ให้นำสถานกักขังตามที่กำหนดเพิ่มเติมไว้ในวรรคสองของมาตรา 24 มาใช้ในกรณีการกักขังผู้ต้องโทษกักขังแทนค่าปรับ และวิธีปฏิบัติในการกักขังตามที่กำหนดใน มาตรา 25 - 28 และ มาตรา 30 ประมวลกฎหมายอาญา และในพระราชบัญญัติวิธีปฏิบัติเกี่ยวกับการกักขังตามประมวลกฎหมายอาญา พ.ศ.2506 ที่ไม่เอื้อต่อการเปิดโอกาสให้ใช้มาตรการกึ่งควบคุมในการดำเนินการกักขัง ซึ่งผู้วิจัยขอเสนอแนวทางด้านกฎหมายในการแก้ไขข้อจำกัดดังกล่าว โดยการกำหนดบทบัญญัติไว้ในพระราชบัญญัติวิธีการดำเนินการศูนย์ควบคุม พ.ศ. ที่ได้เสนอให้บัญญัติขึ้นใหม่ว่า

“มาตรา : ในกรณีที่จะกักขังผู้กระทำผิดแทนค่าปรับ ให้ศูนย์ควบคุมมีสถานะเป็นสถานกักขังตามมาตรา 24 ประมวลกฎหมายอาญาด้วย และให้ใช้วิธีการควบคุมผู้กระทำผิดตามที่บัญญัติไว้ในกฎหมายนี้สำหรับการกักขังแทนค่าปรับในศูนย์ควบคุม”

ทั้งนี้เพื่อที่จะสามารถกักขังผู้ต้องโทษกักขังแทนค่าปรับไว้ในศูนย์ควบคุมซึ่งจะมีสถานะเป็นสถานกักขังตามกฎหมายได้ และจะไม่ใช้หลักเกณฑ์การกักขังตามประมวลกฎหมายอาญาที่มีลักษณะเป็นการกักขังแบบควบคุมแบบเต็มเวลาด้วย โดยการควบคุมดูแลผู้ถูกกักขังในศูนย์ควบคุมจะเป็นไปในลักษณะกึ่งควบคุมตามวิธีการและหลักเกณฑ์ที่กำหนดไว้สำหรับบังคับใช้กับการดำเนินการควบคุมในศูนย์ควบคุมโดยเฉพาะ

(3) การใช้ศูนย์ควบคุมเพื่อทดแทนการปล่อยชั่วคราวผู้ต้องหาหรือจำเลยระหว่างการพิจารณาคดี โดยการกำหนดให้สามารถใช้ศูนย์ควบคุมในการดำเนินการควบคุมผู้ต้องหาหรือจำเลยระหว่างพิจารณาในลักษณะกึ่งควบคุมแทนการคุมขังผู้ต้องหาหรือจำเลยระหว่างพิจารณาแบบเต็มเวลาในเรือนจำนั้น มีความเหมาะสมที่จะบังคับใช้ในหลายขั้นตอนของกระบวนการยุติธรรมที่มีการควบคุมผู้ต้องหาหรือจำเลยในระหว่างการพิจารณาคดี แต่ต้องจำกัดเฉพาะผู้ต้องหาหรือจำเลยที่ไม่มีพฤติกรรมร้ายแรงหรือไม่มีพฤติกรรมที่น่าจะหลบหนีเท่านั้น เช่น ผู้ต้องหาในความผิดที่มีโทษจำคุกอย่างสูงเกินสามปี ไม่มีพฤติกรรมร้ายแรงหรือไม่มีที่ท่าจะหลบหนี แต่เนื่องจากผู้ต้องหาที่มีฐานะยากจนและไม่สามารถดำเนินการขอประกันตัวได้ ซึ่งในกรณีนี้การจะพิจารณาปล่อยชั่วคราวผู้ต้องหาต้องมีการประกันเท่านั้นจึงจะสามารถพิจารณาปล่อยชั่วคราวได้ การใช้ศูนย์ควบคุมกับผู้ต้องหารายนี้เพื่อดำเนินการควบคุมแบบกึ่งควบคุมในระหว่างการพิจารณาคดีจึงน่าจะบรรเทาผลกระทบที่อาจเกิดขึ้นจากการถูกคุมขังในเรือนจำระหว่างพิจารณาคดีได้เป็นอย่างดี โดยการพิจารณาถึงแนวทางการแก้ไขปรับปรุงกฎหมายเพื่อบังคับใช้มาตรการควบคุมโดยใช้ศูนย์ควบคุมเพื่อเป็นทางเลือกในการควบคุมผู้ต้องหาหรือจำเลยระหว่างการพิจารณานั้น จำเป็นต้องวิเคราะห์ถึงระบบการควบคุมและการปล่อยชั่วคราวผู้ต้องหาหรือจำเลยในประเทศไทยโดยแยกพิจารณาเป็นการควบคุมผู้ต้องหาระหว่างพิจารณาภายใต้ดุลยพินิจของเจ้าพนักงานตำรวจ และการควบคุมผู้ต้องหาหรือจำเลยระหว่างพิจารณาภายใต้ดุลยพินิจของศาลดังนี้

การควบคุมผู้ต้องหาระหว่างพิจารณาภายใต้ดุลยพินิจของเจ้าพนักงานตำรวจ เป็นการควบคุมผู้ต้องหาในขั้นแรกหลังจากมีการจับกุมผู้ต้องหา ซึ่งถือเป็นกรณีที่กฎหมายให้ดุลยพินิจแก่เจ้าพนักงานตำรวจในการควบคุมผู้ต้องหาไว้เท่าที่จำเป็นตามประเภทความผิดที่ผู้ต้องหาถูกแจ้งข้อหาเท่านั้น และมีกฎหมายกำหนดถึงข้อจำกัดในการควบคุมผู้ต้องหาในขั้นตอนของเจ้าพนักงานตำรวจอย่างเข้มงวด ส่วนหนึ่งเป็นหลักการที่ถูกรับญัตติขึ้นใหม่ตามเนื้อหาของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ.2534 ที่มุ่งจะคุ้มครองสิทธิเสรีภาพของประชาชน ผู้ต้องหา จำเลย และรวมถึงผู้กระทำผิดที่จะถูกลงโทษด้วย หลักเกณฑ์ทางกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการควบคุมผู้ต้องหาระหว่างการพิจารณาภายใต้ดุลยพินิจของเจ้าพนักงานตำรวจนี้มีบัญญัติอยู่ในประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 86 ที่กำหนดห้ามมิให้ใช้วิธีควบคุมผู้ถูกจับไว้เกินกว่าจำเป็นตามพฤติการณ์แห่งคดี และมาตรา 87 ที่กำหนดห้ามมิให้ควบคุมผู้ถูกจับไว้นานเกินกว่าความจำเป็นตามพฤติการณ์แห่งคดี, ห้ามมิให้ควบคุมผู้ต้องหาในความผิดลหุโทษนานเกินกว่าเวลาที่จำเป็นสำหรับถามคำให้การ และที่จจะรู้ตัวว่าเป็นใคร และที่อยู่ของเขาอยู่ที่ไหนเท่านั้น หรือมาตรา 87 วรรคสาม ที่กำหนดห้ามมิให้ควบคุมตัวผู้ต้องหานานเกินกว่า 48 ชั่วโมง หรือหากมีเหตุจำเป็นอาจขยายเวลาได้แต่ไม่เกินสามวัน หากเป็นกรณีที่ต้องการจะควบคุมผู้ต้องหาหรือจำเลยใน

ระยะเวลาที่นานขึ้นจากที่กฎหมายกำหนดไว้ข้างต้นนี้ ก็จะเป็นอำนาจพิจารณาของศาลในการ ออกหมายซึ่งผู้ต้องหาตามประเภทของความผิดภายใต้หลักเกณฑ์ที่กฎหมายกำหนดในทุกกรณี อันจะเห็นได้ว่าการควบคุมตัวผู้ต้องหาระหว่างพิจารณาภายใต้ดุลยพินิจของเจ้าพนักงานตำรวจ นั้น เป็นการพิจารณาควบคุมตัวผู้ต้องหาระหว่างพิจารณาในเบื้องต้นสำหรับสอบถามข้อมูลในการ ดำเนินคดีเฉพาะระยะเวลาสั้นๆคือมีกำหนดสูงสุดในทุกกรณีไม่เกิน 48 ชั่วโมงเท่านั้น การ พิจารณาระดับใช้ศูนย์ควบคุมในการควบคุมผู้ต้องหาแบบกึ่งควบคุมระหว่างพิจารณาในขั้นตอน ของการพิจารณาปล่อยชั่วคราวภายใต้ดุลยพินิจของเจ้าพนักงานตำรวจจึงไม่จำเป็นและไม่ เหมาะสมกับวัตถุประสงค์การควบคุมตัวผู้ต้องหาไว้ในขั้นตอนนี้ ที่เจ้าพนักงานตำรวจต้องเร่ง สอบปากคำผู้ต้องหาโดยเร็วและควบคุมตัวไว้เท่าที่จำเป็นเท่านั้น จึงไม่จำเป็นต้องพิจารณาถึง แนวทางการแก้ไขกฎหมายเพื่อบังคับใช้ศูนย์ควบคุมในขั้นตอนนี้เพราะไม่มีความเหมาะสมในการ บังคับใช้

ในขณะที่การควบคุมผู้ต้องหาหรือจำเลยระหว่างการพิจารณาคดีภายใต้ดุลยพินิจของ ศาลที่นอกจากจะเป็นการควบคุมตัวผู้ต้องหาในระหว่างสืบสวนสอบสวนความผิดของเจ้า พนักงานตำรวจในกรณีที่เจ้าพนักงานตำรวจต้องการควบคุมตัวผู้ต้องหานานเกินกว่าระยะเวลาที่ กฎหมายกำหนดอนุญาตให้สามารถควบคุมตัวผู้ต้องหาภายใต้ดุลยพินิจของเจ้าพนักงานตำรวจ เองแล้ว การควบคุมตัวผู้ต้องหาหรือจำเลยระหว่างพิจารณาในขั้นตอนนี้ต่อมาระหว่างการดำเนิน กระบวนพิจารณาก็อยู่ในดุลยพินิจของศาลทั้งสิ้น จนอาจกล่าวได้ว่าการควบคุมผู้ต้องหาหรือจำเลย ระหว่างพิจารณาเป็นระยะเวลานานในทุกกรณีเป็นการควบคุมผู้ต้องหาหรือจำเลยภายใต้ดุลยพินิจของ ศาล การกำหนดให้ศาลสามารถเลือกใช้ศูนย์ควบคุมเป็นสถานที่ดำเนินการควบคุมผู้ต้องหาหรือ จำเลยบางรายในรูปแบบกึ่งควบคุมในขั้นตอนนี้การควบคุมผู้ต้องหาหรือจำเลยระหว่างการ พิจารณาคดีภายใต้ดุลยพินิจของศาล จึงน่าจะมีความเหมาะสมในการช่วยบรรเทาผลกระทบจาก การควบคุมระหว่างพิจารณาในเรือนจำสำหรับผู้ต้องหาหรือจำเลยบางรายที่แม้จะไม่สามารถ ปล่อยชั่วคราวระหว่างการพิจารณาได้ แต่ในขณะเดียวกันก็ไม่เหมาะสมที่จะถูกคุมขังในเรือนจำ เช่นกันและไม่มีพฤติกรรมที่น่าจะหลบหนี ให้สามารถใช้มาตรการควบคุมโดยใช้ศูนย์ควบคุมที่มี รูปแบบการปฏิบัติต่อผู้ต้องหาหรือจำเลยแบบกึ่งควบคุมได้ โดยประมวลกฎหมายวิธีพิจารณา ความอาญากำหนดให้การควบคุมผู้ต้องหาหรือจำเลยระหว่างพิจารณาในส่วนที่อยู่ภายใต้อำนาจ การควบคุมตัวของศาลนั้นสามารถทำได้ด้วยการออกหมายซึ่ง ทั้งนี้ต้องอยู่ภายใต้ข้อจำกัดที่ กำหนดไว้ในประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 86 - 90 และการจะพิจารณาถึง แนวทางด้านกฎหมายในการบังคับใช้ศูนย์ควบคุมในการควบคุมตัวผู้ต้องหาหรือจำเลยระหว่าง พิจารณาจึงต้องเป็นไปตามหลักเกณฑ์เรื่องหมายซึ่งที่ศาลสามารถออกเพื่อใช้สำหรับควบคุม ผู้ต้องหาหรือจำเลยระหว่างพิจารณาตาม มาตรา 57 - 61 นั้นเอง

หลังจากการพิจารณาบทบัญญัติที่เกี่ยวข้องแล้วผู้วิจัยเห็นว่าการใช้ศูนย์ควบคุมสำหรับควบคุมผู้ต้องหาหรือจำเลยระหว่างพิจารณาสมากรดำเนินการบังคับใช้ได้ทันทีโดยไม่มีข้อจำกัดด้านกฎหมายในประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาแต่อย่างใด โดยศาลสามารถดำเนินการควบคุมผู้ต้องหาหรือจำเลยระหว่างพิจารณาในศูนย์ควบคุมด้วยการกำหนดในหมายขังถึงสถานที่ในการควบคุมให้เฉพาะลงไปว่าให้ขังผู้ต้องหาหรือจำเลยรายใดในศูนย์ควบคุม ทั้งนี้ตามมาตรา 60(5)(ค) ที่กำหนดว่าในกรณีศาลจะออกหมายขังให้ศาลกำหนดสถานที่สำหรับขังด้วย ซึ่งไม่มีข้อจำกัดใดๆที่จะไม่อนุญาตให้ระบุดังกล่าวใช้ศูนย์ควบคุมเป็นสถานที่ในการควบคุมผู้ต้องหาตามหมายขังเช่นกัน และในส่วนของกรดำเนินการควบคุมแบบกึ่งควบคุมนั้นก็สามารถนำบทบัญญัติของ “พระราชบัญญัติวิธีการดำเนินการศูนย์ควบคุม พ.ศ.” ที่ผู้วิจัยได้เสนอขึ้นใหม่แล้วมาเป็นหลักเกณฑ์ในการดำเนินการได้ทันที เพราะมีการกำหนดถึงหลักเกณฑ์และรายละเอียดที่จำเป็นในการดำเนินการควบคุมผู้ถูกควบคุมภายในศูนย์ควบคุมไว้อย่างครบถ้วนแล้ว การพิจารณาถึงแนวทางด้านกฎหมายให้สามารถบังคับใช้มาตรการควบคุมโดยใช้ศูนย์ควบคุมสำหรับเป็นทางเลือกของศาลในการควบคุมผู้ต้องหาหรือจำเลยระหว่างพิจารณาแทนการควบคุมในเรือนจำ เช่นนี้ จะเป็นการสร้างความยุติธรรมในระบบการประกันตัว ที่จะไม่ถูกจำกัดด้วยปัจจัยด้านทรัพย์สินของผู้ต้องหาหรือจำเลยแต่ละคนที่แตกต่างกัน ซึ่งไม่ควรจะเป็นปัจจัยมีผลต่อความยุติธรรมและเสรีภาพที่แต่ละบุคคลจะได้รับ

(4) แนวทางการเปลี่ยนโทษจำคุกกระยะสั้นมาเป็นการควบคุมผู้กระทำผิดในศูนย์ควบคุม ที่มีผลเป็นการขยายขอบเขตของการบังคับใช้ศูนย์ควบคุมออกไป เพื่อให้การบังคับใช้ศูนย์ควบคุมสามารถรองรับผู้กระทำผิดที่ไม่จำเป็นต้องถูกลงโทษจำคุก แต่กฎหมายไม่เปิดโอกาสให้ศาลสามารถใช้ดุลยพินิจเปลี่ยนโทษจำคุกแก่ผู้กระทำผิดในชั้นพิจารณาก่อนมีคำพิพากษาได้ โดยออกกฎหมายที่จะกำหนดให้มีกระบวนการและให้อำนาจศาลที่สามารถเปลี่ยนโทษจำคุกกระยะสั้นตามคำพิพากษามาเป็นการถูกควบคุมในศูนย์ควบคุมแทนได้

ผู้วิจัยเสนอว่าควรมีการบัญญัติหลักเกณฑ์การเปลี่ยนโทษจำคุกเป็นการควบคุมโดยใช้ศูนย์ควบคุมไว้เป็นการเฉพาะ ด้วยการกำหนดไว้เป็นหมวดหนึ่งในพระราชบัญญัติวิธีการดำเนินการศูนย์ควบคุม โดยให้ชื่อว่า “หมวด.... : การเปลี่ยนโทษจำคุกเป็นควบคุมในศูนย์ควบคุม” ที่จะให้อำนาจศาลสามารถเปลี่ยนโทษจำคุกกระยะสั้นเป็นส่งผู้กระทำผิดเข้ารับการควบคุมในศูนย์ควบคุมแทนการจำคุกตามคำร้องที่ยื่นมาตามหลักเกณฑ์ที่กำหนดได้ โดยต้องมีการกำหนดถึงคุณสมบัติของผู้กระทำผิดที่อาจขอเปลี่ยนโทษจำคุกเป็นควบคุมในศูนย์ควบคุม ในลักษณะของการขยายขอบเขตออกไปให้มากกว่าเงื่อนไขการเปลี่ยนโทษจำคุกในชั้นตอนระหว่างการพิจารณาก่อนพิพากษาหรือให้มีข้อจำกัดที่ยืดหยุ่นยิ่งขึ้น อาทิเช่น กำหนดคุณสมบัติว่าเป็นผู้ได้รับโทษจำคุก

ไม่เกิน 3 ปี และไม่เคยได้รับโทษจำคุกมาก่อนหรือเคยได้รับโทษจำคุกมาก่อนแต่ผู้กระทำผิดได้พ้นโทษมานานกว่า 10 ปีแล้ว และหลังจากพ้นโทษผู้กระทำผิดไม่เคยกระทำผิดขึ้นอีก, บัญญัติถึงวิธีการขอเปลี่ยนโทษจำคุกเป็นการควบคุมในศูนย์ควบคุมโดยอาจกำหนดให้ผู้ที่มิคุณสมบัติครบถ้วนตามหลักเกณฑ์ที่ระบุ สามารถยื่นคำร้องขอเปลี่ยนโทษจำคุกเป็นการควบคุมในศูนย์ควบคุมต่อศาลที่มีคำพิพากษาลงโทษจำคุกแก่ตนภายใน 15 วันนับแต่มีคำพิพากษาเสร็จเด็ดขาดด้วยการยื่นต่อศาลชั้นต้นหรือศาลฎีกาหรือผู้บัญชาการเรือนจำที่ถูกคุมขังอยู่ก็ได้ ในคำร้องต้องระบุว่าผู้ร้องเป็นผู้มีคุณสมบัติครบถ้วนในการยื่นคำร้อง และเหตุผลหรือความเหมาะสมที่ศาลควรพิจารณาเปลี่ยนโทษจำคุกมาเป็นการควบคุมในศูนย์ควบคุม, กำหนดถึงบทบัญญัติเกี่ยวกับการลบล้างโทษจำคุกในคดีเดิมที่ศาลได้พิพากษาไปแล้วว่า หากต่อมาผู้กระทำผิดได้รับการเปลี่ยนโทษจำคุกเป็นควบคุมในศูนย์ควบคุมและสามารถปฏิบัติตามเงื่อนไขที่ศาลกำหนดจนการควบคุมในศูนย์ควบคุมสิ้นสุดลงให้ถือเสมือนว่าผู้กระทำผิดไม่เคยรับโทษจำคุกมาก่อน รวมตลอดถึงบทบัญญัติในรายละเอียดที่เกี่ยวข้องอื่นๆ

มาตรการควบคุมโดยใช้ศูนย์ควบคุมเป็นมาตรการปฏิบัติต่อผู้กระทำผิดโดยไม่ใช้เรือนจำรูปแบบหนึ่งที่เหมาะสมในการนำมาบังคับใช้ในประเทศไทย เพื่ออุดช่องว่างของระบบการลงโทษผู้กระทำผิดที่ไม่มีมาตรการปฏิบัติต่อผู้กระทำผิดที่มีระดับความเข้มงวดเหมาะสมคาบเกี่ยวระหว่างการคุมประพฤติปกติและการลงโทษจำคุก และยังสามารถตอบสนองต่อวัตถุประสงค์การลงโทษได้อย่างหลากหลาย นอกจากการใช้วิธีการแก้ไขฟื้นฟูผู้กระทำผิดในระหว่างอยู่ในศูนย์ควบคุมแล้ว การใช้มาตรการกึ่งควบคุมกับผู้กระทำผิดก็มีผลเป็นการป้องกันการกระทำผิดซ้ำจากการต้องกลับเข้าไปอยู่ในสภาพแวดล้อมแบบเดิมหรือวิถีชีวิตประจำวันแบบเดิมอันเป็นสาเหตุของการกระทำผิดได้เป็นอย่างดี การควบคุมผู้กระทำผิดไว้ในศูนย์ควบคุมก็ยังมีกฎระเบียบเพื่อความเรียบร้อยให้ผู้กระทำผิดต้องปฏิบัติตามและต้องขาดเสรีภาพหรือความสะดวกรสบายในบางส่วนไปซึ่งก็พอมีผลที่จะข่มขู่ยับยั้งผู้กระทำผิดไว้ได้พอสมควร และการที่ศาลต้องกำหนดเงื่อนไขให้ผู้กระทำผิดที่จะถูกส่งเข้ารับการควบคุมในศูนย์ควบคุมต้องจ่ายค่าชดเชยแก่ผู้เสียหายหรือต้องทำงานสาธารณะประโยชน์แก่ชุมชนก็มีผลเป็นการลดความต้องการแก้แค้นทดแทนของผู้เสียหายและชุมชนได้ในระดับหนึ่ง จึงอาจกล่าวได้ว่ามาตรการควบคุมโดยใช้ศูนย์ควบคุมสามารถตอบสนองวัตถุประสงค์ได้อย่างหลากหลายเช่นเดียวกับการลงโทษจำคุก แม้จะไม่มีควมรุนแรงหรืออาจไม่มีประสิทธิภาพเท่าการลงโทษจำคุกในบางวัตถุประสงค์การลงโทษก็ตาม แต่เมื่อคำนึงถึงประเภทของผู้กระทำผิดที่กระทำผิดไม่ร้ายแรงหรือไม่มีสันดานเป็นอาชญากรซึ่งจะต้องเลือกบังคับใช้มาตรการควบคุมโดยใช้ศูนย์ควบคุมกับผู้กระทำผิดรายที่เหมาะสมเท่านั้น และผลกระทบนอกเหนือจากวัตถุประสงค์การลงโทษทั้งในระยะสั้นและระยะยาวทั้งต่อตัวผู้กระทำผิดเองและสังคมจากการลงโทษจำคุกแล้ว การมีมาตรการควบคุมโดยใช้ศูนย์ควบคุมไว้เป็นทางเลือก

ในกระบวนการยุติธรรมย่อมมีความเหมาะสมและจำเป็น ที่จะช่วยเพิ่มประสิทธิภาพของมาตรการปฏิบัติต่อผู้กระทำผิดในประเทศไทยได้เป็นอย่างดี

ค่าใช้จ่ายของการดำเนินการศูนย์ควบคุมมักจะสูงกว่าค่าใช้จ่ายของการคุมประพฤติปกติและมาตรการปฏิบัติต่อผู้กระทำผิดในชุมชนรูปแบบอื่นๆ แต่เมื่อพิจารณาถึงลักษณะของมาตรการควบคุมโดยใช้ศูนย์ควบคุมที่มีสถานะเป็นมาตรการ Intermediate Sanction ซึ่งเหมาะสมในการใช้ปฏิบัติกับผู้กระทำผิดที่มีความจำเป็นในการได้รับมาตรการปฏิบัติต่อผู้กระทำผิดที่คาบเกี่ยวระหว่างการคุมประพฤติปกติและการลงโทษจำคุกในเรือนจำและมีรูปแบบการควบคุมแบบกึ่งควบคุมแล้วก็จะเห็นได้ว่า กลุ่มผู้กระทำผิดที่เหมาะสมกับมาตรการควบคุมโดยใช้ศูนย์ควบคุมส่วนหนึ่งเป็นกลุ่มผู้กระทำผิดที่เปลี่ยนมาจากการใช้มาตรการคุมประพฤติปกติซึ่งเป็นการที่รัฐจะต้องเสียค่าใช้จ่ายในการปฏิบัติต่อผู้กระทำผิดสูงชันนั้น จะได้รับมาตรการกึ่งควบคุมที่สามารถป้องกันการทำผิดซ้ำได้อย่างเหมาะสมยิ่งขึ้นและมีประสิทธิภาพในการแก้ไขฟื้นฟูผู้กระทำผิดสูงกว่าการคุมประพฤติปกติ การบังคับใช้มาตรการปฏิบัติต่อผู้กระทำผิดที่เหมาะสมกับประเภทผู้กระทำผิดที่แม้ต้องเสียค่าใช้จ่ายเพิ่มขึ้นในตอนนั้น แต่สามารถช่วยลดปัญหาการกระทำผิดซ้ำซึ่งนอกจากจะเป็นการสูญเสียทรัพยากรบุคคลที่อาจกลายเป็นผู้กระทำผิดติดนิสัยแล้วยังเป็นกรณีที่รัฐต้องเสียค่าใช้จ่ายในการดำเนินกระบวนการทั้งหมดอีกครั้งตลอดจนอาจไปก่ออาชญากรรมสร้างความเดือดร้อนในสังคมอีกด้วย จึงน่าจะมีการคุมค่าเมื่อพิจารณาอย่างรอบด้านและจำกัดการบังคับใช้กับกลุ่มผู้กระทำผิดที่เหมาะสมเท่านั้น ส่วนการบังคับใช้มาตรการควบคุมโดยใช้ศูนย์ควบคุมกับผู้กระทำผิดกลุ่มที่หากไม่มีการควบคุมในศูนย์ควบคุมแล้วจะต้องถูกส่งเข้าจำคุกในเรือนจำเนื่องจากไม่มีมาตรการปฏิบัติต่อผู้กระทำผิดที่มีความเหมาะสมนอกจากการคุมประพฤติปกติ นั้น ก็จะกลายเป็นกรณีที่รัฐจะสามารถประหยัดเงินค่าใช้จ่ายในการคุมขังผู้กระทำผิดได้เป็นจำนวนมาก เพราะค่าใช้จ่ายในการควบคุมผู้กระทำผิดในศูนย์ควบคุมถูกกว่าการคุมขังผู้กระทำผิดในเรือนจำ ในขณะที่ผู้กระทำผิดยังสามารถทำงานซึ่งเป็นกรณีที่รัฐยังได้รับรายได้ในรูปแบบภาษีจากผู้กระทำผิดระหว่างถูกควบคุมตัวอยู่ด้วย ค่าใช้จ่ายในการควบคุมผู้กระทำผิดในศูนย์ควบคุมที่จัดว่าสูงกว่าค่าใช้จ่ายของมาตรการปฏิบัติต่อผู้กระทำผิดอื่นๆจึงไม่ได้เป็นค่าใช้จ่ายที่เพิ่มขึ้นมาโดยเปล่าประโยชน์หากแต่สอดคล้องกับประสิทธิภาพที่เพิ่มขึ้นของลักษณะการดำเนินการควบคุมผู้กระทำผิดแบบกึ่งควบคุมในศูนย์ควบคุมนั่นเอง นอกจากนี้การบังคับใช้ศูนย์ควบคุมยังช่วยป้องกันผลกระทบโดยไม่จำเป็นจากการลงโทษจำคุกได้เป็นอย่างดี และช่วยสร้างความปลอดภัยแก่สังคมในขณะที่บังคับใช้มาตรการแก้ไขฟื้นฟูผู้กระทำผิดในชุมชนได้อีกด้วย

กระบวนการทางกฎหมายในการบังคับใช้มาตรการควบคุมโดยใช้ศูนย์ควบคุมในประเทศไทยนั้น มีแนวทางหลักเช่นเดียวกับการบังคับใช้ศูนย์ควบคุมในต่างประเทศคือการ

กำหนดให้ศูนย์ควบคุมเป็นมาตรการทางเลือกในการปฏิบัติต่อผู้กระทำผิดในขั้นตอนต่างๆของกระบวนการยุติธรรม ในลักษณะของการกำหนดเงื่อนไขให้ศาลสามารถเลือกบังคับใช้กับผู้กระทำผิดที่เหมาะสมตามการพิจารณาเป็นรายๆไป โดยมีกฎหมายกำหนดขอบเขตการบังคับใช้เอาไว้ในขั้นต้นก่อนเพื่อจำกัดไม่ให้ใช้ศูนย์ควบคุมกับผู้กระทำผิดร้ายแรง ผู้กระทำผิดติดนิสัยหรือมีพฤติกรรมอาชญากรซึ่งไม่เหมาะสมกับการบังคับใช้มาตรการกึ่งควบคุมในชุมชน วิธีการกำหนดขอบเขตดุลยพินิจเด็ดขาดในกฎหมายขั้นตอนนี้มักใช้หลักเกณฑ์เรื่องประเภทความผิด อัตราโทษสูงสุดของความผิดที่ถูกกล่าวหา อัตราโทษของความผิดที่จะถูกลงโทษ ประวัติการกระทำผิด และองค์ประกอบอื่นๆที่เหมาะสมเข้ามาประกอบกันในการพิจารณา ผู้กระทำผิดที่เข้าหลักเกณฑ์ที่สามารถบังคับใช้มาตรการควบคุมโดยใช้ศูนย์ควบคุมได้จึงจะเข้าสู่การพิจารณาของศาลตามหลักเกณฑ์การใช้ดุลยพินิจที่กฎหมายกำหนดให้ใช้เป็นแนวทางในการพิจารณาในขั้นต่อมาอีกครั้งหนึ่ง ซึ่งนอกจากการใช้ดุลยพินิจพิจารณาถึงข้อเท็จจริงในคดีแล้ว กฎหมายจะกำหนดให้ศาลต้องพิจารณาถึงลักษณะเฉพาะตัว ประวัติ และองค์ประกอบในด้านต่างๆของผู้กระทำผิดอย่างละเอียดจากรายงานการสืบเสาะหรือรายงานก่อนการพิจารณาของเจ้าพนักงานคุมประพฤติประกอบด้วย แล้วจึงพิพากษาบังคับใช้มาตรการปฏิบัติต่อผู้กระทำผิดที่เหมาะสมต่อไป หากศาลพิพากษาให้บังคับใช้มาตรการควบคุมโดยใช้ศูนย์ควบคุม ผู้กระทำผิดก็จะถูกส่งเข้ารับการควบคุมในศูนย์ควบคุมทันที โดยศาลต้องกำหนดระยะเวลาที่แน่นอนในการควบคุมผู้กระทำผิด แต่ในบางประเทศศาลอาจกำหนดเฉพาะระยะเวลาขั้นสูงและขั้นต่ำในการควบคุมเท่านั้นและให้เป็นดุลยพินิจของผู้อำนวยการศูนย์ควบคุมในการพิจารณาปลดปล่อยผู้ถูกควบคุมในระยะเวลาระหว่างกำหนดขั้นสูงและขั้นต่ำที่ศาลกำหนดอีกครั้งเมื่อผู้ถูกควบคุมมีพฤติกรรมที่เหมาะสมแล้ว การดำเนินการควบคุมผู้กระทำผิดภายในศูนย์ควบคุม กฎระเบียบที่ใช้ภายในศูนย์ควบคุม วิธีการปฏิบัติต่อผู้ถูกควบคุม ตลอดจนมาตรฐานในการดำเนินการศูนย์ควบคุมจะถูกกำหนดไว้ในพระราชบัญญัติวิธีการดำเนินการศูนย์ควบคุม ซึ่งมีสถานะเป็นกฎหมายอีกฉบับแยกต่างหากออกมาเช่นเดียวกับ Ohio Administrative Rule: Section 5120:1.3.01 – 5120:1.3.17 ผู้ถูกควบคุมที่ฝ่าฝืนกฎระเบียบของศูนย์ควบคุมหรือไม่ปฏิบัติตามเงื่อนไขประกอบที่ศาลกำหนดในระหว่างอยู่ในศูนย์ควบคุม ตลอดจนผู้ถูกควบคุมที่กระทำผิดขึ้นอีกในระยะเวลาที่ถูกควบคุมในศูนย์ควบคุมต้องเข้าสู่กระบวนการพิจารณาโดยศาลอีกครั้ง หากกระทำผิดจริงก็อาจถูกส่งเข้ารับการคุมขังในเรือนจำหรือใช้มาตรการปฏิบัติต่อผู้กระทำผิดอื่นที่มีความเหมาะสมหรือเข้มงวดมากขึ้น แต่ทั้งนี้แม้ว่าแนวทางและกระบวนการทางกฎหมายในการบังคับใช้มาตรการควบคุมโดยใช้ศูนย์ควบคุมในประเทศไทยและต่างประเทศจะมีความคล้ายคลึงกันและเป็นไปในรูปแบบเดียวกัน แต่โครงสร้างทางกฎหมายตลอดจนระบบกฎหมายที่แตกต่างกัน ก็มีผลทำให้การบังคับใช้มาตรการควบคุมโดยใช้ศูนย์ควบคุมเกิดขึ้นในขั้นตอนต่างๆของกระบวนการยุติธรรมมีความแตกต่างกันออกไป โดย

แนวทางการบังคับใช้มาตรการควบคุมโดยใช้ศูนย์ควบคุมในประเทศไทยที่ได้เสนอไว้ นั้น ผู้วิจัยได้พิจารณาถึงโครงสร้างทางกฎหมายและระบบการปฏิบัติต่อผู้กระทำผิดในประเทศไทย ตลอดจนความเป็นไปได้ในทางปฏิบัติ และแนวทางการแก้ไขกฎหมายที่เกี่ยวข้อง เพื่อให้สามารถนำผลการวิจัยไปบังคับใช้ได้จริงเมื่อสภาพเศรษฐกิจและสังคมมีความพร้อมยิ่งขึ้นแล้ว